

Uchwała Nr XXXVIII/770/14
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 24 czerwca 2014 r.

w sprawie przyjęcia złożonego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokumentu pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2013 dla województwa warmińsko-mazurskiego”.

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjętego Uchwałą Nr III/21/99 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 lutego 1999 r. z późn. zm., w związku z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 roku, poz. 182 ze zm.), uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się złożony przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokument pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2013 dla województwa warmińsko-mazurskiego” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

Załącznik do Uchwały Nr
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia

**Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego**

***Ocena zasobów pomocy społecznej
na rok 2013 dla
województwa warmińsko-mazurskiego***

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Biuro ds. pomocy i integracji społecznej

Olsztyn, czerwiec 2014 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	3
1. WPROWADZENIE	5
2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH.....	8
2.1 Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	8
2.2 Dane o korzystających z pomocy i wsparcia.....	14
2.3 Inne rodzaje pomocy i świadczeń.....	33
2.4 Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia.....	39
2.5 Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.....	57
2.6 Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	61
2.7 Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.....	73
2.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia	76
2.9 Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej.....	81
3. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	95
3.1 Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich.....	95
3.2 Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej	104
3.3 Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	104
3.4 Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań z obszaru polityki społecznej	105
3.5 Wdrażanie Priorytetu VII Promocja integracji społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013	106
3.6 Realizacja Projektu systemowego ROPS pt. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”.....	107
3.7 Realizacja Regionalnego Planu Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2015	107
3.8 Obserwatorium Integracji Społecznej	108
3.9 Realizacja zapisów ustawy o świadczeniach rodzinnych.....	109
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM	111
Spis map, tabel i wykresów.....	115
Załączniki.....	117

Wykaz skrótów

Skrót	Wyjaśnienie
BDL	Bank Danych Lokalnych
CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DDP	Dzienny Dom Pomocy
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	Ekonomia Społeczna
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IRSS	Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie
KIS	Klub Integracji Społecznej
KO	Kuratorium Oświaty
MKIS	Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MPiPS-03	Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń z systemu pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
NGO	Organizacje pozarządowe
NZOZ	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
OIS	Obserwatorium Integracji Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej (w tym Miejski, Miejsko-Gminny i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej)
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PEAD	Europejski Program Pomocy Żywnościowej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
RDD	Rodzinny Dom Dziecka
RDP	Rodzinny Dom Pomocy
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
RPDES	Regionalny Plan Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2015
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Jeżeli w dokumencie jest mowa o:

- ustawie o pomocy społecznej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, ze zm.);
- ustawie o zatrudnieniu socjalnym** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225, ze zm.);

3. **ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, ze zm.);
4. **ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 674, ze zm.);
5. **ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, ze zm.);
6. **ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, ze zm.);
7. **ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, ze zm.);
8. **ustawie o świadczeniach rodzinnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1456, ze zm.);
9. **ustawie o dodatkach mieszkaniowych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966, ze zm.);
10. **ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228, ze zm.);
11. **ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.);
12. **ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2012 r. poz. 1015, ze zm.);
13. **ustawie Kodeks Postępowania Administracyjnego** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267);
14. **ustawie o systemie oświaty** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.).

1. WPROWADZENIE

Pomoc społeczna jest jednym z wielu elementów składających się na szeroko rozumianą politykę społeczną. Jej istotą jest podejmowanie działań zmierzających do postępu społecznego oraz dążenie do zaspokojenia potrzeb w sferze socjalnej wszystkich mieszkańców. Aktem prawnym regulującym zasady organizowania i funkcjonowania pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. W myśl zapisów ww. ustawy, pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust. 1).

Uchwalona w marcu 2011 roku przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej nowelizacja ustawy o pomocy społecznej nałożyła obowiązek sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej przez samorządy gmin, powiatów i województwa. Zadanie to, w sposób bezpośredni, realizowane jest przez: ośrodki pomocy społecznej (OPS), powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) i regionalne ośrodki polityki społecznej (ROPS).

Gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Dokument ten powinien zawierać szczegółowe informacje dotyczące lokalnych zasobów, a w szczególności: infrastruktury, kadry, nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej, działalność organizacji pozarządowych, jak również zawierać ocenę poziomu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców gmin i powiatów w obszarze pomocy społecznej.

Opracowana aktualnie już po raz trzeci ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawę dla przedkładanych radom gmin, powiatów i sejmikowi województwa wniosków i rekomendacji do podjęcia priorytetowych działań celem zabezpieczenia potrzeb mieszkańców województwa w obszarze pomocy i integracji społecznej. Jest to dokument sprzyjający projektowaniu interdyscyplinarnych rozwiązań dążących do zrównoważonego rozwoju, zarówno na poziomie gmin, powiatów, jak i województwa. Ma to szczególne znaczenie w kontekście rozpoczynającego się w 2014 roku kolejnego okresu programowania w Unii Europejskiej. Na działania określone w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, a w szczególności jego Osi priorytetowej *Włączenie społeczne* będą zabezpieczone środki finansowe w wysokości aż 126,5 mln euro. Dlatego też dobra diagnoza posiadanych zasobów pomocy społecznej w województwie jak również określenie na jej podstawie istniejących deficytów, pozwoli na zaplanowanie regionalnych oraz lokalnych, długofalowych działań m.in. w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również poprawi dostęp do zatrudnienia poprzez rozwój podmiotów z obszarów ekonomii społecznej.

Ponadto, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, dokument oceny zasobów pomocy społecznej będzie punktem wyjścia do wykonywanej przez wojewodę analizy stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie.

Od początku do realizacji przez samorządy omawianego zadania wykorzystywane jest narzędzie elektroniczne osadzone w Centralnej Aplikacji Statystycznej zarządzanej merytorycznie przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Obsługą techniczną zawiaduje na zlecenie Ministerstwa firma Sygnity S.A. W roku 2013 podmioty odpowiedzialne za system dokonały ewaluacji jego funkcjonalności. Dwuletnie doświadczenia przy pracy systemu jak również uwagi i propozycje użytkowników ze wszystkich poziomów, tj. gmin, powiatów i województwa zaowocowały opracowaniem nowej, ostatecznej wersji narzędzia. Aktualnie obowiązujący formularz oceny zasobów pomocy społecznej opublikowany został w CAS w marcu br. i jest obligatoryjny do opracowania dokumentu oceny zasobów pomocy społecznej za 2013 r. Koncepcja jednego formularza dla gmin i powiatów,

zastosowana po raz pierwszy w 2013 roku, sprawdziła się, stąd struktura dokumentu pozostała analogiczna do ubiegłorocznej. Efektem ewaluacji narzędzia jest uporządkowanie danych merytorycznych zgodnie z obowiązującymi przepisami, usunięcie niektórych elementów formularza ze względu na ich małą wagę jak również dodanie pozycji, które w rzeczywisty sposób oddają wymiar prezentowanych problemów społecznych.

Tak jak dotychczas formularz OZPS składa się z kilkunastu części dotyczących m.in.: danych o sytuacji demograficznej i społecznej, danych o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, danych o zasobach pomocy społecznej oraz wskaźników służących ocenie funkcjonowania systemu pomocy społecznej i istniejących potrzeb. W dalszym ciągu większość danych statystycznych zacytywanych jest do formularzy jednostkowych z systemów IT z obszaru pomocy społecznej, rynku pracy, pieczy zastępczej, świadczeń rodzinnych, edukacji. Ponieważ zbieranie danych w ww. systemach nie przebiega wg. jednakowych zasad tj. sprawozdawczość opracowywana jest w systemach rocznych lub półrocznych, zaszła konieczność poprawiania danych w jednostkowych OZPS w taki sposób, żeby pokazywały wartości roczne. Miało to miejsce np. w przypadku danych zacytywanych z systemu informatycznego DSR (Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych).

Pomimo, iż narzędzie dalekie jest jeszcze do doskonałości (bowiem jego deficyty wychwytywane są w ciągłym procesie bezpośredniej pracy), można stwierdzić, że jego wykorzystanie wydatnie wspomaga jednostki w sporządzaniu oceny zasobów pomocy społecznej na każdym poziomie samorządów.

Oczywiście należy podkreślić, że wartość i jakość danych zagregowanych na poziomie województwa pozostaje w bardzo ścisłym związku z jakością danych jednostkowych wprowadzanych na poziomie gmin i powiatów, dlatego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej silnie wspierał merytorycznie ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie w opracowywaniu tego ważnego dokumentu. W tym celu w lutym br. zorganizowano w Olsztynie dwa spotkania robocze z pracownikami ww. jednostek, podczas których przekazywano szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad wypełniania formularzy. Był to też cenny czas poświęcony wymianie doświadczeń pomiędzy wszystkimi użytkownikami narzędzia w województwie. Po opublikowaniu przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ostatecznej wersji formularza w Centralnej Aplikacji Statystycznej, wystosowano również pisma do starostów, burmistrzów i wójtów naszego regionu z dodatkowymi informacjami, które mogły pomóc jednostkom w prawidłowej realizacji zadania. Zacytywane do systemu sprawozdania jednostkowe były ponadto sprawdzane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i w przypadku konieczności naniesienia poprawek – wycofywane do jednostek celem wprowadzenia korekty. Ten sposób pracy przyczynił się do rzetelności sporządzanego materiału zarówno na poziomie jednostkowym jak i wojewódzkim.

Zgodnie z art. 21 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie sporządził ocenę zasobów pomocy społecznej – na podstawie ocen opracowanych przez wszystkie gminy i powiaty z uwzględnieniem kwestii oraz problemów społecznych wynikających ze Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku.

Z uwagi na stosunkowo krótkie terminy nałożone przez ustawodawcę na wykonanie wojewódzkiej oceny zasobów pomocy społecznej (przedłożenie dokumentu do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa), niezwykle istotne było aktywne włączenie się do terminowego wykonania oraz przekazania dokumentów przez gminy (ośrodki pomocy społecznej) i powiaty (powiatowe centra pomocy rodzinie) poprzez przedłożenie sprawozdań radzie gminy oraz radzie powiatu do końca kwietnia. Ich kompletność była warunkiem wygenerowania sprawozdawczości na poziomie województwa. Wszystkie ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego przygotowały oraz przekazały sprawozdania na

poziom województwa w oparciu o narzędzie w ramach Centralnej Aplikacji Statystycznej do 9 maja br.

Przy opracowaniu oceny zasobów pomocy społecznej na rok 2013 dla województwa warmińsko-mazurskiego wykorzystano więc informacje z gmin i powiatów zawarte w sprawozdaniach jednostkowych, a także różnorodne dane statystyczne/sprawozdania resortowe nie ujęte w formularzu OZPS oraz zasoby własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Zastosowanie po raz trzeci zmodyfikowanej wersji narzędzia w ramach CAS potwierdziło trafność wyboru koncepcji opracowywania OZPS w takiej formie. Tegoroczne doświadczenia wskazują na konieczność kontynuacji procesu doskonalenia narzędzia, ale przede wszystkim niezbędność merytorycznego dopracowania szczegółowej instrukcji do jego wypełniania. Przełoży się to na agregowanie lepszej jakości danych, w oparciu o które będzie możliwa wnikliwa analiza oraz sporządzenie wniosków i rekomendacji odpowiadających na problemy społeczne występujące w województwie warmińsko-mazurskim.

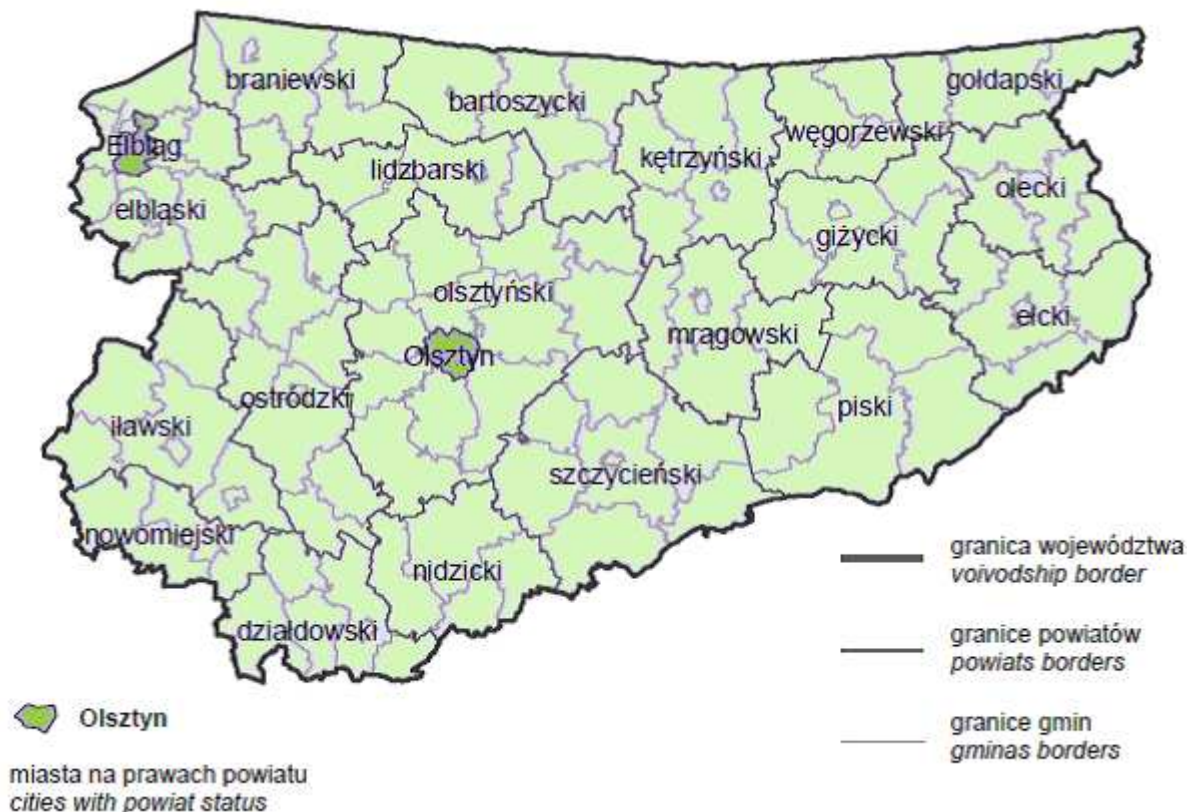
2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH

2.1 Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju i zajmuje obszar 24.174 km².

Poniższa mapa przedstawia podział administracyjny województwa w 2013 roku.

Mapa nr 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

Województwo warmińsko-mazurskie podzielone jest na 21 powiatów, w tym 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) – miasto Olsztyn i miasto Elbląg. Na terenie województwa znajduje się 116 gmin, w tym: 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich.

Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie na koniec 2013 roku województwo warmińsko-mazurskie zamieszkiwało 1.446.915 osób, co stanowiło 3,76% mieszkańców Polski. Zgodnie z jednostkowymi sprawozdaniami gmin i powiatów **liczba ludności** w 2013 roku wynosiła 1.453.374 osoby, przy czym liczba kobiet była wyższa od liczby mężczyzn o 39.148 osób. Dane te różnią się z danymi podanymi przez GUS, gdyż jednostki samodzielnie wprowadzały dane dotyczące liczby ludności w gminach i powiatach na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin i Miast.

W opisywaniu sytuacji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim ważne jest zjawisko starzejącego się społeczeństwa i liczba osób starszych (kobiety 60 lat i więcej,

mężczyźni 65 lat i więcej wg GUS). Według danych nadesłanych od jednostek organizacyjnych pomocy społecznej sprawozdań Oceny Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS) **liczba osób starszych** wynosiła łącznie 234.610 osób (163.274 kobiet w wieku 60+ i 71.336 mężczyzn w wieku 65+), co w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa stanowiło odpowiednio 22,03% ogółu (22,03% ogółu kobiet i 10,16% ogółu mężczyzn).

Dane dotyczące rynku pracy wskazują na ciągły wzrost **liczby osób bezrobotnych** ogółem (113.057 w 2012 roku, 115.873 w 2013 roku oraz prognoza: 118.029 w 2014 roku). W 2013 roku wzrosła również **liczba osób długotrwale bezrobotnych** (w stosunku do roku 2012 o 4.726 osób) natomiast zmalała liczba **bezrobotnych ogółem z prawem do zasiłku** (w stosunku do roku 2012 o 2.532 osoby). Wymienione problemy wiążą się ze specyficzną sytuacją województwa warmińsko-mazurskiego, w którym na koniec roku 2013 stopa bezrobocia ukształtowała się na poziomie 21,7%, przy czym w kraju wynosiła w tym okresie 13,4%. W stosunku do 2012 roku stopa bezrobocia nie uległa zmianie w kraju, natomiast w województwie zwiększyła się o 0,5 punktu procentowego. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na koniec 2013 roku, wyniosła 115.873 osoby. W stosunku do grudnia 2012 roku nastąpił wzrost o 2,3% (o 2.650 osób).

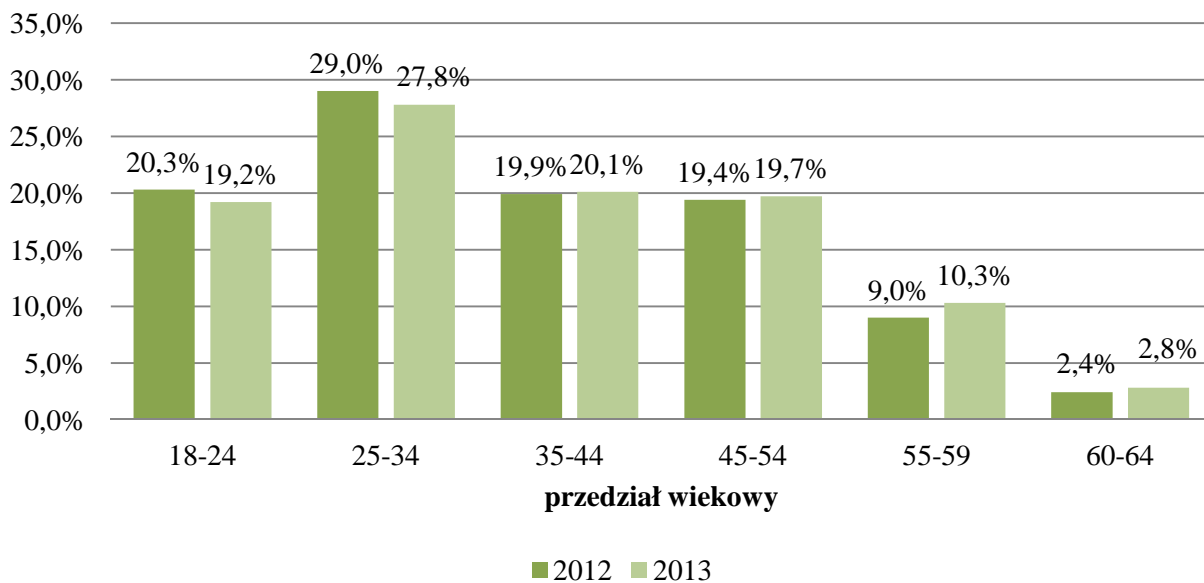
Województwo warmińsko-mazurskie cechuje silny poziom zróżnicowania z uwagi na różne czynniki, tj. płeć, wiek bezrobotnych, miejsce zamieszkania i inne. Poniżej przedstawiono udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2012-2013.

Tabela nr 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2012-2013.

Wyszczególnienie	2012		2013	
	woj. warmińsko-mazurskie	Polska	woj. warmińsko-mazurskie	Polska
kobiety	52,1%	51,4%	51,7%	51%
zamieszkali na wsi	49,5%	43,9%	49,8%	44,2%
bezrobotni z prawem do zasiłku	19,7%	16,8%	16,7%	13,8%
bezrobotni do 25 roku życia	20,3%	18,6%	19,2%	19,9%
długotrwale bezrobotni	52,2%	50,2%	54,5%	53,7%
bezrobotni 50+	21,7%	22,8%	23,9%	24,3%
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	28,5%	29,2%	29,9%	29,9%
bezrobotni niepełnosprawni	5,2%	5,2%	5,6%	5,4%

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Bezrobocie na Warmii i Mazurach jest zróżnicowane ze względu na wiek osób bezrobotnych, przy czym najtrudniejsza sytuacja dotyczy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc m.in. bezrobotnych do 25 roku życia oraz osób w wieku 50+. Poniżej przedstawiono zmiany w strukturze bezrobotnych według grup wiekowych.

Wykres nr 1. Zmiany w strukturze bezrobotnych według grup wiekowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2013.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Infrastruktura społeczna

W sprawozdaniu (tabela nr 2) wykazano istnienie 32.674 mieszkań komunalnych w 2013 roku w zasobach gmin (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 2.222 lokale). Najwyższy spadek lokali, w stosunku do 2012 roku, wykazało miasto Elbląg i miasto Olsztyn – odpowiednio 1.156 i 311 lokali komunalnych. Głównym powodem powyższej sytuacji było wykupowanie mieszkań przez ich lokatorów na preferencyjnych warunkach. Z zebranych danych wynika, że w 2014 roku liczba mieszkań znajdujących się w zasobach gmin również spadnie łącznie o 1.415 w stosunku do roku 2013. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) spadła w 2013 roku, w stosunku do roku poprzedniego o 145 lokali, przy czym liczba oczekujących na mieszkanie socjalne wzrosła w analogicznym czasie o 133 osoby.

W przypadku mieszkań socjalnych liczba dostępnych lokali w 2013 roku stanowiła 2.481 mieszkań, tj. o 145 mniej niż w poprzednim roku. W 2014 roku planuje się natomiast zwiększenie liczby mieszkań socjalnych łącznie o 282. **W 27 gminach w ogóle nie ma mieszkań socjalnych**, natomiast utworzenie ich planuje się w 2014 roku tylko w 3 gminach (łącznie 13 nowych lokali).

Jedną z możliwości pozyskania przez gminy środków finansowych na rozwój zasobów mieszkaniowych jest udział w konkursach ogłaszanych corocznie przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”. Na konkurs pod nazwą: „Gminne programy aktywizacji społeczno-zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego” w roku 2013 Ministerstwo przeznaczyło 2 mln zł. Jednym z celów konkursu jest m.in. „poprawa i zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego (mieszkania komunalne, lokale socjalne, mieszkania kontraktowe i chronione)”. W 2013 roku jedynie 4 gminy z województwa warmińsko-mazurskiego (Frombork, Kozłowo, Działdowo i Górowo Iławeckie) złożyły wnioski na powyższy konkurs. Dofinansowanie w łącznej kwocie 210 tys. zł otrzymały Miasto Działdowo i Gmina Górowo Iławeckie.

Liczba żłobków (żłobek, klub dziecięcy, oddział żłobkowy w przedszkolu) w gminach w 2013 roku wyniosła 53 placówki. Była ona jednak zdecydowanie za mała, gdyż liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku wyniosła 692 osoby (832 w 2012 roku). Wśród powodów nieprzyznania miejsca w żłobkach najczęściej występował „brak miejsc” (w 2012 roku – dla 639 dzieci a w 2013 roku dla 508 dzieci). Pomimo faktu, że **liczba żłobków zwiększa się co roku** (25 placówek w 2011 roku, 38 placówek w 2012 roku, 53 placówki w 2013 roku), niewystarczająca jest liczba miejsc w nich oraz fakt, że w większości gmin tego typu jednostki nie funkcjonują w ogóle (96 takich gmin). Może to być jedną z przyczyn nie podejmowania pracy przez młode matki, co wiąże się również z wyżej opisanym problemem bezrobocia. Warto zauważyć, że planowana ilość żłobków (klubów dziecięcych, oddziałów żłobkowych w przedszkolach) w 2014 roku zwiększy się łącznie o 4 placówki w stosunku do roku poprzedniego (w tym likwidacja jednego żłobka w Ostródzie). W Olsztynie planuje się utworzenie 4 takich nowych placówek natomiast w Iławie jedną. Otwarcie nowych placówek oraz utrzymanie istniejących, będzie możliwe m.in. dzięki przedłużeniu resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, który będzie nosił nazwę „MALUCH – edycja 2014”. Program pozwoli pokryć w części zapotrzebowanie na miejsca dla dzieci w żłobkach. W ramach konkursu „MALUCH” w 2014 roku dofinansuje się utworzenie nowych miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz zapewni funkcjonowanie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 tworzonych przez gminy do dnia 31 grudnia 2013 r. z udziałem tego programu. Ponadto, dofinansowywane będą, w formie dotacji celowej z budżetu państwa, działania na rzecz rozwoju infrastruktury opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3, tj. żłobki, kluby dziecięce i dzienni opiekunowie. W związku z tym, **rośnie też liczba dziennych opiekunów do dzieci** – w danych OZPS wykazano, że w 2012 roku było ich 5, a już w 2013 roku – 13.

Liczba przedszkoli w województwie wzrosła od 2012 roku (606 placówek) do 2013 roku (652 placówki) o **46 placówek**. Tym samym zmalała liczba dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego oczekujących na miejsce w przedszkolu (3.035 w 2011 roku, 2.220 w 2012 roku i 2.102 w 2013 roku). Wśród powodów nie przyznania miejsca w przedszkolu pojawiał się najczęściej „brak miejsc” (dla 1.453 dzieci), „niespełnienie kryteriów naboru” (wiek, miejsce zamieszkania – dla 40 dzieci) oraz „złożenie wniosku po terminie” (dla 7 dzieci).

Odnotowuje się **wzrost liczby świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży**. Przykładowo, liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży zwiększyła się w 2013 roku o 28 placówek w stosunku do roku poprzedniego. Z tego przyszkolnych świetlic i klubów dla dzieci było w 2013 roku łącznie 306, a pozaszkolnych – 511.

Systematycznie **wzrasta również liczba świetlic i klubów dla seniorów** – w 2011 roku było ich 136, w 2012 roku – 143, a w 2013 roku – 167. Liczba hospicjów w województwie wynosiła w 2013 roku 10 placówek.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Dane o sytuacji demograficznej i społecznej”:

Wniosek:

Systematycznie zwiększa się liczba osób bezrobotnych ogółem (113.057 w 2012 roku, 115.873 w 2013 roku oraz prognoza: 118.029 w 2014 roku) i osób długotrwale bezrobotnych (w stosunku do roku 2012 o 4.726 osób), a jednocześnie maleje liczba bezrobotnych ogółem z prawem do zasiłku (w stosunku do roku 2012 o 2.532 osoby). Jednostki organizacyjne pomocy społecznej zwracają również uwagę na zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia, podczas którego

dzieci osób bezrobotnych (naśladując wzorce rodziców) również stają się klientami urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej.

Rekomendacja:

Wpływ na zmniejszenie bezrobocia i podniesienie jakości życia w regionie może mieć przede wszystkim zwiększenie liczby osób pracujących w województwie warmińsko-mazurskim, w związku z tym należy podejmować wszelkie działania mające na celu tworzenie nowych miejsc pracy.

Wniosek:

Liczba mieszkań socjalnych (lokali) spadła w 2013 roku, w stosunku do roku poprzedniego o 145 lokali, przy czym liczba oczekujących na mieszkanie socjalne wzrosła w analogicznym czasie o 133 osoby. W 27 gminach w ogóle nie ma mieszkań socjalnych, natomiast utworzenie ich planuje się w 2014 roku tylko w 3 gminach (łącznie 13 nowych lokali). Gminy nie są w stanie zaspokoić zapotrzebowania na mieszkania socjalne.

Rekomendacja:

Należy rozwijać infrastrukturę mieszkaniową gmin, w tym: zwiększać liczbę mieszkań chronionych, mieszkań socjalnych, hosteli. Problem braku mieszkań socjalnych można byłoby rozwiązać np. poprzez zakup kontenerów mieszkalnych dla osób unikających płacenia czynszu oraz dewastujących zasoby lokalowe gminy. Rozwiązanie takie powiększyłoby zasób mieszkań socjalnych oraz spowodowało, że osoby stanowiące tzw. „trudne sąsiedztwo” mogłyby być lokowane w lokalach dostosowanych do ich możliwości finansowych i potrzeb bytowych. Ponadto szansą na pozyskanie dodatkowych środków finansowych na rozwój infrastruktury mieszkaniowej byłaby większa aktywność gmin w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Realizacja projektów z nich dofinansowanych łączy w skuteczny sposób działania reintegracji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych z realnym powiększeniem zasobów mieszkaniowych gmin.

Wniosek:

Pomimo faktu, że liczba żłobków zwiększa się co roku (25 placówek w 2011 roku, 38 placówek w 2012 roku, 53 placówki w 2013 roku), niewystarczająca jest liczba miejsc w nich oraz fakt, że w większości gmin tego typu jednostki nie funkcjonują w ogóle (96 takich gmin).

Rekomendacja:

Rozwiązanie problemu możliwe jest dzięki powstawaniu nowych żłobków, oraz ich oddziałów, zarówno państwowych, jak i prywatnych. Należy również zwrócić uwagę na możliwość powstawania przyzakładowych żłobków, a także dziennych opiekunów, którzy mogliby pomóc w rozwiązaniu tego problemu.

Wniosek:

Pomimo faktu, że liczba dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego oczekujących na miejsce w przedszkolu zmalała (3.035 w 2011 roku, 2.220 w 2012 roku i 2.102 w 2013 roku), to nadal liczba miejsc w przedszkolach w dużym stopniu nie zaspokaja potrzeb mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Problemem może być również brak bazy lokalowej, w której można utworzyć nowe oddziały przedszkolne.

Rekomendacja:

W gminach powinno się tworzyć nowe przedszkola oraz oddziały przedszkolne w szkołach, aby zwiększyć dostępności edukacji przedszkolnej.

Tabela nr 2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	PROGNOZA*	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
MIESZKAŃCY (w osobach)						
Ogółem	1	1 453 834	1 454 023	1 443 374	1 445 112	1 444 952
KOBIETY						
Ogółem	2	742 004	742 817	741 261	740 892	741 284
Wiek 0-17	3	139 036	138 328	132 768	134 196	133 459
Wiek 18-59	4	447 449	446 565	445 219	442 890	444 090
Wiek 60 lat i więcej	5	155 519	157 924	163 274	163 806	163 735
MĘŻCZYŹNI						
Ogółem	6	711 830	711 206	702 113	704 220	703 668
Wiek 0-17	7	146 210	145 771	139 509	140 414	139 820
Wiek 18-64	8	501 111	499 594	491 268	492 561	492 629
Wiek 65 lat i więcej	9	64 509	65 841	71 336	71 245	71 219
RYNEK PRACY						
Bezrobotni ogółem	10	106 801	113 057	115 873	118 029	112 486
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	54 432	58 460	63 186	63 306	63 193
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	21 132	22 335	19 803	20 386	19 515
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA						
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	36 748	34 896	32 674	31 259	30 695
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	5 478	5 105	4 572	5 026	5 054
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	15	2 500	2 626	2 481	2 763	2 706
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	3 441	3 567	3 700	3 995	4 383
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	252	312	416	470	597
Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	25	38	53	57	56
Liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	5	13	13	15
Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	1 052	1 324	1 532	1 569	1 578
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku (żłobek, klub dziecięcy, oddziały żłobkowe w	21	1 022	832	692	670	644

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	PROGNOZA*		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
przedszkolach)						
Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	623	606	652	642	625
Liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	36 539	37 071	39 576	39 140	38 671
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg. złożonych wniosków	24	3 035	2 220	2 102	1 223	1 113
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	25	775	789	817	820	820
Z tego: (wiersze "Przyszkolne" i "Pozaszkolne")						
Przyszkolne	26	288	290	306	309	310
Pozaszkolne	27	487	499	511	511	510
Liczba świetlic i klubów dla seniorów	28	136	143	167	170	170
Liczba hospicjów	29	9	9	10	10	10
Liczba ośrodków dla cudzoziemców, ubiegających się o status uchodźcy	30	1	1	1	1	1

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny"

2.2 Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie to główni realizatorzy zadań przypisanych gminom i powiatom w obszarze pomocy społecznej. W niniejszym rozdziale przedstawione zostały informacje dotyczące m.in. rodzajów i form świadczonej pomocy, jak również liczby osób i rodzin nimi objętych.

W tabeli nr 3 zaprezentowano zbiorcze zestawienia dotyczące pomocy społecznej udzielonej w województwie. **W roku 2013 w województwie warmińsko-mazurskim różnorodną pomocą i wsparciem objęto 198.369 osób żyjących w 118.728 rodzinach.** Stanowiło to 13,71% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Zakres niniejszego wsparcia obejmował pomoc społeczną (bez wyodrębniania rodzaju, formy, liczby świadczeń i źródła finansowania) przyznaną m.in. w formie decyzji administracyjnej, bez decyzji, jak również pomoc, która udzielana była bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego. Ujęto tu także osoby objęte pracą socjalną i wsparciem jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w postaci zajęć w centrach i klubach integracji społecznej, a także skierowane do prac społecznie użytecznych i in. Z prognoz zawartych OZPS wynika, iż w roku 2014 liczba osób objętych wsparciem będzie utrzymywać się na porównywalnym poziomie.

Świadczenia przyznane w formie decyzji administracyjnej, niezależnie od ich rodzaju, formy i źródła finansowania (mogły to być zarówno świadczenia pieniężne, niepieniężne, jak i praca socjalna) w 2013 roku otrzymało 127.095 osób żyjących w 80.073 rodzinach. Liczba świadczeń przyznawanych podopiecznym pomocy społecznej wynika bezpośrednio z ich

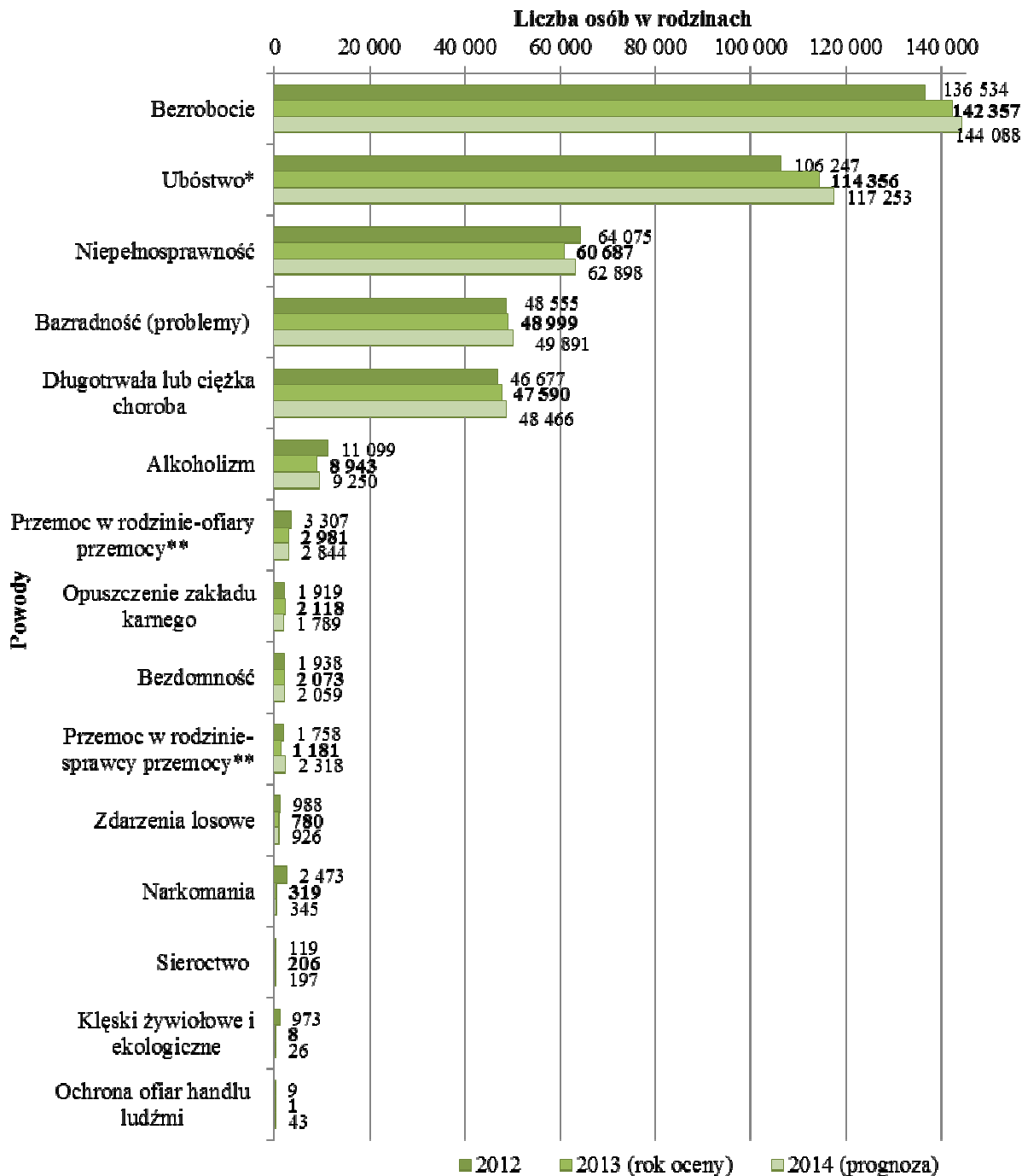
indywidualnych sytuacji życiowych, stąd też niektóre rodziny otrzymują często w tym samym roku zarówno świadczenie finansowe, jak również pomoc w formie rzeczowej lub pracy socjalnej. **Świadczeniami pieniężnymi** z pomocy społecznej w roku 2013 objęto 66.607 rodzin. W roku kolejnym prognozuje się niewielki, o 1,3%, wzrost liczby rodzin, które otrzymają świadczenie w tej formie. **Świadczenia niepieniężne** przyznano 38.173 rodzinom. Planuje się, że rok 2014 będzie rokiem wzrostu liczby rodzin objętych tymi świadczeniami w stosunku do roku 2013 o 2,7%.

Pomocy społecznej udziela się z uwzględnieniem powodów wskazanych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej organizując pomoc społeczną na poziomie gminy, udzielają jej przede wszystkim z powodów: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, sieroctwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizmu lub narkomanii, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Powiatowe centra pomocy społecznej, realizując zadania z zakresu pomocy społecznej na poziomie powiatu, udzielają pomocy głównie z tytułu: niepełnosprawności, sieroctwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, dominującymi powodami przyznania pomocy i wsparcia były: bezrobocie, ubóstwo i niepełnosprawność. Liczbę rodzin oraz liczbę osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc w formie decyzji administracyjnej w 2013 roku z prognozą na 2014 rok z podziałem na powody prezentują poniższe wykresy.

Wykres nr 2. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2012 i 2013 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody* wraz z prognozą na 2014 rok.

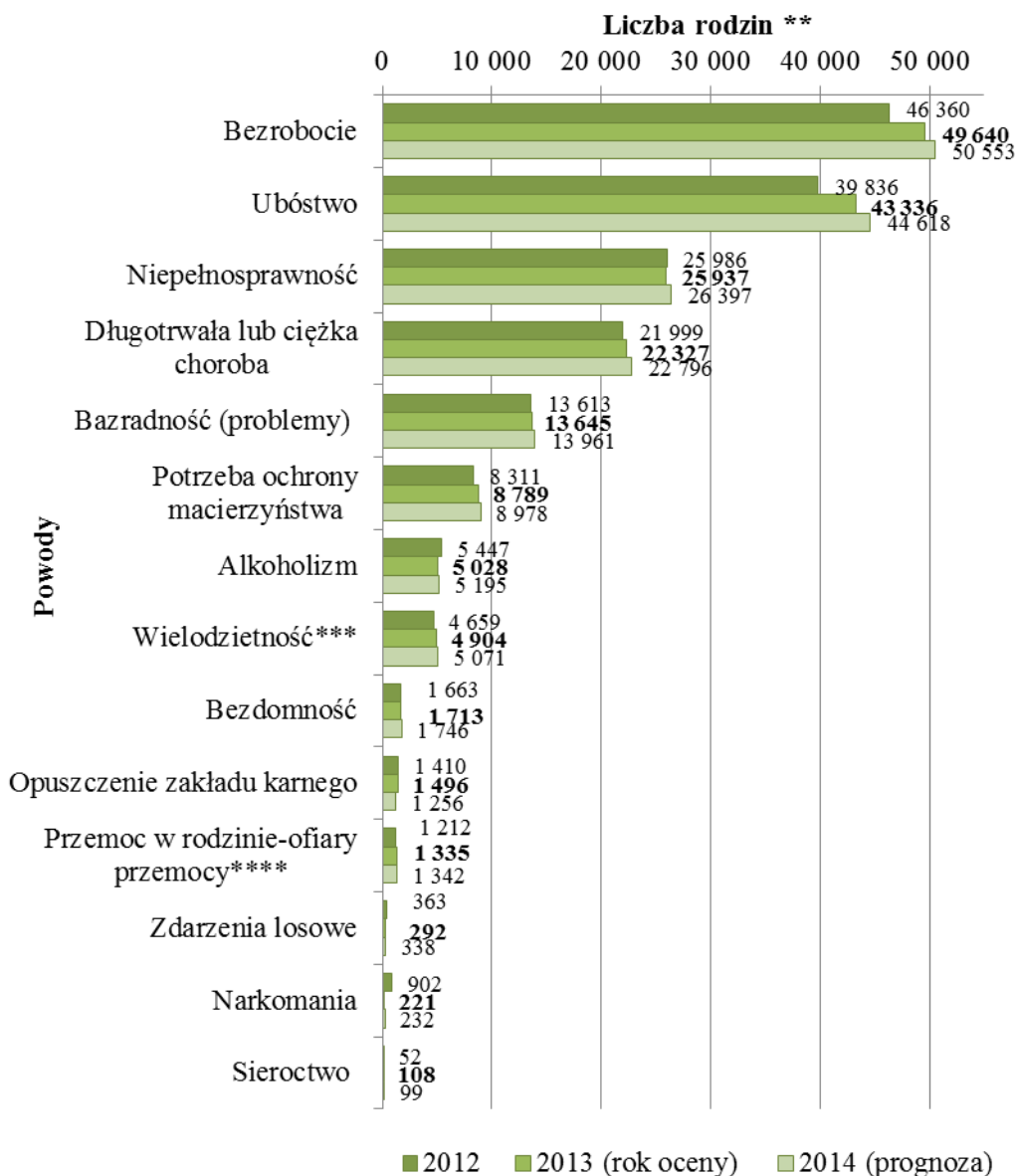

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS ze 116 ośrodków pomocy społecznej (w tym 2 miejskich ośrodków pomocy społecznej realizujących zadania powiatu – m. Olsztyn i m. Elbląg) i 19 powiatowych centrów pomocy społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego

* Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Powody przyznania pomocy w powyższym wykresie zostały zaprezentowane zgodnie podziałem i nazewnictwem zawartym w aplikacji SAC do sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej.

** Przemoc w rodzinie – osoby doświadczające przemocy: osoby, którym udzielono pomocy w ramach działań wpisanych w gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc: osoby, wobec których zastosowano instrumenty oddziaływania wpisane w programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Dane te są w sprawozdaniach systemu CAS.

Wykres nr 3. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2012 i 2013 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody* wraz z prognozą na 2014 rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS ze 116 ośrodków pomocy społecznej (w tym 2 miejskich ośrodków pomocy społecznej realizujących zadania powiatu – m. Olsztyn i m. Elbląg) i 19 powiatowych centrów pomocy społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego

* Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Powody przyznania pomocy w powyższym wykresie zostały zaprezentowane zgodnie podziałem i nazewnictwem zawartym w aplikacji SAC do sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej.

** Liczba rodzin – Charakteryzując rodzinę z punktu widzenia powodu przyznania pomocy, podawano wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej, oznacza to że w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, więc dana rodzina może być wskazana w kilku powodach.

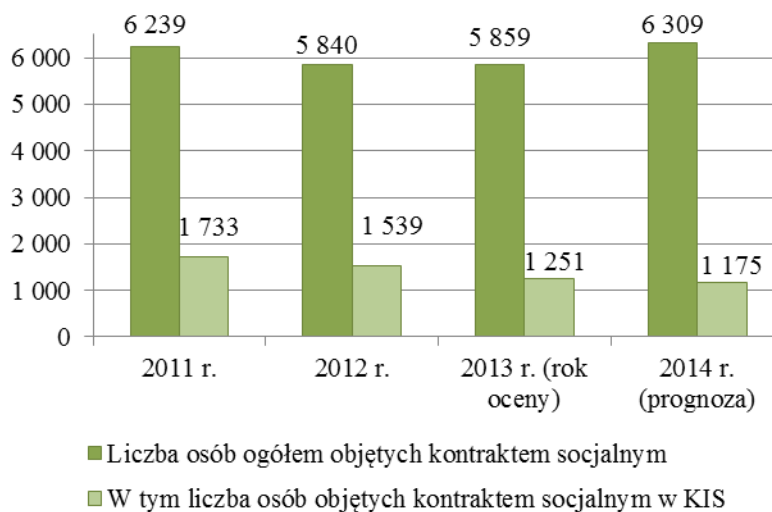
*** Wielodzietność – za rodziny wielodzietne uznano rodziny posiadające 4 i więcej dzieci.

**** Przemoc w rodzinie – osoby doświadczające przemocy: osoby, którym udzielono pomocy w ramach działań wpisanych w gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc: osoby, wobec których zastosowano instrumenty oddziaływania wpisane w programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Dane te są w sprawozdaniach systemu CAS.

Świadczenia niepieniężne – usługi pomocy społecznej (tabela nr 3) udzielane są w różnych formach m.in. pracy socjalnej, opłacenia składek na ubezpieczenie zdrowotne, opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, ubrania, pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, sprawienia pogrzebu, specjalistycznych usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi i in. **Usługi opiekuńcze** obejmują m.in. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnację. W 2013 roku liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych ogółem wyniosła 4.732 na łączną kwotę 24.032,2 tys. zł. Prognozuje się, że liczba korzystających z usług opiekuńczych wzrośnie w 2014 roku do 4.842, a kwota przeznaczona na ten rodzaj świadczeń wzrośnie o ponad milion złotych. Ze **specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi** w 2013 r. skorzystały 444 osoby, kwota udzielonych świadczeń wyniosła 3.310,2 tys. zł. Prognozuje się, że w 2014 r. z tego typu usług skorzysta 451 osób na łączną kwotę 3.405,1 tys. zł.

W 2013 roku z **poradnictwa specjalistycznego**: prawnego, psychologicznego, rodzinnego skorzystały 8.842 rodziny i 22.882 osoby w tych rodzinach. **Pracą socjalną**, czyli wsparciem mającym na celu pomoc we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, objęto 67.967 rodzin i 176.237 osób w rodzinach. Wsparciem w formie **interwencji kryzysowej** (działaniami podejmowanymi na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu mającymi na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie) zostało objętych 790 rodzin i 2.476 osób w tych rodzinach. W 2014 roku prognozuje się wzrost liczby wszystkich wyżej wymienionych świadczeń niepieniężnych i objęcie tego ww. formami pomocy większej liczby osób i rodzin.

Jednym z narzędzi wsparcia udzielanym podopiecznym pomocy społecznej jest **kontrakt socjalny** będący pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc. Kontrakt określa uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Liczba kontraktów zawartych w roku 2013 wyniosła 4.866 i wzrosła o 309 w stosunku do 2012 roku. W 2014 roku prognozuje się wzrost liczby zawieranych kontraktów socjalnych do 5.127. Około 20% wszystkich kontraktów zawieranych jest w ramach działalności Klubów Integracji Społecznej – jednostek mających na celu pomoc w reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykres nr 4. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2011, 2012, i 2013 wraz z prognozą na 2014 rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS ze 116 ośrodków pomocy społecznej (w tym 2 miejskich ośrodków pomocy społecznej realizujących zadania powiatu – m. Olsztyn i m. Elbląg) i 19 powiatowych centrów pomocy społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego

W tabeli nr 4 formularza Oceny zasobów pomocy społecznej zaprezentowano zadania realizowane w gminie przez ośrodki pomocy społecznej. **Świadczenia pieniężne** z pomocy społecznej udzielane były przez ośrodki m.in. w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie (w formie zasiłku lub pożyczki), pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki i in. Do najważniejszych z nich należały:

1. **zasiłek stały** – w 2013 r. otrzymało **12.889 osób**, liczba świadczeń wyniosła 127.158, kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 54.077,7 tys. zł. W 2014 r. prognozuje się wzrost liczby osób, którym zostanie przyznany zasiłek stały do 13.231 (wzrost o 2,65%), wzrost liczby świadczeń o 4,7% oraz kwoty, która będzie wydatkowana na ww. rodzaj zasiłku o 4,8%,
2. **zasiłek okresowy** – w 2013 r. otrzymało **42.931 osób**, liczba świadczeń wyniosła 253.433 (ogólna kwota wypłaconych zasiłków okresowych wynosiła 88.077,8 tys. zł). W 2014 roku szacuje się wzrost liczby osób, które otrzymają zasiłek okresowy do 44.291 (wzrost o 3,1%), wzrost liczby świadczeń o 8,4% oraz zwiększenie ogólnej kwoty na zasiłki okresowe o 7,6%,
3. **zasiłek celowy** – w 2013 roku otrzymało 55.218 osób, kwota świadczeń wyniosła 37.900,1 tys. zł. W 2014 r. planuje się wzrost liczby osób otrzymujących zasiłek celowy do 56.283 (wzrost o 1,9%) i kwoty o 2,8%.

W 2013 roku gminy ponosiły koszty **odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej** za 2.285 osób na kwotę 46.377,5 tys. zł. Planuje się, że w 2014 r. tego typu wsparcie otrzymają 2.482 osoby na łączną kwotę 52.757,8 tys. zł.

W 2013 r. **indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności** (osoby, które kontynuują program z poprzedniego roku oraz nowe osoby, z którymi zawarto kontakt socjalny w danym roku) objęto 28 osób. Planuje się, że w 2014 r. liczba osób objętych tego typu wsparciem zwiększy się do 35 osób.

Z **indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego** w formie uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej (zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zatrudnieniu socjalnym) w 2013 r. skorzystały 674 osoby. Prognozuje się, że liczba ta w 2014 roku wzrośnie do 666 osób.

W 2013 roku asystenci rodziny sporządzili **plan pracy z rodziną** dla 1.605 rodzin (zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Liczba rodzin objętych tego rodzaju pomocą systematycznie wzrasta. Planuje się, że w 2014 roku plan pracy z rodziną zostanie sporządzony dla 1.843 rodzin.

W tabeli nr 5 formularza Oceny zasobów pomocy społecznej zaprezentowano dane nt. działań realizowanych w powiecie przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Jednym z działań podejmowanych w powiatach jest **realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie** (zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W 2013 roku w programach uczestniczyły 322 osoby (osoby, które kontynuują program z poprzedniego roku oraz nowe osoby, z którymi zawarto kontakt socjalny w danym roku). Z roku na rok liczba osób objętych tego typu wsparciem maleje. Planuje się, że w 2014 roku w programach będą uczestniczyły 292 osoby.

W narzędziu OZPS zamieszczone zostały dane zasilone ze sprawozdania resortowego zgodnie z informacjami przekazanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie, które realizują **zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 grudnia 2012 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej dane te dotyczą stanu na dzień 30 czerwca 2013 r. W związku z tym, że dane do formularza Oceny zostały zasilone danymi z półrocznego sprawozdania, a Ocena powinna uwzględniać stan na koniec grudnia 2013 r. (łącznie za cały rok), jednostki wypełniające formularz dokonywały uzupełnienia o dane obejmujące informacje dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej (zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami).

W 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim było 2.192 **ogółem rodzin zastępczych**, a **dzieci umieszczonych w tych rodzinach** 3.397. W porównaniu z rokiem 2012 liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem zmalała o 60 rodzin, liczba rodzin zastępczych niezawodowych zmniejszyła się o 2 rodziny, natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych nie zmieniła się. W 2014 roku prognozuje się wzrost liczby rodzin zastępczych ogółem do 2.303. Prognozuje się też, że zwiększy się liczba dzieci umieszczanych w tych rodzinach do 3.527.

W 608 rodzinach zastępczych niezawodowych w 2013 roku było pod opieką 887 dzieci. Prognozuje się, że w 2014 roku zwiększy się liczba rodzin niezawodowych do 655 i liczba dzieci tam umieszczonych do 942. W 2013 r. w województwie funkcjonowało 118 rodzin zastępczych zawodowych. Miały one pod swoją opieką 543 dzieci. W 2014 r. planuje się zwiększenie liczby rodzin zawodowych do 130 i zwiększenie liczby dzieci do 572 kierowanych do pieczy zastępczej.

Zgodnie z rejestrem placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonym przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego w 2013 roku w województwie funkcjonowało 10 rodzinnych domów dziecka (w powiatach: bartoszyckim (1), braniewskim (1), ełckim (3), giżyckim (1), lidzbarskim (1), nidzickim 1), w m. Olsztyn (2) na ogólną liczbę miejsc 75 (statutowa/regulaminowa liczba miejsc). Natomiast wg OZPS w 2013 roku funkcjonowało 20 rodzinnych domów dziecka – prawidłowa liczba rodzinnych domów dziecka w województwie warmińsko-mazurskim to 10. Na rok 2014 zaplanowano utrzymanie istniejącej liczby. Zaplanowano jednocześnie zwiększenie liczby dzieci korzystających z tej formy opieki z 134 do 151 dzieci.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną po osiągnięciu pełnoletniości, przyznaje się **pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia**. Pełnoletnim osobom opuszczającym rodziny zastępcze w 2013 roku udzielono 6.768 świadczeń dla 851 osób. W 2014 roku planuje się wzrost świadczeń do 7.308 dla 868 osób. Pomoc pieniężną przeznaczoną na usamodzielnienie

udzielono w liczbie 135 świadczeń dla 135 osób i zaplanowano w 2014 roku wzrost świadczeń do 149 dla 149 osób. 454 pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymały w 2013 r. pomoc w wysokości 3.464 świadczeń. Planuje się, że w 2014 roku wzrośnie liczba świadczeń dla opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze do 4.155 i udzielona ona zostanie 500 osobom.

Na podstawie art. 88 ust 1 ustawy o pomocy społecznej, pomocą obejmuje się także pełnoletnie osoby opuszczające domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Osobom tym przysługuje pomoc pieniężna na usamodzielnienie, na kontynuowanie nauki i pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie – w formie rzeczowej. W tabeli nr 5 w wierszach 62-73 zostały zamieszczone wybrane formy pomocy udzielonej w 2013 r. w tym zakresie wraz z prognozą na 2014 rok.

Ostatnią kategorią działań prezentowanych w tym rozdziale są działania na poziomie powiatu w zakresie **rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych**, które PCPR wykonuje na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz innych aktów prawnych.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje 35 **warsztatów terapii zajęciowej** (liczba ta w okresie objętym sprawozdaniem OZPS, czyli w latach 2011-2014, pozostaje bez zmian). W 2014 r. nie planuje się zwiększenia liczby WTZ. Liczba uczestników WTZ w 2013 roku wyniosła 1.372 osoby i planuje się, że w 2014 roku będzie na zbliżonym poziomie. Wartość dofinansowania na funkcjonowanie warsztatów w 2013 r. wyniosła 21.382,8 tys. zł. Prognozuje się, że wartość ta wzrośnie w 2014 r. do 21.660,4 tys. zł.

Dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (dofinansowanie sprzętu mającego na celu likwidację barier) otrzymało w 2013 roku 767 osób (o ponad tysiąc osób mniej niż w roku 2012) na łączną kwotę 2.660,1 tys. zł. W 2014 r. planuje się zwiększenie liczby osób objętych tego typu pomocą w stosunku do roku 2012 do 990 osób i przeznaczenie na ten cel kwoty 3.258,8 tys. zł.

Z **turnusów rehabilitacyjnych** oferowanych osobom z orzeczeniami o niepełnosprawności skorzystało w 2013 roku 2.216 osób (prawie 2 tys. mniej niż w roku 2012) na łączną kwotę 1.905,8 tys. zł. W 2014 r. zaplanowano zwiększenie liczby osób, które skorzystają z turnusów rehabilitacyjnych do 2.699 i zwiększenie kwoty przeznaczonej na ten cel do 2.720,6 tys. zł.

W 2013 roku zaopatrzone w **przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny** 8.646 osób (ponad tysiąc mniej niż 2012 roku). W 2014 r. planuje się, że pomoc w tych zakresie otrzyma 9.418 osób na kwotę 5.710,1 tys. zł.

Powiatowe centra pomocy rodzinie przekazują także **dofinansowanie na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji turystyki** dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej W 2013 roku dofinansowano 121 imprez (o 42 mniej niż w roku 2012). Wartość dofinansowania w 2013 roku wyniosła 579.251 zł. W 2014 roku planuje się dofinansowanie 172 imprez na kwotę 872.930 zł.

Ze środków PFRON udzielane jest także **dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób niepełnosprawnych**. W 2013 roku dofinansowanie takie otrzymało 35 osób (w 2012 r. – 67 osób), a ogólna kwota środków wydana na ten cel wyniosła 953.031 zł. W 2014 r. planuje się zwiększenie liczby osób do 49 oraz kwoty przeznaczonej na ten cel do 1.198,1 tys. zł.

W powiatach środki PFRON przekazywane są także pracodawcom. W 2013 r. **wartość zwrotu kosztów wynagrodzenia osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy**

chronionej była o połowę mniejsza niż w 2012 roku i wyniosła 6.913 zł. W 2014 r. planuje się na ten cel przeznaczenie kwoty 8.234 zł. Natomiast **wartość zwrotu kosztów dostosowania stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych** przekazana pracodawcom wyniosła w 2013 roku 1.332,7 tys. zł (w 2012 roku kwota była prawie trzykrotnie wyższa) Prognozuje się nieznaczne zmniejszenie niniejszej kwoty w 2014 r. w stosunku do roku 2013.

Wysokość środków PFRON przekazywanych na realizację poszczególnych zadań w powiatach na rzecz osób niepełnosprawnych wynika z bieżącego zapotrzebowania oraz jest uzależniona od spełnienia przez osoby niepełnosprawne oraz podmioty i instytucje ubiegające się o dofinansowanie wymogów określonych w ustawach i rozporządzeniach. Warto podkreślić, że osoby niepełnosprawne korzystają także z innych (niewymienionych w niniejszych zestawieniach) źródeł wsparcia np. ze środków europejskich i jest to częściowo przyczyną zmniejszenia się wydatków ze środków PFRON.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Dane o korzystających z pomocy i wsparcia”:

Wniosek:

W roku 2013 zanotowano wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku poprzedniego z 79.149 rodzin w roku 2012 (liczba osób w tych rodzinach 212.093) do 80.073 rodzin w roku 2013 (liczba osób w tych rodzinach 212.879). Związane jest to między innymi z podwyższeniem w roku 2012 ustawowego kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Zwiększona liczba uprawnionych skutkuje zwiększeniem nakładów finansowych na świadczenia pieniężne i niepieniężne w ramach pomocy społecznej.

Rekomendacja:

W związku z ograniczoną ilością środków finansowych na realizację zadań z pomocy społecznej wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki europejskie (np. z Europejskiego Funduszu Społecznego) w celu upowszechnienia aktywnej integracji i pracy socjalnej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców.

Wniosek:

Bezrobocie stanowi główny powód udzielania pomocy i wsparcia wśród osób korzystających z pomocy społecznej. W 2013 roku aż 49.640 rodzin zostało objętych pomocą z tego powodu (tj. o 3.280 rodzin więcej niż w 2012 roku). Prognozuje się w roku następnym dalszy wzrost – do 50.553 rodzin w roku 2014.

Poszerza się również krąg osób zagrożonych ubóstwem. Szczególnie narażone są tu osoby niepełnosprawne i przewlekle chore, osoby starsze, osoby o niskim poziomie wykształcenia, osoby bezrobotne, uzależnione, mające problemy ze zdrowiem psychicznym. Ubóstwo jest drugą po bezrobociu najczęściej występującym problemem z powodu, którego udzielana była pomoc. W roku 2013 liczba rodzin objętych pomocą z tego powodu wyniosła 43.336. W 2012 roku liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa wyniosła 39.836. Zgodnie z prognozami w 2014 roku liczba rodzin wzrośnie do 44.618.

Rekomendacja:

Konieczna jest aktywność zarówno na szczeblu państwowym, jak i samorządowym w celu przeciwdziałania bezrobociu i ubóstwu m. in. poprzez tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz aktywizacji zawodowej, które jednocześnie spowodują, że dochody z pracy będą wyższe niż zasiłek z pomocy społecznej.

Wniosek:

Niepokojącym zjawiskiem jest rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Wzrasta liczba wypłacanych zasiłków, a osoby, które je pobierają często ze względu na stan zdrowia nie są w stanie podjąć pracy. W 2013 roku z zasiłków z powodu niepełnosprawności i choroby skorzystało 5.737 osób, co stanowi 13% ogólnej liczby osób korzystających z zasiłków okresowych. Liczba osób korzystających z zasiłków z ww. powodów wzrosła o 15% względem poprzedniego roku.

Rekomendacja:

W kolejnych latach działania polityki społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie powinny koncentrować się w szczególności na osobach długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, a także osobach starszych, których często dotyczy problem długotrwałej choroby. Pomoc dla ww. grup, poza finansowymi formami wsparcia, powinna być także realizowana za pomocą różnorodnych metod pracy, w tym m.in. kontraktów socjalnych, asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, grup wsparcia, działań profilaktycznych.

Ponadto podejmowane działania powinny mieć charakter wielowymiarowy i kompleksowy przy wykorzystaniu środków pochodzących ze źródeł własnych i zewnętrznych.

Wniosek:

Systematycznie wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na skutek przemocy w rodzinie. W 2013 roku aż 4.418 rodzin zostało objętych pomocą z tego powodu (tj. o 749 rodzin więcej niż w 2012 roku). Prognozuje się w roku następnym dalszy wzrost – do 4.547 rodzin w roku 2014. Być może spowodowane jest to nie tylko wzrostem samego zjawiska, ale również wzrostem wrażliwości społecznej i świadomości osób podlegających przemocy, które częściej zgłaszają problem na policji czy pracownikowi socjalnemu.

Rekomendacja:

Obok zabezpieczenia środków finansowych na działania mające na celu wsparcie rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie, wskazane jest podejmowanie działań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu przemocy, a także realizacja większej liczby działań wspierających osoby doświadczające przemocy oraz większej liczby programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Wskazana jest także realizacja szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych i ciągłe poszerzanie wiedzy oraz zwiększanie kwalifikacji zawodowych.

Tabela nr 3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA					
Liczba osób	1	173 960	189 540	198 369	195 563
W tym: osoby długotrwale korzystające	2	85 159	87 119	88 779	95 248
Liczba rodzin	3	105 010	112 414	118 728	120 818
Liczba osób w rodzinach	4	267 981	283 777	304 100	308 974
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE					
Liczba osób	5	126 311	124 955	127 095	130 027
W tym: osoby długotrwale	6	65 975	66 538	68 037	68 230

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
korzystające					
Liczba rodzin	7	78 276	79 149	80 073	81 828
Liczba osób w rodzinach	8	212 503	212 093	212 879	217 010
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	9	79 451	75 128	74 325	76 251
Liczba rodzin	10	65 246	64 651	66 607	67 288
Liczba osób w rodzinach	11	169 756	165 051	170 126	172 410
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	12	61 977	62 688	62 247	63 458
Liczba rodzin	13	37 249	37 637	38 173	39 213
Liczba osób w rodzinach	14	1 139 766	1 624 314	1 323 823	1 326 021
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY					
Liczba osób ogółem	15	15 577	10 720	9 961	10 116
Liczba rodzin	16	83 534	82 213	82 631	83 889
Liczba osób w rodzinach	17	209 869	206 697	206 835	1 630 125
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA					
UBÓSTWO					
Liczba rodzin	18	37 679	39 836	43 336	44 618
Liczba osób w rodzinach	19	103 179	106 247	114 356	117 253
BEZROBOCIE					
Liczba rodzin	20	44 500	46 360	49 640	50 553
Liczba osób w rodzinach	21	133 250	136 534	142 357	144 088
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
Liczba rodzin	22	25 023	25 986	25 937	26 397
Liczba osób w rodzinach	23	54 219	64 075	60 678	62 898
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA					
Liczba rodzin	24	20 727	21 888	22 327	22 796
Liczba osób w rodzinach	25	44 513	46 677	47 590	48 466
BEZRADNOŚĆ (PROBLEMY)					
Liczba rodzin	26	13 168	13 613	13 645	13 961
Liczba osób w rodzinach	27	49 523	48 555	48 999	49 891
ALKOHOLIZM					
Liczba rodzin	28	4 981	5 447	5 028	5 195
Liczba osób w rodzinach	29	9 819	11 099	8 943	9 250
NARKOMANIA					
Liczba rodzin	30	206	902	221	232
Liczba osób w rodzinach	31	317	2 473	319	345
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA					
Liczba rodzin	32	8 174	8 311	8 789	8 978
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ					

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Liczba rodzin	33	4 579	4 659	4 904	5 071
BEZDOMNOŚĆ					
Liczba rodzin	34	1 479	1 633	1 713	1 746
Liczba osób w rodzinach	35	1 787	1 938	2 073	2 059
OPUSZCZENIE ZAKŁADU KARNEGO					
Liczba rodzin	36	1 308	1 410	1 496	1 256
Liczba osób w rodzinach	37	1 823	1 919	2 118	1 789
ZDARZENIA LOSOWE					
Liczba rodzin	38	266	363	292	338
Liczba osób w rodzinach	39	797	988	780	926
KLĘSKI ŻYWIOŁOWE I EKOLOGICZNE					
Liczba osób	40	68	973	8	26
SIEROCTWO					
Liczba rodzin	41	56	52	108	99
Liczba osób w rodzinach	42	126	119	206	197
PRZEMOC W RODZINIE – OFIARY PRZEMOCY					
Liczba osób	43	2 527	3 669	4 418	4 547
Liczba rodzin	44	1 127	1 212	1 335	1 342
Liczba osób w rodzinach	45	2 935	3 307	2 981	2 844
PRZEMOC W RODZINIE – SPRAWCY PRZEMOCY					
Liczba osób	46	1 036	1 758	2 181	2 318
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI					
Liczba osób	47	15	9	1	43
PROCES USAMODZIELNIENIA					
Liczba osób	48	X	X	X	X
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM					
Liczba osób	49	4 640	4 598	4 732	4 842
Liczba świadczeń	50	1 906 448	1 884 270	1 895 956	1 917 824
Kwota świadczeń w złotych	51	23 403 022	23 675 190	24 032 201	25 054 215
W TYM: SPECJALISTYCZNE					
Liczba osób	52	42	13	12	48
Liczba świadczeń	53	20 383	3 200	1 134	33 906
Kwota świadczeń w złotych	54	279 367	68 604	39 105	569 348
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI					
Liczba osób	55	443	447	444	451
Liczba świadczeń	56	158 357	162 513	165 886	170 986
Kwota świadczeń w złotych	57	3 154 729	3 309 992	3 310 173	3 405 128
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE					
Liczba rodzin	58	7 713	9 414	8 842	9 582

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Liczba osób w rodzinach	59	21 656	25 093	22 882	24 502
PRACA SOCJALNA					
Liczba rodzin	60	69 071	69 675	67 967	69 513
Liczba osób w rodzinach	61	178 602	179 860	176 237	181 091
INTERWENCJA KRYZYSOWA					
Liczba rodzin	62	419	1 003	790	823
Liczba osób w rodzinach	63	1 233	2 951	2 476	2 589
KONTRAKT SOCJALNY					
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	64	4 728	4 577	4 866	5 127
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	65	6 239	5 840	5 859	6 309
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	66	1 733	1 539	1 251	1 175

Tabela nr 4. Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
ZASIŁEK STAŁY					
Liczba osób	1	12 004	12 097	12 889	13 231
Liczba świadczeń	2	118 526	119 062	127 158	133 230
Kwota świadczeń w złotych	3	41 358 971	44 212 790	54 077 768	56 680 512
W tym: (wiersze 4-6)					
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących					
Liczba osób	4	8 940	9 220	9 729	9 945
Liczba świadczeń	5	90 471	93 100	98 232	102 601
Kwota świadczeń w złotych	6	35 162 829	37 967 028	45 528 214	47 410 587
W tym: (wiersze 7-9)					
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie					
Liczba osób	7	3 155	2 993	3 257	3 343
Liczba świadczeń	8	28 055	25 962	28 926	30 627
Kwota świadczeń w złotych	9	6 196 142	6 245 762	8 549 554	9 269 925
ZASIŁEK OKRESOWY					
Liczba osób	10	34 259	36 821	42 931	44 291
Liczba świadczeń	11	190 746	202 331	253 433	274 945
Kwota świadczeń w złotych	12	51 300 614	59 881 726	88 077 816	94 836 979

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
W tym: (wiersze 13-24)					
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
Liczba osób	13	29 363	31 253	36 671	37 666
Liczba świadczeń	14	162 067	172 051	215 583	231 550
Kwota świadczeń w złotych	15	45 024 574	52 193 914	77 134 915	82 742 772
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
Liczba osób	16	1 748	1 877	2 271	2 457
Liczba świadczeń	17	5 943	5 970	7 612	9 664
Kwota świadczeń w złotych	18	1 297 114	1 380 324	2 085 003	2 554 066
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
Liczba osób	19	2 891	2 996	3 466	3 683
Liczba świadczeń	20	13 659	13 448	16 250	17 460
Kwota świadczeń w złotych	21	2 639 297	2 886 440	4 105 949	4 453 273
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego					
Liczba osób	22	81	113	148	175
Liczba świadczeń	23	288	326	469	628
Kwota świadczeń w złotych	24	92 442	105 337	148 429	179 894
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b					
Liczba osób	25	0	0	14	32
Liczba świadczeń	26	0	0	38	80
Kwota świadczeń w złotych	27	0	0	10 769	26 822
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM					
Liczba osób	28	57 661	55 808	55 218	56 283
Kwota świadczeń w złotych	29	40 387 788	39 565 825	37 900 141	38 965 295
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"					
Liczba osób	30	40 895	38 275	37 345	36 770
Liczba świadczeń	31	180 117	180 160	173 591	177 779
Kwota świadczeń w złotych	32	23 308 347	23 085 040	20 919 618	20 573 642
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2					
Liczba osób	33	352	312	286	293
Kwota świadczeń w złotych	34	214 169	225 603	212 822	209 610
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
POSIŁEK OGÓŁEM					
Liczba osób	35	51 474	52 024	53 507	54 235
Liczba świadczeń	36	7 134 017	7 130 897	7 520 564	7 720 472
Kwota świadczeń w złotych	37	25 122 291	26 714 418	28 694 603	30 594 739
W TYM: DLA DZIECI					
Liczba osób	38	47 724	47 695	49 201	49 373
Liczba świadczeń	39	6 599 457	6 513 543	6 877 457	6 958 194

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Kwota świadczeń w złotych	40	22 678 358	23 990 883	25 995 116	26 999 333
W tym: (z wierszy 35-37)					
POSIŁEK					
- świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"					
Liczba osób	41	50 747	51 342	52 940	53 275
Liczba świadczeń	42	7 043 400	7 061 036	7 446 116	7 588 220
Kwota świadczeń w złotych	43	24 719 048	26 221 396	28 222 518	29 917 803
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)					
Liczba osób	44	47 482	47 642	48 959	49 056
Liczba świadczeń	45	6 511 882	6 474 368	6 828 797	6 903 756
Kwota świadczeń w złotych	46	22 412 354	23 605 614	25 545 986	26 570 862
SCHRONIENIE					
Liczba osób	47	1 037	1 089	1 069	1 132
Liczba świadczeń	48	206 260	181 024	170 028	176 018
Kwota świadczeń w złotych	49	1 475 195	1 497 946	1 306 634	1 480 339
UBRANIE					
Liczba osób	50	1 443	1 165	1 493	1 533
Liczba świadczeń	51	1 727	1 369	2 319	2 433
Kwota świadczeń w złotych	52	211 361	171 664	348 687	359 550
SPRAWIENIE POGRZEBU					
Liczba osób	53	165	143	154	205
Liczba świadczeń	54	167	145	158	209
Kwota świadczeń w złotych	55	346 517	317 242	341 474	497 014
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba osób	56	1 870	2 065	2 285	2 482
Liczba świadczeń	57	18 180	20 401	22 610	24 786
Kwota świadczeń w złotych	58	34 833 622	40 318 887	46 377 498	52 757 768
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY					
INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI					
Liczba osób	59	21	20	28	36
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO (Centrum Integracji Społecznej)					
Liczba osób	60	460	579	674	666
WSPIERANIE RODZINY					
PLAN PRACY Z RODZINĄ					
Liczba rodzin	61	319	1 180	1 605	1 843

Tabela nr 5. Powiat – zadania PCPR oraz MOPR (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2011	Rok 2012		
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO (Centrum Integracji Społecznej)				
Liczba osób	1	0	0	0
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	2	418	333	292
INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI CUDZOZIEMCÓW				
Liczba osób korzystających z usług	3	0	0	0
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM				
Liczba rodzin	4	2 031	1 526	1 466
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	5	2 677	2 022	1 967
Liczba świadczeń	6	29 054	23 135	23 260
Kwota świadczeń w złotych	7	20 163 802	15 573 819	14 897 744
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE				
Liczba rodzin	8	246	610	608
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	9	433	897	887
Liczba świadczeń	10	4 395	9 868	11 312
Kwota świadczeń w złotych	11	3 832 094	9 621 908	10 336 519
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE				
Liczba rodzin	12	123	118	118
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	13	603	546	543
Liczba świadczeń	14	6 666	5 731	6 735
Kwota świadczeń w złotych	15	7 629 375	5 747 519	6 366 201
W tym:				
RODZINY ZASTĘPCZE SPECJALISTYCZNE				
Liczba rodzin	16	9	7	7
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	17	18	10	14

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Liczba świadczeń	18	237	173	211	221
Kwota świadczeń w złotych	19	366 968	167 176	210 895	213 549
RODZINY ZASTĘPCZE PEŁNIĄCE FUNKCJĘ POGOTOWIA RODZINNEGO					
Liczba rodzin	20	33	28	29	29
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	21	193	173	169	168
Liczba świadczeń	22	1 340	1 176	1 288	1 368
Kwota świadczeń w złotych	23	1 874 102	1 293 923	1 444 709	1 548 190
RODZINNY DOM DZIECKA					
Liczba rodzin	24	3	16	20	20
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	25	19	108	134	151
PIECZA ZASTĘPCZA					
PLAN POMOCY DZIECKU					
Liczba dzieci	26	420	1 668	2 169	2 324
OCENA SYTUACJI DZIECKA W RODZINIE ZASTĘPCZEJ					
Liczba dzieci	27	1 157	2 924	3 554	3 540
Liczba sporządzonych ocen	28	909	4 246	5 343	8 343
OCENA SYTUACJI DZIECKA W RODZINNYM DOMU DZIECKA					
Liczba dzieci	29	0	76	125	164
Liczba sporządzonych ocen	30	0	167	251	323
OCENA RODZIN ZASTĘPCZYCH					
Liczba rodzin	31	646	1 528	1 674	1 721
Liczba sporządzonych ocen	32	176	1 232	1 350	1 487
OCENA RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA					
Liczba rodzinnych domów dziecka	33	0	4	17	21
Liczba sporządzonych ocen	34	0	4	16	20
OCENA W ZAKRESIE KWALIFIKACJI KANDYDATÓW NA RODZINY ZASTĘPCZE I RODZINNE DOME DZIECKA					
Liczba opinii	35	23	255	283	332
USAMODZIELNIENIE					
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA					
Liczba osób	36	922	1 011	841	867
WERYFIKACJA INDYWIDUALNEGO PROGRAMU USAMODZIELNIENIA					
Liczba weryfikacji	37	477	478	505	520
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE RODZINY ZASTĘPCZE					

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Liczba osób	38	1 139	879	851	868
Liczba świadczeń	39	7 518	7 107	6 768	7 308
Kwota świadczeń w złotych	40	4 932 777	4 273 218	4 190 417	4 356 330
W TYM: (od poz. 41 do poz. 49)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	41	146	120	135	149
Liczba świadczeń	42	146	120	135	149
Kwota świadczeń w złotych	43	691 909	538 034	646 423	740 041
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	44	789	740	700	669
Liczba świadczeń	45	7 126	6 713	6 474	6 981
Kwota świadczeń w złotych	46	3 482 293	3 382 755	3 262 379	3 250 074
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	47	213	120	112	139
Liczba świadczeń	48	354	120	112	139
Kwota świadczeń w złotych	49	748 197	347 930	275 317	328 315
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE					
Liczba osób	50	521	474	454	500
Liczba świadczeń	51	3 070	3 336	3 464	4 155
Kwota świadczeń w złotych	52	2 138 877	2 330 749	2 186 011	2 637 897
W TYM: (od poz. 53 do poz. 61)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	53	78	91	82	86
Liczba świadczeń	54	78	91	84	86
Kwota świadczeń w złotych	55	455 564	512 373	462 914	491 610
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	56	322	343	358	372
Liczba świadczeń	57	2 651	2 937	3 147	3 831
Kwota świadczeń w złotych	58	1 282 375	1 454 900	1 499 488	1 840 084
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	59	117	99	72	97
Liczba świadczeń	60	314	99	72	97
Kwota świadczeń w złotych	61	359 853	294 789	174 659	257 257
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE, O KTÓRYCH MOWA W ART. 88					

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba osób	62	109	100	140	132
Liczba świadczeń	63	617	570	790	989
Kwota świadczeń w złotych	64	496 855	427 400	470 810	662 395
W TYM: (od poz. 65 do poz. 73)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	65	29	25	13	27
Liczba świadczeń	66	30	25	14	27
Kwota świadczeń w złotych	67	104 807	83 239	40 075	113 455
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	68	79	77	96	96
Liczba świadczeń	69	547	531	712	899
Kwota świadczeń w złotych	70	266 416	295 493	336 974	429 794
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	71	36	14	32	36
Liczba świadczeń	72	40	14	64	69
Kwota świadczeń w złotych	73	125 632	48 668	93 761	121 476
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
POMOC NA TWORZENIE I DZIAŁALNOŚĆ WARSZTATÓW TERAPII ZAJĘCIOWEJ					
Liczba WTZ, które uzyskały pomoc	74	35	35	35	35
Liczba uczestników zajęć w WTZ	75	1 348	1 356	1 372	1 378
Wartość dofinansowania w złotych	76	20 601 573	21 208 102	21 382 762	21 660 433
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ					
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	77	862	1 844	767	990
Wartość dofinansowania w złotych	78	2 566 387	5 653 409	2 660 124	3 258 841
TURNUSY REHABILITACYJNE					
Liczba osób, które uzyskały pomoc	79	2 048	4 132	2 216	2 699
Wartość dofinansowania w złotych	80	1 390 358	3 603 367	1 905 827	2 720 590
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY					
Liczba osób, które uzyskały pomoc	81	8 705	10 012	8 645	9 418

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Wartość dofinansowania w złotych	82	4 969 200	6 503 172	5 080 112	5 710 145
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI					
Liczba dofinansowanych imprez	83	116	163	121	172
Liczba niepełnosprawnych uczestników	84	9 686	10 375	8 488	11 078
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	85	401 668	889 518	597 251	872 930
POŻYCZKI NA ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Liczba osób, które uzyskały pożyczki	86	49	67	35	49
Wartość udzielonych pożyczek w złotych	87	1 087 737	2 046 825	953 031	1 198 060
POMOC PRZY ZATRUDNIANIU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Wartość zwrotu kosztów wynagrodzenia osób niepełnosprawnych w złotych	88	6 366	12 948	6 913	8 234
POMOC W DOSTOSOWANIU STANOWISK PRACY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Wartość zwrotu kosztów dostosowania tworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	89	893 380	3 041 287	1 332 699	1 291 153

2.3 Inne rodzaje pomocy i świadczeń

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną inne rodzaje pomocy i świadczeń udzielanych przez gminy i powiaty na rzecz swych podopiecznych na mocy innych ustaw. Jedną z nich jest ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania świadczeń. **Świadczeniami rodzinnymi** są: zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego; świadczenia opiekuńcze w tym: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenia pielęgnacyjne jak również zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a i jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Od 1 listopada 2012 r. wysokość kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego wynosi 539,00 zł, a w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne 623,00 zł.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka; opiekunowi faktycznemu dziecka; osobie uczącej się. Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko: 18 roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Na podstawie przedstawionych poniżej danych (tabela nr 6) wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim liczba rodzin uprawnionych do otrzymania zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych w roku 2013 wynosiła 72.370 zaś kwota przeznaczona na te świadczenia wyniosła 208.088 tys. zł. W prognozie na rok 2014 przewiduje się nieznaczny wzrost liczby osób uprawnionych do tych świadczeń.

W roku oceny w województwie obserwowany jest znaczny spadek liczby **świadczeń pielęgnacyjnych**. Związane jest to z nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych, która weszła w życie 1 stycznia 2013 r. wprowadzając zmiany w zakresie świadczeń opiekuńczych. Przed nowelizacją ustawy do świadczeń tych należały: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne. Obecnie dołączono do nich tzw. specjalny zasiłek opiekuńczy, co spowodowało zmiany w zasadach przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego. Nowe przepisy spowodowały wygaśnięcie z dniem 30 czerwca 2013 r. decyzji przyznających świadczenia pielęgnacyjne przez co zmniejszył się krąg osób uprawnionych do świadczeń pielęgnacyjnych. W roku oceny liczba ta wynosi 13.820, kwota przeznaczona na to świadczenie w 2013 roku wyniosła 66.527 tys. zł. Świadczenie pielęgnacyjne jest świadczeniem pieniężnym, o które mogą ubiegać się osoby, które nie podejmują pracy lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu podjęcia opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje: ojcu lub matce lub opiekunowi faktycznemu, jeśli rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności, łącznie ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji, edukacji, albo orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Przyznanie przedmiotowego świadczenia nie jest uzależnione od kryterium dochodowego rodziny. Od 1 lipca 2013 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego wynosi 620 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje ściśle określonym osobom: niepełnosprawnemu dziecku; osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności; osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, ale tylko wówczas, gdy niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia oraz osobie, która ukończyła 75 lat. W 2013 r. liczba osób korzystających ze świadczeń wyniosła 63.532, zaś kwota wydana na te świadczenia to 95.561 tys.

Liczba świadczeń **jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia się dziecka** na przestrzeni lat 2011-2013 w województwie warmińsko-mazurskim malała do 2013 roku (1.003 średniomiesięczna liczba świadczeń, zaś kwota 5.777 tys. zł.). Jednocześnie należy nadmienić, iż jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje wówczas, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza 539 zł.

Na przestrzeni lat 2011-2013 widać wyraźny spadek liczby osób, którym przyznano jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka. **Jednorazowa zapomoga** przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1.922 zł. W województwie warmińsko-mazurskim średniomiesięczna liczba świadczeń w 2013 roku wyniosła 1.789, zaś kwota wydatkowana na ww. cel to 10.425 tys. zł. **Świadczenie z funduszu alimentacyjnego** przyznawane zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów zastąpiło zaliczkę alimentacyjną, która wcześniej przyznawana była osobom nieotrzymującym alimentów. Świadczenie mogą pobierać np. osoby, które ponownie zawarły związek małżeński czy też wychowują dzieci w konkubinacie. Pomoc wypłacana jest, podobnie jak świadczenia rodzinne, przez gminy tzn. urzędy gmin lub ośrodki pomocy społecznej na poczet należnego świadczenia alimentacyjnego, ustalonego na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli jego egzystencja jest

bezskuteczna. Dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie może być wyższy niż 725 zł. Świadczenia przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł.

Dodatek mieszkaniowy jest kolejnym świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie niezamożnych mieszkańców w zakresie wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje na zasadach określonych w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy przysługuje: najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkaniowych; członkom spółdzielni mieszkaniowych zamieszkującym na podstawie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego; osobom zajmującym lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom lokali mieszkalnych; innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem; osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, o których mowa powyżej, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego, nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury (obowiązującej w dniu złożenia wniosku) – w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty – w gospodarstwie wieloosobowym. Wysokość najniższej emerytury od 1.03.2013r. wynosi 831,14 zł., która ulega okresowej waloryzacji.

Przez gospodarstwo domowe rozumie się lokatora samodzielnie zajmującego lokal lub lokatora, jego małżonka i inne osoby, wspólnie z nim stale zamieszkujące i gospodarujące, które swoje prawa do zamieszkiwania w lokalu wywodzą z prawa tego lokatora. Liczba osób, które otrzymały taki dodatek w 2013 roku wyniosła 38.111, zaś kwota wydana przez gminy to 53.856 tys. zł. Prognozuje się, że w 2014 roku nieznacznie wzrośnie ilość świadczeń z tego tytułu.

W celu uzyskania dostępu do bezpłatnych **świadczeń zdrowotnych** osoby nieubezpieczone mogą starać się o wydanie decyzji, potwierdzającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej na okres do 90 dni na podstawie art. 54 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, podlegają m.in.: osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu; osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu; osoby bezdomne wychodzące z bezdomności niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu; osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego lub realizujące kontrakt socjalny w wyniku zastosowania procedury, o której mowa w art. 50 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Za wyżej wymienione osoby składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacają ośrodki pomocy społecznej, na terenie województwa w roku oceny opłacono składki za 20.987 osób, poniesiona kwota wydatków to 7.275 tys. zł.

Natomiast składki na **ubezpieczenie społeczne** (emerytalne i rentowe) przysługują osobie, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny, wówczas gmina opłaca składkę na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w wysokości określonej przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Jest ona opłacana przez okres sprawowania opieki. W 2013 roku 10.831 osób, otrzymało takie świadczenie w łącznej kwocie 16.698 tys. zł.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym szczegółowo definiuje m.in. osoby będące podmiotem działań oraz opisuje specjalnie dla tych osób stworzone formy pomocy.

Jednym z ważniejszych form wsparcia jest centrum integracji społecznej. W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje na dzień 31 grudnia 2013 roku 6 centrów integracji społecznej. Uczestnicy CIS biorą udział w pracach centrum i otrzymują świadczenia integracyjne. W województwie w roku 2013 z takich świadczeń skorzystało 511 osób, zaś kwota przeznaczona na ten cel wyniosła 2.429 tys. zł.

Ponadto, na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o **promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**, w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej organizowane są przez gminę prace społecznie użyteczne wykonywane przez osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, osoby uczestniczące w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej lub indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Prace społecznie użyteczne mogą odbywać się w wymiarze 10 godzin tygodniowo jedynie w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby uprawnionej. Prace społecznie użyteczne to forma aktywizacji osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz będących jednocześnie osobami bezrobotnymi bez prawa do zasiłku. Z prac społecznie użytecznych w 2013 roku skorzystało 4.876 osób, kwota wyniosła 5.048 tys. zł.

W celu zmniejszenia różnic w dostępie do **edukacji** oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, udzielana jest uczniom pomoc materialna tj. stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Stypendium szkolne mogą otrzymać uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, zaś zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym. Zasiłek szkolny może być przyznany w przypadku zdarzenia losowego – z tej formy pomocy w województwie w roku 2013 skorzystało 45.548 uczniów, na ten cel wydatkowano w gminach kwotę w wysokości 38.182 tys. zł. W roku 2014 planuje się niewielkie zwiększenie liczby osób objętych tym świadczeniem.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Inne rodzaje pomocy i świadczeń”:

Wniosek:

W roku oceny zanotowano znaczący spadek liczby przyznanych świadczeń w formie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka. Tendencja ta jest wynikiem malejącej liczby urodzeń w województwie warmińsko-mazurskim.

Rekomendacja:

Należy podejmować kolejne działania wspierające rodzinę zarówno na szczeblu centralnym, jak również działania lokalne (np. gminne karty dużych rodzin i in.), aby zachęcić mieszkańców do podejmowania decyzji prokreacyjnych skutkujących powiększeniem rodzin.

Wniosek:

Analizując dane dotyczące jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia dziecka, zauważalny jest znaczny spadek liczby przyznawanych świadczeń – świadczenia wypłacanego ze środków rządowych.

Rekomendacja:

Należy upowszechniać wśród rodziców informację o możliwości ubiegania się o ww. świadczenie, które może wesprzeć rodzinę w organizowaniu opieki nad noworodkiem.

Wniosek:

Systematycznie wzrasta liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego z powodu ukończenia 75 roku życia.

Rekomendacja:

Potwierdza to stałe powiększanie się liczby osób w podeszłym wieku w naszym województwie, co powinno skłaniać służby pomocy społecznej do nasilenia działań pomocowych, zwłaszcza środowiskowych wobec tej grupy mieszkańców.

Tabela nr 6. Inne rodzaje pomocy i świadczeń.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
Liczba rodzin	1	75 154	68 969	72 370	73 654
Kwota świadczeń w złotych	2	229 634 452	209 726 080	208 088 088	238 960 458
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE					
Liczba osób	3	17 986	20 518	13 820	13 292
Liczba rodzin	4	17 986	20 518	13 820	13 267
Liczba osób w rodzinach	5	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	6	74 291 807	90 928 125	66 527 316	80 051 401
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY					
W tym: (od poz. 7 do poz. 20)					
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA					
Liczba osób	7	18 354	17 885	16 686	16 941
Liczba rodzin	8	15 571	16 502	15 445	15 637
Liczba osób w rodzinach	9	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	10	23 287 016	23 997 276	22 968 966	23 687 864
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNA CZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba osób	11	25 561	25 925	27 880	28 458
Liczba rodzin	12	22 878	24 586	26 375	26 904
Liczba osób w rodzinach	13	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	14	39 028 617	41 714 254	43 141 092	44 557 674
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA PRZED UKOŃCZENIEM 21 ROKU ŻYCIA					
Liczba osób	15	15 054	14 837	17 847	18 347
Liczba rodzin	16	12 631	13 406	16 241	16 716
Liczba osób w rodzinach	17	X	X	X	X

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Kwota świadczeń w złotych	18	23 827 400	25 098 716	27 550 559	28 365 259
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY DLA OSOBY, KTÓRE UKOŃCZYŁA 75 LAT					
Liczba osób	19	1 185	1 131	1 119	1 211
Kwota świadczeń w złotych	20	1 782 204	1 735 905	1 900 733	1 820 552
JEDNORAZOWY DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (ujmowany w pozycji "Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych")					
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	21	2 391	1 898	1 003	1 198
Kwota świadczeń w złotych	22	7 511 333	5 969 500	5 777 083	6 336 783
JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	23	5 714	4 981	1 789	2 030
Kwota świadczeń w złotych	24	14 813 233	13 217 667	10 425 750	10 954 500
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
Liczba osób	25	20 528	20 631	20 497	21 043
Liczba rodzin	26	13 298	13 401	13 237	13 774
Liczba osób w rodzinach	27	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	28	74 701 862	76 975 043	82 652 602	85 231 827
DODATKI MIESZKANIOWE					
Liczba osób	29	39 894	39 928	38 111	39 141
Liczba świadczeń	30	540 680	311 181	306 065	310 232
Kwota świadczeń w złotych	31	45 585 530	50 621 154	53 856 640	56 816 508
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
Liczba osób	32	17 348	19 956	20 987	21 890
Kwota świadczeń w złotych	33	6 011 719	7 330 674	7 275 970	8 038 057
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
Liczba osób	34	9 142	10 831	10 247	9 277
Liczba świadczeń	35	84 209	108 730	105 814	100 163
Kwota świadczeń w złotych	36	11 312 878	14 494 659	16 698 338	16 013 845
ŚWIADCZENIE INTEGRACYJNE (CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ)					
Liczba osób	37	314	389	511	561
Liczba świadczeń	38	2 793	3 023	3 895	4 470
Kwota świadczeń w złotych	39	1 605 842	1 992 192	2 429 664	2 685 209

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					
Liczba osób ogółem	40	4 879	4 440	4 876	4 848
Liczba świadczeń	41	29 521	53 651	60 703	70 227
Kwota świadczeń w złotych	42	3 414 629	4 234 387	5 048 011	5 336 028
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
Liczba osób	43	42 194	45 283	45 548	45 805
Liczba świadczeń	44	197 540	214 557	229 671	233 279
Kwota świadczeń w złotych	45	31 697 210	30 667 167	38 182 328	36 349 687

2.4 Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Zadaniem pomocy społecznej jest, między innymi, tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym niezbędnej infrastruktury socjalnej. W systemie pomocy społecznej funkcjonują więc instytucje i placówki, umożliwiające pełną realizację zadań wynikających przede wszystkim z ustawy o pomocy społecznej. Uzupełnieniem infrastruktury socjalnej w obszarze wsparcia mieszkańców województwa są także podmioty powoływane w myśl ustawy o zatrudnieniu socjalnym, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W niniejszym rozdziale przedstawione zostały najważniejsze jednostki funkcjonujące w roku 2013 w województwie warmińsko-mazurskim świadczące pomoc i wsparcie osobom takiego wsparcia potrzebującym. W ostatnich latach można zaobserwować wzrost liczby placówek świadczących pomoc instytucjonalną mieszkańcom województwa warmińsko-mazurskiego, jak również liczby dostępnych w nich miejsc.

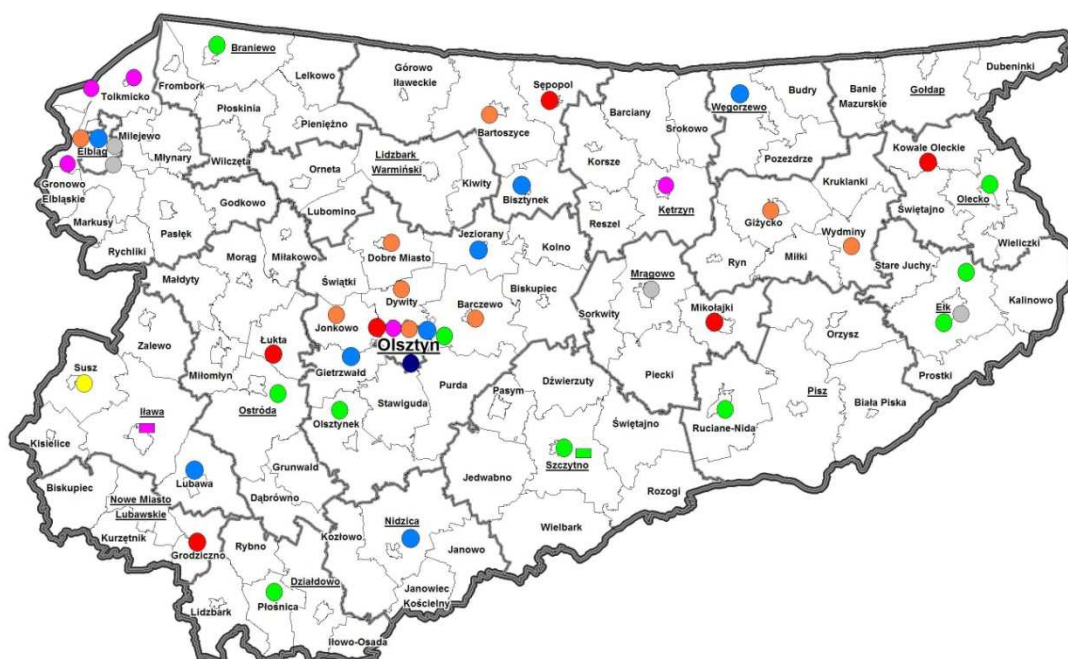
Domy pomocy społecznej (DPS) to najliczniej reprezentowane podmioty świadczące swym mieszkańcom całodobową opiekę tj. usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. W celu zachowania wysokiej jakości zaspokajania potrzeb mieszkańców DPS istotną rolę odgrywa zapewnienie odpowiedniej opieki, wsparcia, poszanowania praw, godnego traktowania, aktywizacji i rehabilitacji leczniczej i społecznej. Na podstawie „Infrastruktury społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”, opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, oraz Rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały 44 domy pomocy społecznej na łączną liczbę miejsc 3.828, w tym DPS dla:

1. osób w podeszłym wieku – 6 DPS z 313 miejscami,
2. osób przewlekle somatycznie chorych – 5 DPS z 385 miejscami,
3. przewlekle psychicznie chorych – 10 DPS z 1142 miejscami,
4. dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – 8 DPS z 742 miejscami,
5. dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 4 DPS z 297 miejscami,
6. osób niepełnosprawnych fizycznie – 1 DPS z 98 miejscami oraz 10 jednostek w typie mieszanym, tj. 9 DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku (łącznie 761 miejsc) oraz 1 DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie z oddziałem dla dorosłych (90 miejsc).

Liczba domów pomocy społecznej w województwie na przestrzeni ostatnich lat znacząco się nie zmieniła. Ponadto wszystkie DPS osiągnęły standardy funkcjonowania określone w rozporządzeniach wykonawczych do ustawy o pomocy społecznej. Z prognoz demograficznych dla kraju, jak również województwa warmińsko-mazurskiego wynika jednoznacznie, że w niedługim czasie przyspieszenia nabierze proces starzenia się społeczeństwa, co pociągnie za sobą potrzebę zapewnienia opieki instytucjonalnej coraz większej liczbie seniorów. Będzie konieczność tworzenia nowych placówek opieki całodobowej, w tym domów pomocy społecznej oraz innych form wsparcia. Pomimo takich perspektyw demograficznych z zestawień szczegółowych OZPS wynika, że aktualnie tylko w jednej gminie (wiejskiej – Górowo Iławeckie) planuje się uruchomienie w przyszłości nowego DPS. Inwestycję związaną z uruchomieniem tych placówek realizuje powiat bartoszycki.

Mapa nr 2. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Domy Pomocy Społecznej (44+2 filie); 3828 miejsc:

- dla osób w podeszłym wieku (6); 313 miejsc
- dla osób przewlekle somatycznie chorych (5+1 filia); 385 miejsc ■ filia
- dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku (9); 761 miejsc
- dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (8); 742 miejsca
- dla osób dorosłych przewlekle psychicznie chorych (10+1 filia); 1142 miejsca ■ filia
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (4) 297 miejsc
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie (1); 98 miejsc
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie z oddziałem dla dorosłych (1); 90 miejsc

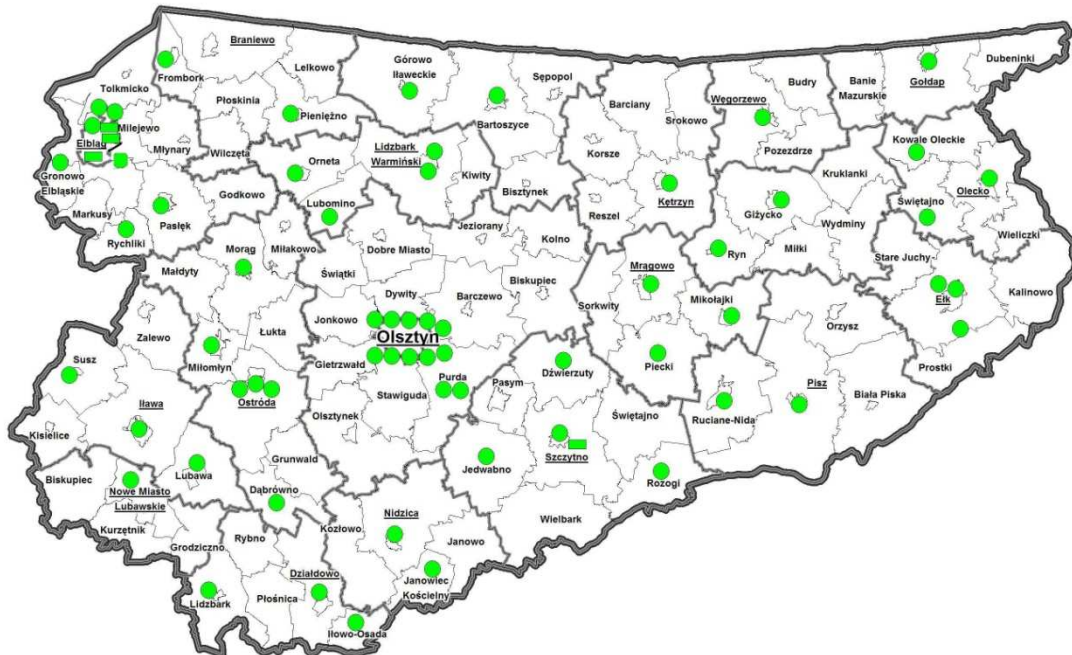
Opiekę może również zapewnić seniorom rodzinny dom pomocy (RDP), który jest całodobową placówką opiekuńczą świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające dla ludzi w podeszłym wieku, wymagających całodobowej opieki oraz pomocy z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wg standardów określonych w rozporządzeniu MPiPS w sprawie

rodziny domów pomocy. RDP mogą być prowadzone przez osoby fizyczne lub organizacje pożytku publicznego. Według danych z gmin, w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku funkcjonowało 6 tego typu placówek na łączną liczbę 28 miejsc – wszystkie prowadzone przez osoby fizyczne. Informacje zaczerpnięte z „Infrastruktury społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” wykazują, że na dzień 31 grudnia 2013 r. placówek tych było 10, na łączną liczbę miejsc – 50. Rodziny domów pomocy nie wykazały gminy (np. Nowe Miasto Lubawskie, Purda, Ostróda, Łukta – na terenie których RDP funkcjonują), prawdopodobnie dlatego, że są to podmioty prowadzone przez osoby fizyczne w formie działalności gospodarczej i nie mają w swych placówkach podopiecznych z danych gmin. Decyzję o skierowaniu podopiecznego do RDP wydaje ośrodek pomocy społecznej. Z danych OZPS wynika, że tylko jedna gmina (Ostróda) planuje poszerzenie oferty swych świadczeń o usługę w RDP.

Innymi placówkami z katalogu instytucji pomocy społecznej są ośrodki wsparcia, czyli jednostki organizacyjne pomocy społecznej dziennego pobytu. Należą do nich m.in.: **środowiskowe domy samopomocy (ŚDS), dzienne domy pomocy (DDP), noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych oraz kluby samopomocy.** Do zadań ŚDS-ów należy budowanie sieci oparcia społecznego, przygotowanie do życia w społeczeństwie i funkcjonowania w środowisku osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie. W ostatnich latach na szczególną uwagę zasługuje dynamiczny wzrost liczby środowiskowych domów samopomocy w województwie warmińsko-mazurskim zarówno o zasięgu lokalnym, jak i ponadlokalnym.

W roku 2013 na obszarze naszego województwa funkcjonowały **62 ŚDS**, a 4 z nich posiadały własne filie. Łączna liczba miejsc, jakimi dysponowały te placówki to 2.785 (dane z „Infrastruktury społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” – 2799 miejsc). Z danych wojewódzkiej OZPS wynika, iż gmina Dobre Miasto widzi potrzebę utworzenia na swym terenie nowego ŚDS. Rozporządzenie w sprawie środowiskowych domów samopomocy z grudnia 2010 r. dało możliwość prowadzenia w ŚDS miejsc całodobowych okresowego pobytu. Dzięki temu stało się możliwe zapewnienie krótkotrwałej całodobowej opieki dla podopiecznych, których rodziny/opiekunowie z ważnych powodów życiowych nie mogą tej opieki przez krótki okres sprawować. Miejsca całodobowego pobytu aktualnie posiada 8 ŚDS (w Bartoszycach 6 miejsc, w Ełku 4 miejsca, w Giżycku 4 miejsca, w Elblągu 5 miejsc, w Nidzicy 11 miejsc, w Purdzie 6 miejsc i w Olsztynie ŚDS „Barka” 10 miejsc; łącznie 46 miejsc).

Mapa nr 3. Środowiskowe Domy Samopomocy funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim 2013 roku.

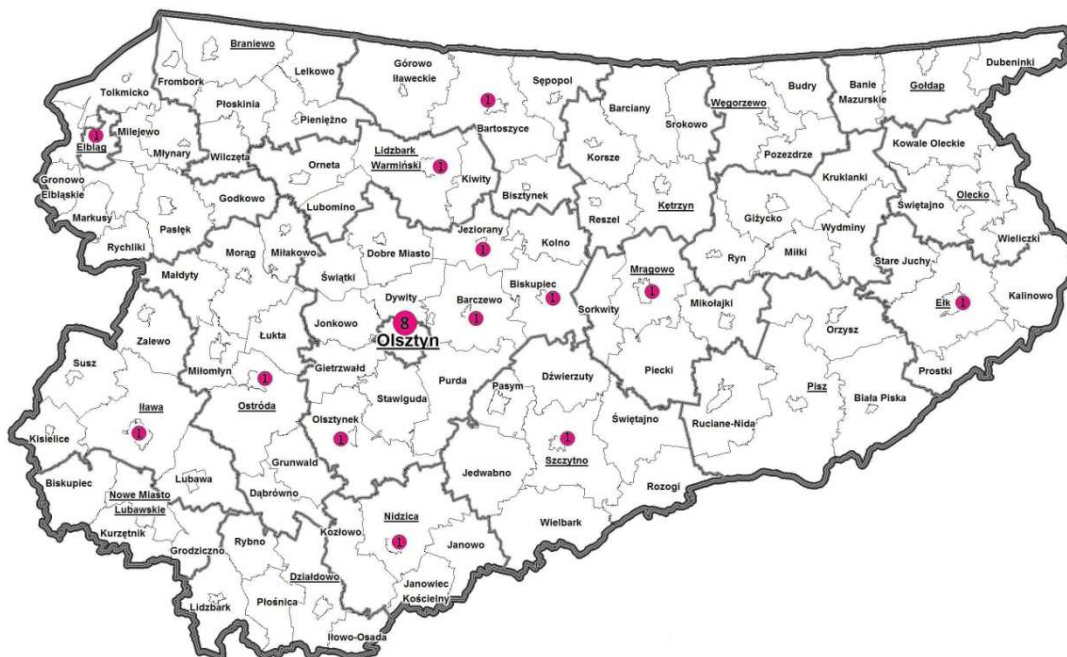

Źródło: opracowanie własne ROPS

● Środowiskowe Domy Samopomocy – 62 + 4 ■ filie; 2799 miejsc

Wsparcie osobom starszym w miejscu zamieszkania oferują również **dzielne domy pomocy społecznej**. Są to ośrodki wsparcia przeznaczone dla samotnych osób lub osób w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina tej pomocy nie może zapewnić. Ich celem jest zorganizowanie czasu wolnego pensjonariuszom – osobom w wieku poprodukcyjnym. Dane z ośrodków pomocy społecznej dotyczące dziennych domów pomocy wykazały, iż w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku funkcjonowało 20 tego typu podmiotów z liczbą miejsc 842, a z usług których korzystały aż 1.377 osób. Dane zaczerpnięte z „Infrastruktury społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” wykazują, że w województwie funkcjonuje 21 tego typu placówek, na łączną liczbę miejsc 930. Dodatkowo w dokumencie OZPS pojawiło się pięć Klubów Seniora funkcjonujących na terenie gminy Lubawa oraz Nowe Miasto Lubawskie. Mimo wyraźnych potrzeb do rozwijania tej formy wsparcia mieszkańców, gminy województwa warmińsko-mazurskiego nie planują tworzenia w latach kolejnych tego typu placówek.

Mapa nr 4. Dienne Domy Pomocy funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.

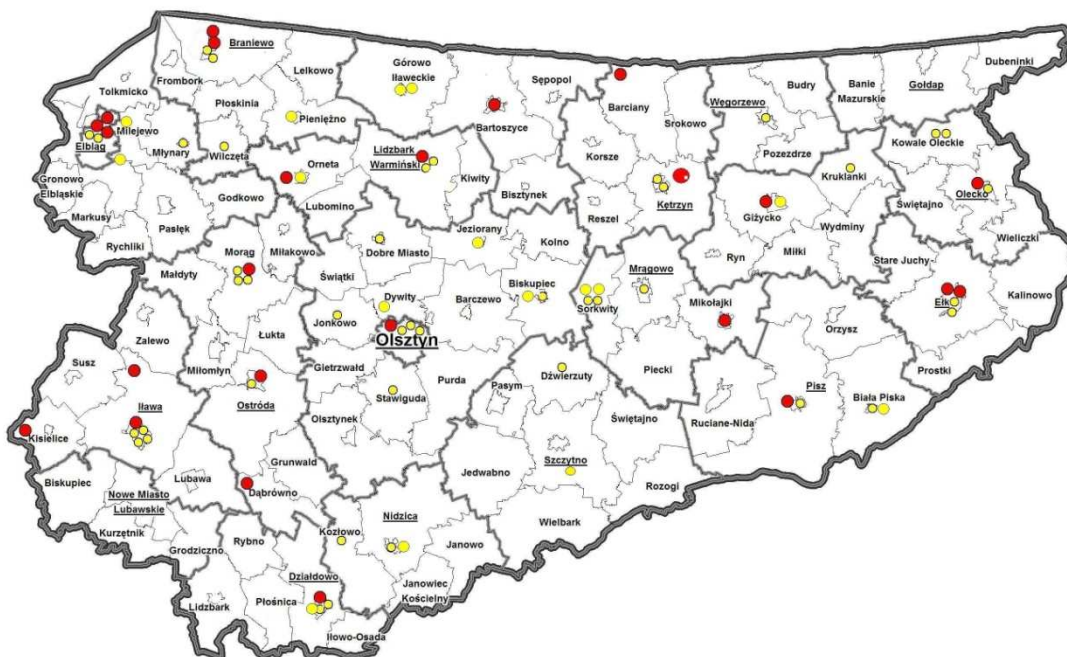
Źródło: opracowanie własne ROPS

 Dienne Domy Pomocy – 21; 930 miejsc

Inną formą wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest **klub samopomocy**, którego zakres usług określa właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą. W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2013 nie funkcjonowała żadna tego typu jednostka. Samorządy nie planują w kolejnych latach uruchamiać tego typu podmiotów.

W oparciu o informacje z gmin wynika, iż w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku funkcjonowało 18 placówek (noclegownie, schroniska, domy dla bezdomnych) świadczących usługi dla osób bezdomnych, w których znajdowało się 691 miejsc noclegowych. Z danych zaczerpniętych z „Informacji dotyczącej problematyki bezdomności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że na terenie województwa istniały 24 tego typu podmioty na łączną liczbę 737 miejsc. Rozbieżność ta wynika z faktu, iż ponad połowa ww. podmiotów prowadzona jest przez organizacje pozarządowe i kościelne. Wg gmin z usług ww. podmiotów skorzystało w 2013 r. 1.757 osób bezdomnych. Jak można zaobserwować na poniższej mapie, podmioty świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych funkcjonują zazwyczaj w większych ośrodkach miejskich. Powodem jest koncentrowanie się życia osób bezdomnych w tych środowiskach z powodu łatwiejszego dostępu do tymczasowego lokum oraz zdobycia żywności czy ubrania.

Mapa nr 5. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim – stan na dzień 31 grudnia 2013 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

- schroniska i noclegownie – 24
- inne podmioty świadczące pomoc, m.in. jadłodajnie, punkty wydawania żywności, punkty wydawania odzieży, pralnia, łaźnia, punkt pomocy medycznej

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku oraz integrację ze społecznością lokalną. W województwie warmińsko-mazurskim, według sprawozdania OZPS, w 2013 roku funkcjonowały 33 mieszkania chronione znajdujące się na terenie gmin, w których zamieszkiwały 133 osoby. Ze szczegółowych danych z infrastruktury społecznej województwa przytoczanej wyżej wynika, iż mieszkań takich było 53, a liczba miejsc wynosiła – 89. Różnice wynikają prawdopodobnie z nie zamieszczenia przez gminy mieszkań chronionych będących w zasobach organizacji pozarządowych, np. Polskiego Związku Niewidomych. W kolejnych latach jedenaście gmin planuje uruchomienie nowych mieszkań chronionych (Płońnica, Rybno, Świętajno, Lubawa, Jedwabno, Kurzętnik, Pisz, Gietrzwałd, Szczytno, Wielbark, Grodziczno), natomiast powiat iławski nie planuje realizacji tej usługi w kolejnych latach.

Zgodnie z danymi OZPS, w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku funkcjonowało 15 jednostek specjalistycznego poradnictwa, z porad których korzystało łącznie 2.970 osób. Należy nadmienić, że gminy i powiaty wykazały w sprawozdaniu funkcjonowanie jednostek, jednakże nie są to samodzielne podmioty, a jedynie wyodrębnione w strukturze OPS czy PCPR działy/specjaliści świadczący usługi poradnictwa podopiecznym. Wg danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, **jednostek i punktów świadczących usługi poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, było w roku 2013 w województwie 37.**

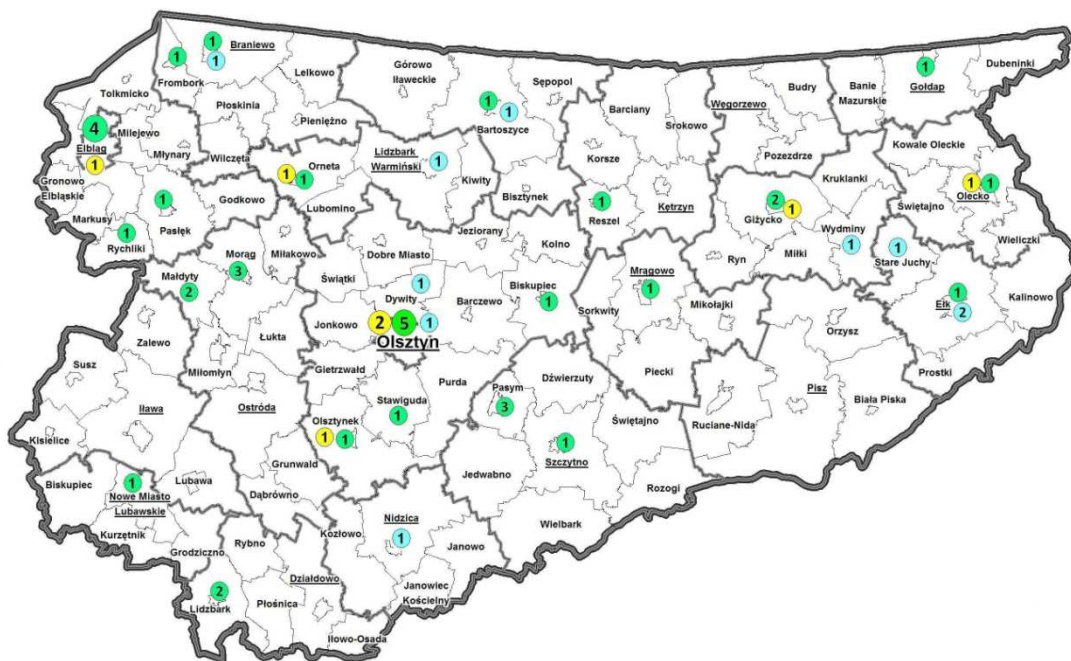
Obok poradnictwa specjalistycznego, mieszkańcom będącym w stanie kryzysu udzielana jest również pomoc w formie interwencji kryzysowej. Celem tej interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami przez całe

rodziny lub poszczególnych ich członków. Ponieważ nie jest określony definicyjnie standard placówki określanej mianem „ośrodek interwencji kryzysowej”, stąd dowolność nazywania w ten sposób różnorodnych podmiotów świadczących usługi w tym zakresie. Wg OZPS w 2013 r. na obszarze województwa działało 13 takich podmiotów, natomiast dane zebrane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej stwierdziły działalność **26 jednostek świadczących usługi w zakresie interwencji kryzysowej**.

Istotne znaczenie dla obszaru polityki społecznej miało wejście w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wyłączającej z dniem 1 stycznia 2012 roku z systemu pomocy społecznej zadania związane z funkcjonowaniem ośrodków adopcyjnych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Ośrodki adopcyjne zgodnie z ustawą przeszły od roku 2012 do kompetencji marszałków, stąd informacja na temat ich działalności znajduje się w części dokumentu poświęconej działalności samorządu na poziomie województwa.

Jak wynika z informacji zawartej w OZPS, w 2013 roku w województwie **funkcjonowało 49 placówek opiekuńczo-wychowawczych**, o łącznej liczbie 1.047 miejsc. Wśród nich 11 to podmioty typu rodzinnego z liczbą 81 miejsc. Według danych przedstawionych przez powiaty wynika, że trzy z nich (działdowski, kętrzyński, olecki) planują utworzenie kolejnych placówek, natomiast powiat ostródzki w 2014 roku będzie uboższy o jedną placówkę.

Mapa nr 6. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- socjalizacyjne – 37; 962 miejsca
- interwencyjne – 7; 63 miejsca
- rodzinne 10; 78 miejsc

W obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej działają również podmioty tworzone na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Należą do nich m.in. **centra integracji społecznej**,

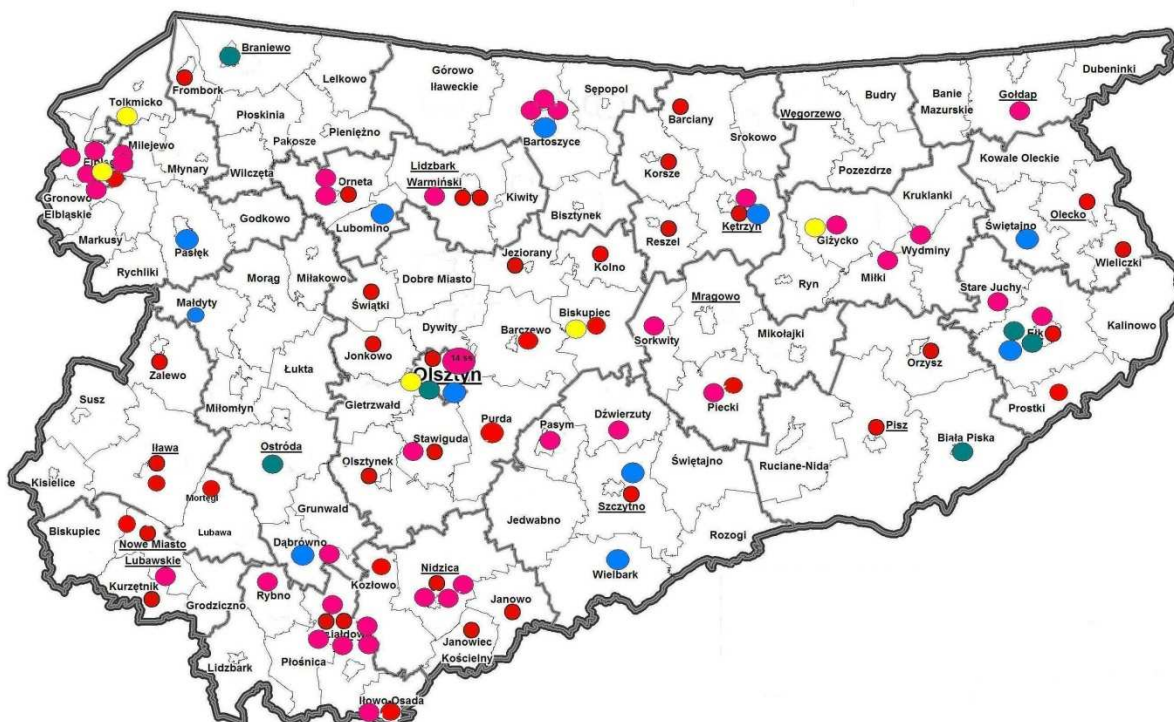
które prowadzą działania reintegracji społeczno-zawodowej pozwalające przede wszystkim zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przyczynić się do przekwalifikowania zawodowego. Na dzień 31 grudnia 2013 roku w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wpisanych było sześć takich podmiotów, tj.:

1. CIS w Olsztynie – będący Samorządowym Zakładem Budżetowym miasta Olsztyn,
2. CIS w Ostródzie – prowadzony przez Polski Komitetu Pomocy Społecznej Zarząd w Ostródzie,
3. CIS w Braniewie – prowadzony przez Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie,
4. CIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku,
5. CIS AlterCIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Adelfi,
6. CIS w Białej Piskiej – prowadzony przez Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej w Ełku – Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Św. Andrzej Boboli w Białej Piskiej.

Innym instrumentem zapobiegania procesom wykluczenia społecznego osób i rodzin jest **klub integracji społecznej (KIS)**, którego celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Zgodnie ze zmianą, jaką wprowadziła ustawa z dnia 19 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw, klub integracji społecznej może rozpocząć działalność dopiero po dokonaniu wpisu w rejestrze Wojewody. Wg powyższego rejestru w 2013 roku wpisanych było **41 KIS-ów**. Z infrastruktury ROPS dodatkowo wiemy, iż na dzień 31 grudnia 2013 r. funkcjonowało jeszcze 11 KIS-ów niezgłoszonych do ww. rejestru. Można przypuszczać, że w roku 2014 wszystkie jednostki, które będą chciały kontynuować swą działalność, jako klub integracji społecznej, dokonają wymaganego wpisu podmiotu do rejestru Wojewody.

W roku 2013 (styczeń) utworzono Klub Integracji Społecznej w Małdytach, natomiast 4 kluby zawiesiły działalność, tj.: KIS w Pasymiu, KIS w Dobrym Mieście, KIS w Godkowie oraz KIS w Sępopolu. Wśród powodów zawieszania działalności KIS-y wskazywały brak wystarczających środków na prowadzenie działalności oraz brak osób do prowadzenia KIS-u. Dwa kluby (KIS w Bisztyнку oraz KIS w Ostródzie) zakończyły działalność w związku z zakończeniem realizacji projektu finansowanego ze środków EFS.

Mapa nr 7. Wybrane podmioty ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim – stan na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne ROPS

- Centra Integracji Społecznej – 6
- Zakłady Aktywności Zawodowej – 5
- Kluby Integracji Społecznej prowadzące działalność w rozumieniu ustawy o zatrudnieniu socjalnym – 41
- Kluby Integracji Społecznej funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego- 11

Podmiotami mającymi na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej są **warsztaty terapii zajęciowej (WTZ)**, których w województwie warmińsko-mazurskim wg OZPS w 2013 roku było 36. W zajęciach terapii uczestniczyło w danym okresie 1.446 osób. Według prognoz na kolejny rok nie zakłada się uruchomienia nowych warsztatów terapii zajęciowej.

Z analizy danych nadesłanych przez gminy i powiaty do OZPS wynika, iż w 2013 roku na terenie województwa działały 4 zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), na 133 uczestników. Według „Bazy placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim” według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, sporządzonej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, iż w województwie funkcjonowało **5 Zakładów Aktywności Zawodowej**, tj. w Olsztynie, Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim k/Elbląga oraz w Biskupcu. Liczba osób niepełnosprawnych objętych działaniami ZAZ-ów to 171. Ww. baza powstała na podstawie informacji zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego.

Oprócz wyszczególnionych powyżej zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują ponadto inne podmioty, zabezpieczające potrzeby społeczne w tym zakresie, np. centra aktywności lokalnej, uniwersytety

III wieku, kluby seniora, koła gospodyń wiejskich, młodzieżowe kluby integracji społecznej, świetlice socjoterapeutyczne oraz środowiskowe i In.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia”:

Wniosek:

Starzejące się społeczeństwo oraz wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych, opiekuńcza niewydolność rodzin wobec seniorów, wymagać będzie coraz wyższych nakładów finansowych na zapewnienie im opieki i całodobowego lub dziennego wsparcia, zwłaszcza w przypadku niewystarczającego wsparcia zapewnianego przez rodzinę, usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze. Aktualnie liczba domów pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim zabezpiecza potrzeby mieszkańców, choć w większych ośrodkach tworzą się kolejki osób oczekujących. Wynika to z potrzeby zamieszkania seniora w bezpośredniej bliskości rodziny celem utrzymania kontaktów rodzinnych. Pomimo tego tylko jeden powiat planuje w najbliższych latach utworzenie nowego domu pomocy społecznej.

Rekomendacja:

Należy wspierać rozwój podmiotów/instytucji zapewniającej całodobową, kompleksową opiekę seniorom.

Wniosek:

Wsparcie osobom starszym w miejscu zamieszkania oferują również dzienne domy pomocy społecznej. Mimo niewątpliwych korzyści, również finansowych, płynących z działalności dziennych domów pomocy, od lat w województwie funkcjonuje taka sama liczba DDP (20) i to skupionych w większych ośrodkach miejskich. Prawdopodobnie przyczyną tego faktu jest niewystarczająca wysokość środków finansowych w gminnych budżetach, które mogłyby być przeznaczone na ten cel. Z tego też powodu prawdopodobnie gminy nie planują w najbliższych latach tworzenia nowych placówek tego typu.

Rekomendacja:

Celem obniżenia kosztów związanych z umieszczaniem seniorów w placówkach całodobowych, należy rozbudowywać system opieki środowiskowej skierowanej do seniorów i ich rodzin, co zapewni podwyższenie komfortu życia oraz przedłuży możliwość przebywania seniorów dłużej w środowisku rodzinnym

Wniosek:

Alternatywną formą wsparcia skierowaną do osób, które wymagają częściowego wsparcia jest tworzenie mieszkań chronionych, dla osób, które są na tyle samodzielne by funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore.

Rekomendacja:

Zauważalna staje się potrzeba utworzenia lub zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych. Jak wynika z danych wojewódzkich, ta forma wsparcia w najbliższych latach będzie się stopniowo rozwijać.

Wniosek:

Zauważalny jest proces szybkiego wzrostu liczby środowiskowych domów samopomocy w województwie warmińsko-mazurskim. Liczba ŚDS w przeciągu jednego roku wzrosła z 57 do 62 podmiotów.

Rekomendacja:

Pomimo dużej liczby placówek gminy i powiaty nadal planują tworzenie nowych podmiotów. Rekomenduje się dalsze tworzenie tego typu podmiotów, zgodnie z potrzebami mieszkańców województwa.

Wniosek:

W województwie warmińsko-mazurskim od kilku lat liczba rodzinnych domów dziecka utrzymuje się na stałym poziomie.

Rekomendacja:

Warto zwrócić uwagę na wpieranie i promocję powstawania różnych form opieki nad dzieckiem, m.in. rodzinnych domów dziecka. Podmioty te, w przeciwieństwie do tradycyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapewniają dziecku wyższą jakość usług opiekuńczych.

Wniosek:

Zakład Aktywności Zawodowej to jedna z form prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego. Jest to rozwiązanie dostępne tylko dla organizacji pracujących z osobami niepełnosprawnymi, w szczególności osobami z orzeczonym umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności.

Rekomendacja:

Wspieranie rozwoju ZAZ-ów w naszym województwie sprzyjałoby w wymierny sposób aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, które mogłyby zyskać szansę na powrót na otwarty rynek pracy.

Tabela nr 7. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia (środki finansowe wyrażone są w zł).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	1	41	41	42	42	44
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 2 i 3)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	2	28	28	28	28	30
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	3	13	13	14	14	14
Liczba miejsc w placówkach ogółem	4	3 675	3 682	3 853	3 717	3 788
Liczba osób korzystających	5	3 916	3 911	4 134	4 060	4 161
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	420	415	373	354	349
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7	39	31	22	18	193
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8	2 267	2 258	2 331	2 341	2 382

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	9	116 426 016	122 879 483	122 579 078	126 793 840	130 903 206
W tym (od poz. 10 do poz. 11)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	10	53 351 163	56 010 034	59 746 295	63 619 246	67 325 267
Dotacje z budżetu państwa	11	51 799 029	55 225 503	50 525 296	49 477 139	49 540 256
OŚRODKI WSPARCIA – OGÓŁEM						
Liczba placówek	12	102	106	109	110	112
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 14 i 15)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	13	63	66	65	65	67
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	14	39	40	44	45	45
Liczba miejsc w placówkach ogółem	15	4 084	4 305	4 451	4 654	4 785
Liczba osób korzystających	16	7 140	7 285	7 867	8 006	8 209
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	46	57	92	82	62
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	18	5	2	6	2	4
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	19	958	990	1 071	1 100	9 514
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	20	43 165 955	49 441 190	49 401 051	48 537 620	52 823 252
W tym (od poz. 22 do poz. 23)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	21	10 114 308	10 416 824	10 183 461	10 650 313	10 853 199
Dotacje z budżetu państwa	22	31 857 615	37 776 408	37 693 712	36 322 180	39 859 550
W TYM:						
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	23	53	57	62	63	64
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 26 i 27)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	24	27	30	33	33	34
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	25	26	27	29	30	30
Liczba miejsc w placówkach ogółem	26	2 347	2 559	2 785	2 953	3 163

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Liczba osób korzystających	27	2 705	2 876	3 096	3 377	3 536
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	28	48	57	92	81	62
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	679	688	767	799	828
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	31 096 339	37 174 227	37 014 103	35 812 939	39 074 453
W tym (od poz. 33 do poz. 34)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	31	57 690	77 287	22 625	259 832	47 000
Dotacje z budżetu państwa	32	30 907 269	36 950 310	36 834 760	35 390 026	37 434 396
DZIENNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	33	20	20	20	20	20
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 37 i 38)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	34	20	20	20	20	20
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	35	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	36	862	862	842	842	847
Liczba osób korzystających	37	1 355	1 350	1 377	1 389	1 397
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	38	0	0	0	0	0
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	39	124	126	124	123	123
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	40	7 240 944	7 475 756	7 512 085	7 653 471	7 851 243
W tym (od poz. 44 do poz. 45)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	41	7 233 567	7 468 554	7 504 340	7 645 726	7 843 498
Dotacje z budżetu państwa	42	7 377	7 202	7 745	7 745	7 745
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH						
Liczba placówek	43	15	17	18	18	18
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 48 i 49)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	44	5	5	4	4	4
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	45	12	12	14	14	14

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Liczba miejsc w placówkach ogółem	46	598	671	691	721	736
Liczba osób korzystających	47	1 427	1 645	1 757	1 916	1 940
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	48	99	39	76	95	92
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	49	55	56	60	60	60
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	50	3 244 715	3 209 586	3 357 678	3 429 650	3 517 025
W tym (od poz. 55 do poz. 56)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	51	2 015 982	2 021 845	1 843 203	1 906 650	1 966 025
Dotacje z budżetu państwa	52	193 586	175 715	228 426	220 000	225 000
KLUBY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	53	1	1	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 59 i 60)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	54	1	1	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	55	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	56	30	30	0	0	0
Liczba osób korzystających	57	60	52	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	58	0	0	0	0	0
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	59	1	1	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	60	64 083	54 999	0	0	0
W tym (od poz. 66 do poz. 67)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	61	64 083	54 999	0	0	0
Dotacje z budżetu państwa	62	0	0	0	0	0
RODZINNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	63	5	6	6	5	5
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 70 i 71)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	64	5	6	6	5	5
Liczba placówek	65	0	0	0	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
prowadzonych przez NGO						
Liczba miejsc w placówkach ogółem	66	22	29	28	23	24
Liczba osób korzystających	67	28	33	23	22	23
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	68	1	2	2	2	2
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	69	259 110	409 299	493 477	565 680	594 432
W tym (od poz. 76 do poz. 77)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	70	259 110	409 299	493 477	565 680	594 432
Dotacje z budżetu państwa	71	0	0	0	0	0
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM						
Liczba placówek	72	28	28	33	35	43
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 80 i 81)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	73	27	26	30	32	40
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	74	2	2	3	3	3
Liczba miejsc w placówkach ogółem	75	106	108	134	131	159
Liczba osób korzystających	76	115	115	133	149	188
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	77	0	0	0	0	2
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	78	18	9	8	7	11
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	79	311 413	257 218	306 152	410 510	565 510
W tym (od poz. 87 do poz. 88)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	80	234 581	183 589	243 884	330 510	434 710
Dotacje z budżetu państwa	81	65 800	65 800	55 800	70 000	90 000
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM						
Liczba placówek	82	14	13	13	12	12
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 91 i 92)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	83	10	10	10	9	9
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	84	4	3	3	3	3

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Liczba miejsc w placówkach ogółem	85	117	104	107	107	114
Liczba osób korzystających	86	706	798	910	856	915
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	87	38	41	40	41	41
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	88	1 246 353	1 380 002	1 372 650	1 431 504	1 435 646
W tym (od poz. 97 do poz. 98)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	89	519 376	593 106	639 375	707 004	706 146
Dotacje z budżetu państwa	90	682 794	728 755	682 933	684 000	687 000
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA						
Liczba placówek	91	13	15	15	14	14
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 101 i 102)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	92	12	12	12	12	12
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	93	1	3	3	2	2
Liczba miejsc w placówkach ogółem	94	1 566	1 746	2 970	3 045	3 236
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	95	24	30	30	27	36
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	96	375 757	415 158	438 777	452 927	663 960
W tym (od poz. 106 do poz. 107)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	97	364 642	400 278	422 331	436 481	450 460
Dotacje z budżetu państwa	98	4 550	2 800	3 600	3 600	0
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO						
Liczba placówek	99	53	55	50	50	56
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 110 i 111)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	100	37	39	31	31	34
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	101	16	16	19	19	22
Liczba miejsc w placówkach ogółem	102	1 750	1 920	1 995	1 995	2 170
Liczba osób korzystających	103	1 914	2 034	2 181	2 177	2 357

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	104	137	124	130	130	144
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	105	4 572 447	4 744 755	5 079 605	4 558 966	5 165 492
W tym (od poz. 116 do poz. 117)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	106	3 986 593	3 912 413	3 342 269	3 835 451	4 062 821
Dotacje z budżetu państwa	107	0	77 602	201 013	131 676	211 676
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM						
Liczba placówek	108	57	58	49	54	55
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 120 i 121)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	109	47	46	33	38	39
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	110	12	13	16	16	16
Liczba miejsc w placówkach ogółem	111	1 700	1 462	1 047	1 059	1 073
Liczba osób korzystających	112	1 789	1 588	1 259	1 304	1 289
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	113	738	741	758	754	766
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	114	50 800 922	41 944 196	43 408 971	44 259 138	45 902 233
W tym (od poz. 126 do poz. 127)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	115	40 119 885	34 275 743	42 638 898	43 710 207	45 241 719
Dotacje z budżetu państwa	116	147 452	86 860	138 034	107 174	97 175
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO						
Liczba placówek	117	11	11	11	10	10
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 130 i 131)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	118	9	9	9	8	8
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	119	2	2	2	2	2
Liczba miejsc w placówkach ogółem	120	80	80	81	75	75
Liczba osób korzystających	121	82	81	76	77	75
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	122	21	21	23	22	22

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	123	1 918 479	2 061 230	2 151 020	2 076 515	2 088 567
W tym (od poz. 136 do poz. 137)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	124	1 918 479	2 061 230	2 151 020	2 076 515	2 088 567
Dotacje z budżetu państwa	125	0	0	0	0	0
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	126	4	4	6	6	6
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 140 i 141)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	127	1	1	1	1	1
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	128	3	3	5	5	5
Liczba uczestników zajęć	129	611	670	651	740	690
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	130	40	36	41	41	42
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	131	2 354 660	3 095 751	3 554 794	3 287 816	3 273 400
W tym (od poz. 145 do poz. 146)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	132	975 462	1 056 874	1 107 614	986 575	972 000
Dotacje z budżetu państwa	133	211 644	404 609	566 932	535 700	535 700
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	134	60	59	50	51	50
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 149 i 150)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	135	56	57	48	50	49
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	136	2	2	2	1	1
Liczba uczestników zajęć	137	4 183	4 575	3 922	4 295	4 296
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	138	81	85	65	70	70
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	139	2 480 537	2 670 550	2 604 236	3 223 356	2 682 726
W tym (od poz. 154 do poz. 155)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	140	1 288 888	1 588 974	1 582 557	1 684 387	1 711 371
Dotacje z budżetu państwa	141	717 550	690 860	784 558	1 255 350	690 355

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ						
Liczba placówek	142	37	37	36	36	36
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 158 i 159)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	143	7	7	7	7	7
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	144	30	30	29	29	29
Liczba uczestników zajęć	145	1 459	1 472	1 446	1 456	1 456
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	146	554	555	557	556	556
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	147	22 949 505	23 667 110	23 746 557	32 406 001	28 521 429
W tym (od poz. 163 do poz. 164)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	148	2 261 739	2 325 288	2 342 794	2 408 043	2 411 974
Dotacje z budżetu państwa	149	18 314 556	19 099 605	19 123 144	18 508 400	19 260 331
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ						
Liczba placówek	150	4	4	4	7	10
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 167 i 168)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	151	2	2	2	2	3
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	152	2	2	2	5	7
Liczba uczestników zajęć	153	122	123	133	182	197
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	154	76	75	78	97	100
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	155	3 693 703	4 232 012	4 685 866	5 051 093	5 256 787
W tym (od poz. 172 do poz. 173)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	156	636 035	669 918	595 955	599 066	605 850
Dotacje z budżetu państwa	157	2 354 599	2 555 949	3 066 835	3 377 270	3 567 270

2.5 Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

W tej części dokumentu przedstawiona została liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego (tabela nr 8). Do kadry jednostki zalicza się także pracowników zatrudnionych

w ramach środków EFS. W poniższych tabelach podano liczbę osób zatrudnionych na umowę o pracę (bez względu na wymiar etatu).

W ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2013 łącznie zatrudnionych było 3.298 osób, w tym:

- 164 osoby sprawujące funkcje kierownicze,
- 956 pracowników socjalnych,
- 2.178 pozostałych pracowników.

Wśród kadry kierowniczej zatrudnionej w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej 147 osób posiadało wykształcenie wyższe, a 152 osoby – specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Do kadry kierowniczej zaliczeni zostali tutaj kierownicy lub dyrektorzy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ich zastępcy (nie wymieniano tutaj np. kierowników sekcji). W 2014 roku nie prognozuje się zmian w liczbie zatrudnionych dyrektorów/kierowników OPS i PCPR w województwie.

W 2013 roku w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych było 956 pracowników socjalnych, z czego 98 osób było zatrudnionych w ramach środków pochodzących z EFS. 66,5% wszystkich pracowników socjalnych posiadało wykształcenie wyższe (636 osób), a 33,5% pracowników – wykształcenie średnie. Specjalizację I-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny w 2013 roku miało 301 pracowników socjalnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, a specjalizację II-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny – 94 osoby. Wśród pracowników socjalnych było 105 osób ze specjalizacją z organizacji pomocy społecznej.

Wśród kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego dużą część zatrudnionych stanowią pozostali pracownicy. W 2013 roku było to 2.178 osób. Były to osoby pracujące w następujących obszarach: księgowość, kadry i płace, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, praca z klientem pomocy społecznej: (m.in. psycholog, prawnik), obsługa informatyczna, praca biurowa, kierowca, sprzątaczką i in.

Ważnym elementem wspierającym pracę kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej było korzystanie z pomocy wolontariuszy (osób, które dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonują świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), osób korzystających z zatrudnienia subsydiowanego (osoby zaangażowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w ramach umów realizowanych na podstawie skierowań/porozumień z urzędami pracy; są to m.in. roboty publiczne, prace interwencyjne i in.), a także osób odbywających staże zawodowe. W 2013 r. z wyżej wymienionych form współpracy i zatrudnienia korzystało:

- 169 wolontariuszy,
- 373 osoby w ramach zatrudnienia subsydiowanego,
- 220 osób odbywających staż.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej”:

Wniosek:

W 2013 roku 10 ośrodków pomocy społecznej nie zatrudniało wymaganej ustawowo liczby pracowników socjalnych liczonej proporcjonalnie do liczby mieszkańców gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców gminy.

Rekomendacja:

Zwiększenie liczby pracowników socjalnych w poszczególnych gminach, aby sprostać wymogom ustawowym dotyczącym liczby zatrudnionych pracowników socjalnych, a także potrzebom społecznym w zakresie realizacji pracy socjalnej.

Wniosek:

Dotychczasowe zatrudnienie specjalistycznej kadry jednostek pomocy społecznej (m.in. prawnicy, pedagodzy, doradcy zawodowi, psychologowie) jest niewystarczające w stosunku do potrzeb i zwiększania zakresu zadań pracowników. Ponadto osoby te są zatrudnione na część etatu, co ogranicza ich dostępność lub podstawą zatrudnienia jest umowa zlecenie niedająca gwarancji długotrwałej i efektywnej współpracy na rzecz osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Rekomendacja:

Wskazane jest zwiększenie zatrudnienia specjalistycznej kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, szczególnie: prawników, psychologów, pedagogów, doradców zawodowych, mediatorów, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Rekomendacja:

Profesjonalizacja i standaryzacja pracy socjalnej poprzez dostosowanie oferty usług do zmieniających się potrzeb indywidualnych i lokalnych.

Wniosek:

W 2013 r. z form zatrudnienia subsydiowanego skorzystało 65,9% jednostek organizacyjnych pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego.

Rekomendacja:

Kontynuacja realizacji zatrudniania subsydiowanego na wykonywanie m.in. prac administracyjnych wspierających pracę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a także stwarzających możliwość aktywizacji zawodowej i zdobywania doświadczenia podnoszącego kompetencje i umiejętności zawodowe osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Wniosek:

W 2013 roku z formy zatrudniania w ramach stażu zawodowego wspierającego kadrowo jednostki pomocy społecznej skorzystało 60,0% podmiotów.

Rekomendacja:

Należy kontynuować i zwiększać zatrudnienie w ramach realizacji staży zawodowych, które z jednej strony są ważnym elementem wspomaganie kadry i odciążenie pracowników od prac administracyjno-biurowych (bez podnoszenia kosztów zatrudnienia pracownika w ramach stosunku pracy), a z drugiej strony pozwalają na nabywanie przez młode osoby bezrobotne umiejętności praktycznych do wykonywania zawodu.

Wniosek:

Ważnym elementem wspomagającym prace jednostek organizacyjnych pomocy społecznej jest praca wolontariuszy. W 2013 roku z tego typu wsparcia skorzystało jedynie 11,9% jednostek. Te podmioty, które korzystają z tego typu pomocy, wskazują na znaczne korzyści płynące z podjętej współpracy z osobami, które dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonują świadczenia na rzecz danej instytucji.

Rekomendacja:

Promowanie idei wolontariatu w środowiskach lokalnych oraz zabieganie o korzystanie z pomocy wolontariuszy w ramach działań prowadzonych na rzecz klientów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Rekomendacja:

Szkolenie kadry w zakresie realizacji wolontariatu w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz wyposażenie pracowników w kompetencje i umiejętności pozwalające na koordynację prac wolontariuszy w danym podmiocie i na rzecz określonej społeczności lokalnej.

Tabela nr 8. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, stan na 31 grudnia).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI						
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	3 150	3 250	3 298	3 310	3 334
KADRA KIEROWNICZA						
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	161	163	164	164	163
W tym: (od poz. 3 do poz. 4)						
Wykształcenie wyższe	3	139	140	147	147	147
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	4	144	147	152	154	155
PRACOWNICY SOCJALNI						
Ogółem	5	927	932	956	968	976
W tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	100	99	98	95	70
W tym: (od poz. 7 do poz. 11)						
Wykształcenie wyższe	7	583	609	636	652	661
Wykształcenie średnie	8	337	323	320	316	315
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	305	298	301	296	305
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	64	83	94	108	124
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	75	95	105	112	120
POZOSTALI PRACOWNICY:						
Ogółem	12	2 062	2 155	2 178	2 178	2 195
W tym: (od poz. 13 do poz. 15)						
Wykształcenie wyższe	13	927	1 025	1 069	1 093	1 121
Wykształcenie średnie	14	676	681	689	676	668
Inne	15	459	449	420	409	406

Tabela nr 9. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Wolontariusze	1	227	229	169	192	230
Zatrudnienie subsydiowane (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	400	420	373	355	372
Staże	3	171	178	220	194	199

Tabela nr 10. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w jednostce pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Liczba osób ogółem w zespole	1	102	103	108	114	126
W tym: (od poz. 2 do poz. 3)						
Pracownicy socjalni	2	66	67	70	69	77
Specjaliści zgodnie z art.110 ust.3 ustawy o pomocy społecznej	3	21	22	20	28	31

2.6 Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

W niniejszej części dokumentu przedstawione zostały wydatki związane z realizacją zadań z obszaru szeroko rozumianej polityki społecznej, przypisanych gminom i powiatom w ramach m.in. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do świadczeń z funduszu alimentacyjnego i innych, co obrazuje tabela nr 11.

Zadania własne i zlecone gmin i powiatów w zakresie polityki społecznej zostały przedstawione zgodnie z klasyfikacją budżetową w następujących działach: Dział 851 – Ochrona zdrowia, Dział 852 – Pomoc społeczna, Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.

W wierszach określonych jako rozdziały klasyfikacji budżetowej przedstawione zostały środki finansowe wydatkowane przez gminę lub powiat. Natomiast w wierszach określonych jako „budżet OPS/PCPR”, wykazane zostały dane odnoszące się tylko do środków finansowych, którymi w danym roku dysponował OPS/PCPR.

W 2013 roku łączna wysokość środków wydatkowanych przez samorządy gminne i powiatowe na zadania własne i zlecone w obszarze polityki społecznej wyniosła **1.364.910 tys. zł, z czego 990.985 tys. zł** to wydatki poniesione przez OPS-y i PCPR-y. **Jest to 4% wzrost wydatków względem 2012 roku. W prognozach na 2014 r. przewiduje się dalszy 3,5% wzrost nakładów finansowych na politykę społeczną.**

W ogólnej kwocie środków wydatkowanych w 2013 roku na realizację ww. zadań 37% stanowiły koszty świadczeń rodzinnych, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego. Na drugim miejscu znalazł się rozdział 85202, gdzie znajdują się wydatki ponoszone przez gminy i powiaty na

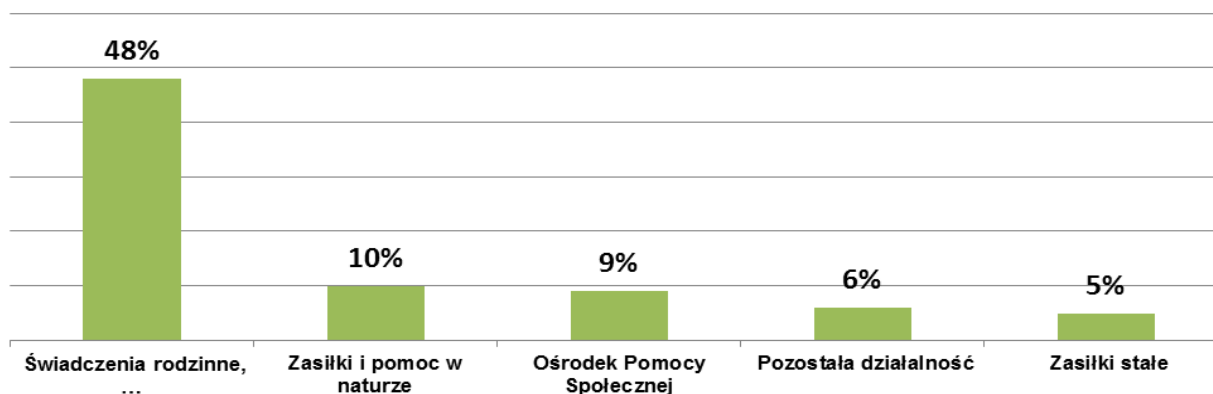
utrzymanie i prowadzenie domów pomocy społecznej – co stanowi 11% wszystkich wydatków. 8% kosztów pochłaniają środki przeznaczane na zasiłki i pomoc w naturze. W dalszej kolejności znajdują się wydatki związane z rozdziałem 85219 – utrzymanie ośrodka pomocy społecznej – 7% wszystkich kosztów.

Pozostałe 37% stanowiły wydatki gmin i powiatów przeznaczone m.in. na: placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, rodziny zastępcze, program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i inne.

Szczegółowe informacje na temat wydatków w gminach, powiatach i miastach na prawach powiatów prezentują trzy poniższe wykresy.

ŚRODKI FINANSOWE WYDATKOWANE PRZEZ GMINY

Wykres nr 5. Struktura wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – gminy.

Źródło: opracowanie własne

Na powyższym wykresie przedstawiono tylko najwyższe w wymiarze procentowym wydatki poniesione przez gminy w roku 2013 na politykę społeczną.

Prawie połowa środków finansowych spośród 914.974 tys. zł, przeznaczanych przez gminy na zadania z zakresu polityki społecznej, wydatkowana jest w rozdziale 85212, tj. **na przyznawanie i wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego** – 437.096 tys. zł. Jednocześnie w stosunku do tej grupy wydatków obserwuje się najwyższy spadek – o ponad 15 mln względem roku 2012 (3,5% spadek). Zmniejszenie wydatków gmin w rozdziale 85212 spowodowane jest zmianami, jakie wprowadziły następujące ustawy:

- ustawą z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 31 grudnia 2012 r. poz. 1548), która weszła w życie 1 stycznia 2013 roku. Ustawodawca uzależnił prawo do świadczenia pielęgnacyjnego od daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki – świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby niepełnosprawnej powstała do ukończenia 18. roku życia lub, w przypadku nauki w szkole lub w szkole wyższej, do ukończenia 25. roku życia.
- ustawą z dnia 12 października 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 15 listopada 2012 r. poz. 1255), która weszła w życie 1 stycznia 2013 roku, wprowadzono zmiany dotyczące ustalania uprawnień do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, tzw. „becikowego”. Od 1 stycznia 2013 roku prawo do becikowego uzależnione jest od kryterium dochodowego, które wynosi 1.922 zł netto w przeliczeniu na osobę w rodzinie.

Spośród innych działań gmin istotne obciążenie dla ich budżetów stanowią wydatki na zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia społeczne i emerytalne – 92.263 tys. zł. W 2013 roku na wypłatę zasiłków okresowych niezbędne były znacznie wyższe środki, niż w 2012 roku – o prawie 20 mln zł (27 % wzrost). Niewątpliwie wpłynęła na to zmiana wysokości kryterium dochodowego, uprawniającego do pobierania świadczeń z pomocy społecznej, która nastąpiła od 1 października 2012 r. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 823).

W dalszej kolejności znalazły się wydatki na utrzymanie ośrodka pomocy społecznej w wysokości 81.218 tys. zł, na pozostałą działalność 58.352 tys. zł i na zasiłki stałe 43.061 tys. zł.

W 2012 roku gminom przypisane zostało nowe zadanie w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Przepisy ww. ustawy nakładają na gminę szereg nowych obowiązków. Jednym z nich jest konieczność zatrudnienia asystentów rodziny oraz powoływanie rodzin wspierających. Ma to umożliwić funkcjonowanie w naturalnych rodzinach dzieci, które żyją w środowiskach z poważnymi problemami wychowawczymi, zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej. Od 1 stycznia 2015 r. zatrudnianie asystentów rodzin w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy, stanie się zadaniem obligatoryjnym gminy. W roku oceny 76 ośrodków pomocy społecznej wydatkowało ponad 3 mln zł na zatrudnianie asystentów rodziny. Dla porównania w 2012 roku gminy wydatkowały zaledwie 1,3 mln zł. Na gminie ciąży także obowiązek partycypowania w wydatkach na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka bądź w placówkach opiekuńczo-wychowawczych regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadaptacyjnym. Dotyczy to dzieci umieszczonych po raz pierwszy w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 roku. W roku 2013 kwota wydatkowanych środków wyniosła ponad 2 mln zł. W 2012 roku na ten cel wydatkowano nieco ponad 1 mln zł. W latach następnych koszty związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej będą niewątpliwie wzrastały.

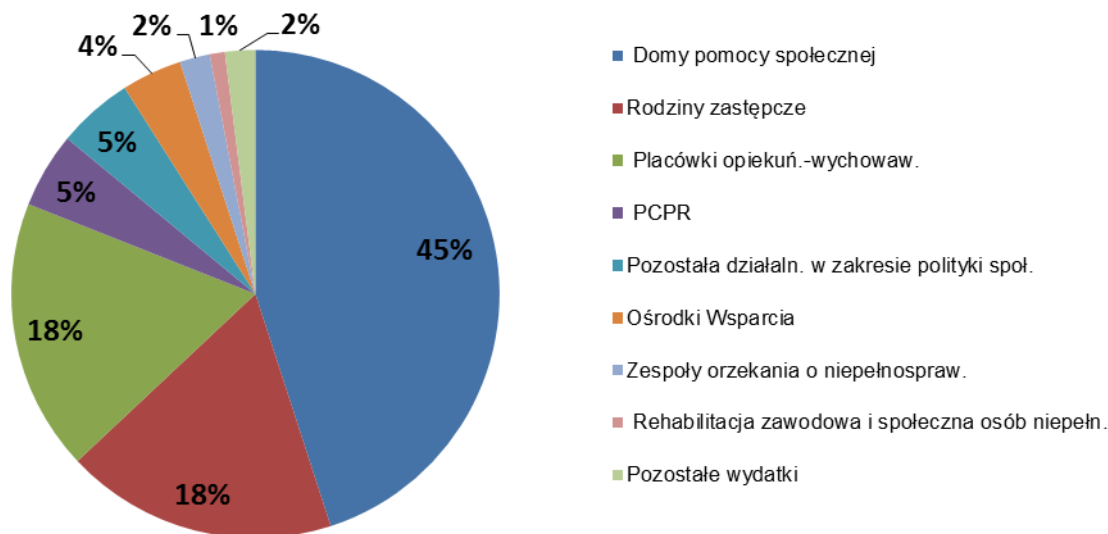
W roku oceny, podobnie jak w roku 2012, **wiele gmin wskazało na wzrost środków przeznaczanych na finansowanie kosztów pobytu osób umieszczanych w domach pomocy społecznej.** W 2013 roku koszt, jaki poniosły gminy w powyższym zakresie wzrósł aż o 12% w stosunku do roku 2012. Obowiązek współfinansowania kosztów pobytu mieszkańców danej gminy w DPS wciąż powoduje rosnące wydatki na realizację tego zadania.

Najmniej środków finansowych w 2013 roku oceny wydatkowano na pomoc dla cudzoziemców (rozdział 85231), na kluby dziecięce (rozdział 85306) i dziennych opiekunów (85307).

ŚRODKI FINANSOWE WYDATKOWANE PRZEZ POWIATY

Wykres nr 6. Struktura wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – powiaty.

Źródło: opracowanie własne

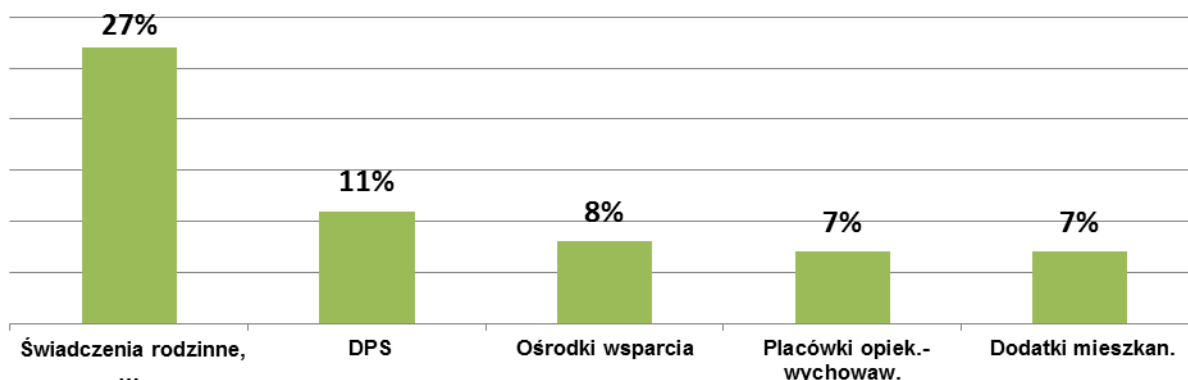
W 2013 roku 19 powiatów na zadania w zakresie polityki społecznej wydatkowało kwotę ogółem 213.910 tys. zł. Wśród wydatków powiatu w roku oceny dominują wydatki na domy pomocy społecznej, stanowiąc niemal połowę ogółu kosztów przeznaczanych na pomoc społeczną – 96.289 tys. zł. Największe wydatki na prowadzenie domów pomocy społecznej w wysokości 22.413 tys. zł wykazał powiat olsztyński, który prowadzi 6 domów pomocy społecznej dla 649 osób. Dwa powiaty, tj. powiat lidzbarski i gołdapski nie prowadzą domów pomocy społecznej. Wzrost wydatków na utrzymanie i prowadzenie domów pomocy społecznej spowodowany jest stałym zwiększaniem się liczby osób przebywających w domach pomocy społecznej, co wynika z zachodzących przemian demograficznych, a także z corocznego wzrostu kosztów utrzymania mieszkańców. Ponadto rokrocznie zwiększa się liczba osób wnioskujących o umieszczenie w domu pomocy społecznej oraz wzrasta również liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej na mocy postanowienia sądu. Organy prowadzące napotykają na trudności z finansowaniem kosztów utrzymania obecnych mieszkańców DPS-ów, a systematycznie dochodzą nowe osoby, którym konieczne staje się zapewnienie miejsca w domu pomocy społecznej.

Na drugim miejscu, wśród wydatków ponoszonych przez powiaty, znajdują się koszty związane z organizacją pieczy zastępczej, tj.: rodziny zastępcze (39.378 tys. zł) i placówki opiekuńczo-wychowawcze (38.351 tys. zł). W dalszej kolejności znalazły się wydatki na: utrzymanie powiatowych centrów pomocy rodzinie (11.567 tys. zł), utrzymanie ośrodków wsparcia (9.495 tys. zł), funkcjonowanie zespołów orzekania o niepełnosprawności (3.646 tys. zł) oraz rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Koszty rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pokrywane są w zdecydowanej większości ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Jednak ze względu na to, iż nie wchodzi one do budżetu powiatu, nie zostały wykazane w wyżej prezentowanym wykresie. Środki PFRON zostały wykazane w tabeli nr 5.

Najmniejsze środki finansowe w roku oceny wydatkowane były na przeciwdziałanie alkoholizmowi (rozdział 85154).

ŚRODKI FINANSOWE WYDATKOWANE PRZEZ MIASTA NA PRAWACH POWIATU

Wykres nr 7. Struktura najważniejszych wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne

W roku oceny dwa miasta na prawach powiatu (Olsztyn i Elbląg) na zadania z zakresu polityki społecznej wydatkowały łącznie kwotę 236.025 tys. zł. Wśród wydatków Miasta Olsztyn i Miasta Elbląg w 2013 roku dominują wydatki na świadczenia rodzinne (podobnie jak w gminach), stanowiąc ponad 62.728 tys. zł. Kolejną pozycję zajmują wydatki na prowadzenie i utrzymanie domów pomocy społecznej 25.452 tys. zł. Budżet tych jednostek obciążają również wydatki na prowadzenie i utrzymanie ośrodków wsparcia 18.439 tys. zł, placówki opiekuńczo-wychowawcze 16.221 tys. zł, dodatki mieszkaniowe – 16.138 tys. zł.

ŚRODKI EFS NA PROJEKTY

W związku z ograniczoną ilością środków finansowych przeznaczanych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, koniecznym jest aktywne poszukiwanie i wykorzystywanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą m.in. środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, na realizację projektów skierowanych do różnych grup osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych.

Od 2008 roku powiatowe centra pomocy rodzinie oraz ośrodki pomocy społecznej pozyskują środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów systemowych oraz projektów konkursowych w ramach PO KL. Zgodnie z danymi posiadanymi przez ROPS w roku 2013 projekty systemowe realizowały 93 ośrodki pomocy społecznej i 17 powiatowych centrów. Spośród tych 110 projektów 105 to projekty dwuletnie, a więc będą realizowane także w 2014 roku. Łączna kwota zakontraktowanych środków dla wszystkich 110 projektów wyniosła ponad 59.469 tys. zł (w tym na rok 2013 ponad 28.704 tys. zł oraz ponad 30.765 tys. zł na rok 2014).

Według jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w roku oceny zrealizowano 143 projekty (w tym 113 projektów systemowych). Łączna kwota przekazanych na ten cel środków z EFS wyniosła 28.341 tys. zł. Rozbieżność pomiędzy danymi ROPS, a danymi z oceny zasobów, wynika z faktu, iż część gmin wykazała projekty systemowe finansowane ze środków EFS na modernizację oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych

Z przeprowadzonej analizy wydatków na politykę społeczną wynika, iż nakłady finansowe na pomoc i politykę społeczną wzrastają. Wiąże się to głównie ze słabą kondycją gospodarczą gmin i powiatów, jak również ogólną sytuacją kraju, wzrostem poziomu bezrobocia oraz zmianą kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń, a co za tym idzie -większej liczby osób korzystających z różnorodnych form pomocy.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego”:

Wniosek:

W obliczu starzenia się społeczeństwa i wydłużania długości życia oraz ograniczonymi możliwościami zapewnienia opieki przez rodzinę, coraz więcej osób korzysta z opieki w domach pomocy społecznej. Jednocześnie corocznie wzrastają miesięczne koszty utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej. W związku z tym rosną koszty gminy związane z finansowaniem odpłatności za pobyt w tych placówkach podopiecznych, którzy z dochodów własnych oraz dochodów swych rodzin nie są w stanie pokryć kosztów swego pobytu w DPS. Proces ten będzie się pogłębiał, stanowiąc coraz większe wyzwanie finansowe gminy.

Rekomendacja:

W celu zapewnienia osobom potrzebującym opieki i wsparcia pożądane jest przede wszystkim:

- organizowanie opieki nad osobami starszymi w miejscu zamieszkania,
- zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek,
- angażowanie pomocy sąsiedzkiej,
- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- tworzenie w środowiskach lokalnych różnego typu placówek adekwatnych do potrzeb osób starszych (RDP, DDP),
- stworzenie kompleksowego systemu opieki geriatrycznej,
- realizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, zawodowej, kulturalnej, sportowej osób starszych i innych.

Wobec wzrastających kosztów utrzymania osób w domach pomocy społecznej powyższe działania mają konkretny wymiar ekonomiczny.

Wniosek:

Od 2012 roku zauważalny jest znaczny wzrost wydatków w zakresie realizacji zadań ujętych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (o 56% względem 2012 roku), do których zalicza się: zatrudnianie asystentów rodziny, współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Rekomendacja:

Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku. Bardzo ważne jest tworzenie większej liczby świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin: dysfunkcyjnych, zagrożonych alkoholizmem, niewydolnych wychowawczo i materialnie, rodzin rozbitych oraz dla dzieci z zaburzeniami zachowania, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. Powyższe działania oraz pomoc rodzinom dysfunkcyjnym poprzez coraz liczniej zatrudnianych asystentów rodzin ma również uzasadnienie ekonomiczne. Koszty organizacji opieki środowiskowej oraz zatrudniania asystentów rodzin są w globalnym wymiarze niższe niż koszty związane z organizacją opieki zastępczej, w tym potencjalnego umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela nr 11. Środki finansowe (w zł) na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OGÓŁEM						
OGÓŁEM (działy)	1	1 228 683 624	1 307 047 851	1 364 910 686	1 413 258 802	1 377 499 936
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	2	884 438 659	938 172 529	990 985 507	1 041 971 015	1 018 956 140
851 – OCHRONA ZDROWIA						
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	3	774 060	866 256	874 038	1 103 712	1 240 965
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	4	133 930	120 373	146 201	160 236	162 036
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	5	18 565 031	20 575 550	21 327 191	22 163 127	22 435 897
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	6	3 669 492	3 412 702	3 135 575	3 242 804	3 306 760
852 – POMOC SPOŁECZNA						
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	7	52 478 056	55 168 392	55 687 473	58 098 972	56 420 112
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	8	9 156 979	9 884 626	12 597 372	14 847 753	14 838 076
85202 - Domy pomocy społecznej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	9	132 296 014	141 749 769	150 485 393	161 687 559	154 070 492
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	10	21 574 052	25 390 343	29 202 542	33 427 988	33 630 819
85203 - Ośrodki	11	41 487 281	51 899 714	53 874 760	45 969 755	44 101 301

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Wsparcia – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)						
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	12	17 073 699	18 914 071	18 651 794	19 601 407	18 738 678
85204 - Rodziny zastępcze – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	13	40 076 115	46 949 646	49 185 122	55 079 263	54 209 750
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	14	36 494 344	45 877 060	48 481 621	54 427 925	53 383 515
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	15	2 001 623	1 890 553	1 846 165	1 993 843	2 064 297
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	16	1 539 995	1 437 370	1 388 230	1 500 581	1 577 231
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające) – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	17	26 477	1 702 121	4 852 144	6 600 400	6 995 590
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	18	26 477	1 623 871	3 749 162	5 490 349	5 812 420
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	19	508 524 334	516 184 019	499 824 868	513 659 327	511 753 723
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	20	435 980 125	436 879 371	425 905 241	437 464 778	435 382 639

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	21	6 050 243	7 330 674	7 275 970	8 043 347	8 115 820
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	22	5 470 625	6 622 222	6 755 920	7 353 590	7 453 634
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	23	70 051 524	78 905 676	107 924 755	110 753 094	111 939 373
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	24	73 736 788	78 715 183	107 851 935	110 662 722	111 866 267
85215 - Dodatki mieszkaniowe – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	25	44 741 891	50 452 634	53 598 983	54 813 869	54 398 092
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	26	28 613 084	37 521 348	42 780 908	43 674 204	43 346 077
85216 - Zasiłki stałe – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	27	41 258 339	44 125 420	53 976 750	55 593 646	55 319 340
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	28	40 715 347	43 584 807	53 391 904	54 991 694	54 756 719
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	29	11 487 813	11 629 794	11 567 385	12 323 052	11 186 356

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	30	11 425 664	11 560 902	11 505 653	12 181 049	11 136 356
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	31	87 735 579	92 711 031	97 159 233	101 379 523	102 427 405
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	32	85 670 464	92 230 173	96 970 691	101 202 523	102 247 405
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	33	2 066 025	1 058 176	1 161 209	1 428 598	1 458 069
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	34	870 570	952 210	1 003 838	1 200 253	1 219 724
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	35	25 610 843	26 237 128	26 869 920	28 817 509	29 056 100
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	36	24 278 332	24 667 453	25 289 578	27 073 426	27 509 525
85231- Pomoc dla cudzoziemców – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	37	27 000	24 500	18 100	26 000	36 000
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	38	27 000	24 500	18 100	26 000	36 000

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
W tym: Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą) – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	39	4 000	4 000	2 500	8 000	16 000
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	40	4 000	4 000	2 500	8 000	16 000
85232 - Centra Integracji Społecznej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	41	1 155 467	784 196	867 147	1 022 225	1 025 820
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	42	131 097	77 851	79 472	83 649	87 500
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	43	386 640	4 224 553	343 718	38 116	24 552
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	44	383 200	3 930 338	343 718	38 116	24 552
85295 - Pozostała działalność – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	45	54 956 343	62 055 879	66 793 019	68 152 911	67 179 201
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	46	51 010 147	58 196 074	62 807 005	65 015 342	63 674 441
853 – POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ						
85305 - Żłobki – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	47	9 131 810	11 228 212	10 894 580	11 426 265	11 239 424
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	48	0	18 590	141 688	203 459	210 000

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
85306 - Kluby dziecięce – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	49	0	48 480	44 858	32 727	32 727
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	50	0	0	0	0	0
85307 - Dzienni opiekunowie – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	51	0	0	4 730	4 730	4 730
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	52	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	53	2 421 699	2 489 813	2 482 541	2 847 515	2 538 733
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	54	460 764	406 571	393 640	423 362	431 183
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	55	4 409 190	5 141 001	4 600 425	4 673 899	4 443 048
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	56	3 401 724	3 918 722	3 552 721	3 690 260	3 459 409
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	57	844 358	986 670	924 752	996 960	928 269
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	58	319 397	413 191	396 779	396 050	412 850

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	59	39 079 703	38 180 717	42 393 913	48 170 880	26 949 431
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	60	25 810 365	24 162 463	24 769 339	32 615 543	13 187 847
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 - Pomoc materialna dla uczniów – środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	61	31 040 166	32 447 277	38 051 544	36 357 978	35 905 319
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	62	6 464 998	7 630 144	9 674 880	10 975 952	11 064 477
Inne – środki EFS na projekty realizowane przez OPS/PCPR						
Liczba projektów EFS	63	173	162	143	149	83
W tym: projekty systemowe	64	121 123	118	113	113	48
Łączna kwota środków EFS	65	27 235 043	27 527 193	28 341 047	38 571 010	14 550 106
W tym: projekty systemowe	66	20 464 306	19 948 018	22 370 711	27 862 596	8 826 279

2.7 Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Jednym z elementów badania oceny zasobów pomocy społecznej było zdiagnozowanie poziomu aktywności projektowo-programowej jednostek pomocy społecznej. W niniejszym dziale przedstawiono informacje odnoszące się do projektów oraz programów realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe działające na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego, jak również wykonywanych przez gminy, powiaty lub miasta na prawach powiatu zadań w zakresie pomocy i integracji społecznej.

Przedstawione dane odnoszą się do informacji o liczbie osób objętych działaniami w zakresie realizowanych w danym roku projektów współfinansowanych lub finansowanych ze środków: Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programów resortowych, a także w ramach zainicjowanych przez daną jednostkę samorządu terytorialnego programów osłonowych.

Poza ustawowymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej, samorzady gminne i powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego realizują wiele innych programów i projektów, których zasadniczym celem jest poprawa sytuacji zawodowej, społecznej i rodzinnej, w tym polepszenie warunków życia mieszkańców regionu zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Tego typu projekty realizowane są zwłaszcza przez instytucje

pomocy społecznej, administrację samorządową, organizacje pozarządowe i instytucje rynku pracy.

PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE Z EFS

Dzięki wsparciu Unii Europejskiej ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie od roku 2008 pozyskują z Europejskiego Funduszu Społecznego środki finansowe na realizację projektów systemowych oraz projektów konkursowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Ich wdrażanie poszerzyło ofertę i katalog pomocy OPS-ów i PCPR-ów o działania bardziej aktywne, które sprzyjają jednocześnie realizacji celów polityki spójności Unii Europejskiej.

Na podstawie danych z OZPS można stwierdzić, że gminy i powiaty z województwa warmińsko-mazurskiego charakteryzuje względnie wysoki poziom aktywności w zakresie realizacji projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. W oparciu o informacje jednostkowe przekazane przez samorządy gminne i powiatowe na potrzeby OZPS można stwierdzić, że w 2013 roku 84% z nich realizowało projekty współfinansowane z EFS. Można jednak zaobserwować w tym zakresie tendencję spadkową – dla porównania w roku 2011 było to 94%, zaś w 2012 – 89%. W prognozie roku następnego (2014) szacuje się, że ten trend utrzyma się tzn. 81% gmin i powiatów realizować będzie tego typu projekty.

W roku 2013 samorządy gminne i powiatowe wykazały 54 projekty, które dotyczyły szeroko rozumianego zwiększenia aktywności i mobilności społeczno-zawodowej mieszkańców województwa, w tym zwłaszcza: usamodzielnienia i wyjścia z kręgu osób korzystających ze wsparcia w obszarze pomocy i integracji społecznej, młodzieży, seniorów, osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i ich rodzin, jak również działań na rzecz promocji m.in. ekonomii społecznej, zdrowia, sportu.

Łącznie w roku oceny projektami współfinansowanymi z EFS objęto 6.068 osób, w tym najwięcej beneficjentów – 476 osób, uczestniczyło w projekcie systemowym „Nowy Horyzont”, realizowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie, którego głównym celem jest wzrost aktywności zawodowej i społecznej klientów pomocy społecznej przy zastosowaniu instrumentów aktywnej integracji.

Analizując dane z OZPS można zauważyć, że największą liczbę osób (8.670) objęto działaniami w ramach projektów współfinansowanych z EFS w 2011 roku. W prognozie roku następnego po ocenie (2014) szacuje się spadek liczby osób uczestniczących – do 5.948.

Szczegółowe informacje w omawianym zakresie znajdują się w części dokumentu pn.: „Wdrażanie Priorytetu VII Promocja integracji społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013”.

UDZIAŁ W KONKURSACH OGŁASZANYCH PRZEZ MPiPS

Oprócz funduszy europejskich, jednym ze źródeł pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, jest możliwość uzyskania wsparcia w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Na podstawie danych z OZPS (załącznik nr 1) można zaobserwować stosunkowy wzrost aktywności samorządów gminnych i powiatowych z województwa warmińsko-mazurskiego w realizacji projektów konkursowych ogłaszanych przez MPiPS – odpowiednio w latach 2011, 2012, 2013 wdrażało je 21%, 51% oraz 54% gmin i powiatów. Prognoza rok po ocenie (2014), podobnie jak w roku 2013, wskazuje na 54% planowany udział jednostek z terenu województwa w tego typu konkursach. Wpływ na zwiększone zainteresowanie środkami Ministra Pracy i Polityki Społecznej może mieć wymiana doświadczeń pomiędzy samorządami, które od lat

z powodzeniem ubiegają się i otrzymują środki wspierające realizację istotnych zadań z zakresu polityki społecznej.

W projektach realizowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez MPiPS w roku oceny brało udział 19.911 osób (załącznik nr 1), natomiast w prognozie roku następnego można zauważyć wzrost liczby osób zainteresowanych tego rodzaju zadaniami – do 21.998. Największą liczbę uczestników – objętych Resortowym programem wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, wykazał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie i wyniosła ona 513 osób.

Tabela nr 12. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w roku 2013.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	Łączna kwota przyznanych dotacji
Program	Konkurs		
„Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013”	„Asystent rodziny”	94	2.276.220,98 zł
	„Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”	20	485.311,85 zł
„Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu” – edycja 2013	„Gminne programy aktywizacji społeczno-zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego”	2	210.000 zł
	„Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych”	2	166.000 zł
„Program Wspierający Powrót Osób Bezdomnych do Społeczności”, Edycja 2013		2	179.500 zł
„Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”, 2013 r.		6	340.000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

UDZIAŁ W PROGRAMACH OSŁONOWYCH

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych gminy, jak i powiatu należy m.in.: podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Najmniejszy zasięg dotyczył projektów osłonowych, w ramach których najczęściej podejmowano działania mające na celu poprawę sytuacji społeczno-ekonomicznej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wsparcie społeczności romskiej.

Na podstawie danych z OZPS (załącznik nr 1) można stwierdzić, że programami osłonowymi w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2013 objętych było 85.296 osób. W latach 2011-2013 można zauważyć znaczne wahania uczestników tych programów – wynosząc w 2011 r. 72.910 osób oraz 66.724 osoby w roku 2012. Zgodnie z prognozą roku 2014 planuje się, że liczba ta zwiększy się nieznacznie w stosunku do roku 2013, osiągając 86.191 osób. Najwięcej – po 15.630 uczestników, objętych zostało „Gminnym programem wspierania rodziny w Olsztynie na lata 2013-2015” oraz w ramach „Systemu profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem w mieście Olsztynie na lata 2011-2015”.

Omawiane dane wskazują również na stopniowy wzrost liczby samorządów, które realizują programy osłonowe, których udział w poszczególnych latach wynosił: 2011 i 2012 roku – 32%, 2013 – 35%, a w roku 2014 szacuje się na 42%.

Najbardziej rozpowszechnionym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego programem rządowym jest „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Na podstawie danych z OZPS można stwierdzić, że w roku 2013 wdrażany był w 114 gminach województwa (98%).

Szczegółowe informacje na temat realizacji ww. programu wieloletniego znajdują się w części pn. „Dane o korzystających z pomocy i wsparcia” OZPS.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej” (w Załączniku nr 1):

Wniosek:

Coraz więcej gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego zaczyna przejawiać aktywność w zakresie opracowywania oraz realizacji programów i projektów na rzecz potrzebujących wsparcia mieszkańców regionu.

Rekomendacja:

Dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego dużą szansą jest pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację wielu celów oraz zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej. W związku z powyższym rekomenduje się także zwiększenie aktywności samorządów lokalnych w zakresie realizacji programów osłonowych. Należy również promować wymianę dobrych praktyk pomiędzy samorządami województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie realizacji programów i projektów w obszarze polityki społecznej, w tym zwłaszcza ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach programów resortowych, których celem jest ochrona warunków życia mieszkańców zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

2.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

Realizując zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organy administracji publicznej mogą wspierać lub powierzać realizację zadań publicznych, mających charakter działalności pożytku publicznego, organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom. Sferę zadań mających charakter działalności pożytku publicznego, określa art. 4 ust. 1 ww. ustawy, który wymienia 33 rodzaje zadań możliwych do zlecenia organizacjom pozarządowym.

Podjętą w 2013 r. współpracę samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w zakresie polityki społecznej obrazuje tabela nr 13.

Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej w sporządzonych sprawozdaniach jednostkowych, wykazały następujące obszary współpracy (na podstawie danych uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego):

1. pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
2. wspieranie rodzin i systemu pieczy zastępczej,
3. działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
4. działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
5. przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Zlecenie realizacji ww. zadań w trybie działalności pożytku publicznego odbywa się najczęściej po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, chyba że przepisy odrębne przewidują inny tryb.

W roku 2013 w województwie warmińsko-mazurskim zawarto 376 umów z 274 organizacjami pozarządowymi na realizację zadań w ww. obszarach. Liczba zawartych umów oraz organizacji, z którymi zostały one zawarte względem 2012 r. pozostaje na zbliżonym poziomie. W roku następnym po ocenie nie przewiduje się wzrostu liczby zawartych umów, a raczej ich niewielki spadek. Z analizy sprawozdań jednoznacznie wynika, że te same jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły umowy z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i wsparcia w 2013 roku i wcześniej, zaplanowały tego typu działania również w roku 2014 – planuje się zawarcie 361 takich umów.

Na 135 jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, tylko 53 z nich wykazały współpracę ich samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w formie zlecenia zadań.

Największą aktywnością w tym zakresie wykazały się gminy: miejska Elbląg (46 umów – podobnie jak w roku poprzednim), wiejska Wydminy (32 umowy) oraz wiejska Grodziczno (29 umów).

Łączna kwota dotacji przekazanych w 2013 r. przez samorzady lokalne na zlecenie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w obszarze pomocy i wsparcia, wyniosła 46.117 tys. zł. Jest to wartość bardzo zbliżona do roku 2012 i o ok. 8 mln wyższa od prognozy na 2014 r.

Wysokość środków przekazanych przez poszczególne samorzady lokalne w 2013 r. była bardzo zróżnicowana, przy czym najniższa suma przekazanych wówczas dotacji wyniosła 1,2 tys. zł, a najwyższa 10.142 tys. zł. Powyższe dotacje przeznaczono m.in. na przeciwdziałanie uzależnieniom, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zabezpieczenie osób potrzebujących w niezbędną odzież, leki, środki opatrunkowe i higieniczne, rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, prowadzenie noclegowni oraz jadłodajni dla osób bezdomnych i najuboższych, szkolenia dla spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, usługi opiekuńcze, warsztaty terapii zajęciowej, a także na prowadzenie placówek pomocy społecznej.

Z uzyskanych danych wynika, że w 2013 r. dziesięć samorządów lokalnych zleciło pojedyncze **zadania w trybie zamówień publicznych**, z czego zdecydowana większość zadań polegała na zleceniu usług opiekuńczych. Wyjątki stanowiły dwa samorzady. W jednym z nich w trybie zamówień publicznych zlecono organizacji pozarządowej usługi warsztatowo-szkoleniowe w ramach projektu systemowego powiatowego centrum pomocy rodzinie, w drugim prowadzenie środowiskowego domu samopomocy.

Łączna wartość dotacji przekazanych w powyższym trybie w roku 2013 wyniosła 4.263 tys. zł, z czego wartością najwyższą była dotacja przekazana przez gminę miejską Olsztyn w wysokości 1.743 tys. zł. Planuje się, że w roku 2014 zlecenia w trybie zamówień publicznych zostaną zachowane na poziomie zbliżonym do 2013 r.

W roku 2013, podobnie jak w roku 2012 (24), dwadzieścia dwa samorządy gminne, zleciły **usługi opiekuńcze** o łącznej wartości 8.744 tys. zł. Zawarto w tym celu umowy z 26 podmiotami trzeciego sektora, przy czym najwięcej umów zawarła gmina miejska Elbląg (3). Najwyższą wartość zleczonych usług opiekuńczych wykazały miasta Olsztyn i Elbląg, odpowiednio 1.742 tys. zł i 1.694 tys. zł. Prognozy na 2014 r. są bardzo zbliżone do roku 2013, zarówno w kwestii liczby organizacji, którym zostaną zlecone usługi opiekuńcze jak i w kwestii wartości przekazanych na ten cel dotacji.

W dalszym ciągu tylko pojedyncze samorządy (3) zawierają umowy z organizacjami pozarządowymi na zlecenie **specjalistycznych usług opiekuńczych**. Corocznie łączna liczba podmiotów, z którymi zawierane są w tym celu umowy waha się w granicach 5. Najwyższą wartość przekazanych dotacji na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych zleczonych w 2013 r. organizacjom pozarządowym wykazał powiat giżycki, tj. 692 tys. zł. Jest to wartość dużo wyższa od pozostałych dwóch samorządów, które przekazały dotacje w wysokości 1,8 tys. zł i 12 tys. zł.

Od 2011 r. niezmienna jest liczba 16 samorządów (głównie powiatów), zlecających organizacjom pozarządowym **prowadzenie placówek pomocy społecznej**, w tym m.in. domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej, placówek opiekuńczo-wychowawczych o charakterze socjalizacyjnym oraz typu rodzinnego itp.

W roku 2013 w powyższym celu zawarto umowy z 50 organizacjami pozarządowymi na łączną kwotę 38.711 tys. zł. Najwięcej środków, tj. 11.422 tys. zł wydatkowano w gminie miejskiej Olsztyn, gdzie w celu prowadzenia placówek pomocy społecznej zawarto umowy z 17 podmiotami trzeciego sektora. Prognozy na 2014 r. nie odbiegają znacząco od dotychczasowych tendencji.

Na podstawie prezentowanych danych należy wyciągnąć wniosek, że w dalszym ciągu najczęściej stosowaną formą współpracy samorządów terytorialnych z organizacjami pozarządowymi jest zlecenie zadań w trybie określonym przez ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Mimo tego, że jest to forma najbardziej powszechna to korzysta z niej jedynie 39% jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim (w roku 2012 – 35,5%). Najniższy odsetek samorządów współpracuje z organizacjami pozarządowymi poprzez zlecenie specjalistycznych usług opiekuńczych i zlecenia w trybie zamówień publicznych, jest to odpowiednio 2% i 7% samorządów.

W roku 2014 nie planuje się znaczącego zwiększenia współpracy z organizacjami pozarządowymi, dotyczy to zarówno liczby przewidywanych zleceń, jaki i przeznaczanych na ten cel środków finansowych.

W częściach opisowych wypełnianych przez ops-y i pcpr-y daje się jednak zauważyć, że wyżej wymienione jednostki coraz częściej podkreślają, że niezwykle ważną rolę w zabezpieczaniu potrzeb mieszkańców spełniają organizacje pozarządowe skupiające się wokół potrzeb osób wymagających wsparcia (MGOPS Morąg).

Również w Elblągu organizacje pozarządowe stopniowo zdobywają coraz większe znaczenie. Wraz ze wzrostem ich liczby, zasobności i profesjonalizmu stają się znaczącym partnerem dla samorządu, realizatorem zadań publicznych i pomysłodawcą setek inicjatyw. Doświadczenie pokazuje, że są one skutecznym i efektywnym partnerem w realizacji zadań w obszarze polityki społecznej. Dlatego też wskazane jest, aby w następnych latach zmierzać do zlecenia podmiotom trzeciego sektora realizację kolejnych zadań, np. prowadzenie placówek pomocy społecznej. Wskazane jest ponowne uruchomienie zadania polegającego na organizacji pomocy sąsiedzkiej oraz wdrożenie nowego zadania polegającego na organizacji usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych, i przekazanie tych zadań do realizacji organizacjom pozarządowym (Gmina Miasto Elbląg).

Wiele innych gmin i powiatów (m.in. Ełk, Giżycko, Nidzica, Ostróda) również wykazało wieloletnią współpracę z organizacjami pozarządowymi, polegającą głównie na zleceniu prowadzenia placówek pomocy społecznej oraz realizacji usług opiekuńczych

W przeciwieństwie do powyższych tendencji dwie gminy stwierdziły, że sektor organizacji pozarządowych nie jest przygotowany do realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej oraz że społeczność gminy jest zbyt słabo zintegrowana, co utrudnia i ogranicza aktywność społeczną i obywatelską jej mieszkańców.

Ważnym jest fakt, że współpraca jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim z NGO często przybiera postać pozafinansową i polega m.in. na działaniach w zakresie dostarczania i dystrybucji żywności z programu PEAD, zabezpieczenia podopiecznych w odzież, leki, środki opatrunkowe i higieniczne, współorganizowaniu konferencji, szkoleń, spotkań integracyjnych, pikników itp.

W kontekście zachodzących przemian demograficznych, skutkujących starzeniem się społeczeństwa, w kolejnych latach należy spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, a także rozwoju infrastruktury społecznej zapewniającej codzienne i całodobowe wsparcie osobom starszym. W tym obszarze należy upatrywać szans rozwoju dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej.

Wnioski i rekomendacje w oparciu o dane liczbowe i informacje przekazane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w tabeli pn. „Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zleczone w obszarze pomocy i wsparcia”:

Wniosek:

W roku 2014 nie planuje się znaczącego zwiększenia współpracy z organizacjami pozarządowymi. W dalszym ciągu najczęściej stosowaną formą współpracy samorządów terytorialnych z organizacjami pozarządowymi jest zlecenie zadań w trybie określonym przez ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Mimo tego, że jest to forma najbardziej powszechna, to korzysta z niej jedynie 39% jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim.

Rekomendacja:

Należy promować wśród samorządów terytorialnych współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz zachęcać organizacje pozarządowe do inicjowania współpracy ze swoimi samorządami lokalnymi (tzw. „inicjatywy oddolne”).

Wniosek:

Najniższy odsetek samorządów współpracuje z organizacjami pozarządowymi poprzez zlecenie specjalistycznych usług opiekuńczych i zlecenia w trybie zamówień publicznych, jest to odpowiednio 2% i 7% samorządów.

Rekomendacja:

Mając na uwadze przemiany demograficzne oraz starzenie się społeczeństwa, należałoby promować działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych poprzez nie tylko zlecenie przez samorządy zadań w tym obszarze, ale również poprzez dofinansowanie i organizowanie działań zmierzających do profesjonalizacji i specjalizacji organizacji w tym zakresie.

Tabela nr 13. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	1	215	233	274	271
Liczba zleceń / umów	2	289	310	376	361
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	3	33 333 128	43 120 576	46 117 205	38 153 145
ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	4	10	14	10	12
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	5	3 159 955	7 175 186	4 263 059	6 313 346
WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
Usługi opiekuńcze					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	6	30	29	26	29
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	7	7 767 063	8 764 199	8 744 289	10 385 299
Specjalistyczne usługi opiekuńcze					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	8	5	5	3	3
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	9	351 240	1 057 052	705 872	371 872
Prowadzenie placówki pomocy społecznej					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	10	55	48	50	50
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	11	29 271 801	36 303 130	38 711 593	34 188 089

2.9 Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

W niniejszym dokumencie zaprezentowano tylko wybrane wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej ze wszystkich wskaźników znajdujących się w aplikacji CAS.

Tabela nr 14. Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy – gmina i miasto na prawach powiatu.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 prognoza
Liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń	1	61 432	63 592	64 472	65 529	67 306	67 491
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	2	127 835	135 336	122 009	121 526	125 528	128 372
Wartość wskaźnika procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w1 / w2 x 100%	3	48	47	53	54	54	53
Dynamika (%)	4	X	98	113	102	100	98

Tabela nr 15. Wskaźniki korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych – gmina i miasto na prawach powiatu.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 prognoza
Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 61-70 lat	1	623	639	683	749	734	752
Liczba mieszkańców w wieku 61-70 lat	2	94 447	100 630	107 603	116 579	120 953	691 856
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	1	1	1	1	1	0
Dynamika (%)	4	X	100	100	100	100	0

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 prognoza
Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 71-80 lat	1	1 290	1 243	1 211	1 178	1 213	1 110
Liczba mieszkańców w wieku 71-80 lat	2	65 426	66 166	69 180	71 709	77 939	74 783
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	2	2	2	2	2	1
Dynamika (%)	4	X	100	100	100	100	50

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 prognoza
Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 81 lat i więcej	1	1 776	1 856	1 902	1 928	1 857	1 862
Liczba mieszkańców w wieku 81 lat i więcej	2	28 489	30 459	32 960	35 061	37 732	41 161
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	6	6	6	5	5	5
Dynamika (%)	4	X	100	100	83	100	100

Tabela nr 16. Wskaźnik wykształcenia kadry kierowniczej.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 potrzeby	2015 potrzeby
Liczba osób pełniących funkcje kierownicze posiadających wyższe wykształcenie	1	143	140	139	140	147	147	147
Liczba wszystkich osób pełniących funkcje kierownicze	2	175	165	161	163	164	164	163
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	82	85	86	86	90	90	90
Dynamika (%)	4	X	104	101	100	105	100	100

Tabela nr 17. Wskaźnik profesjonalizacji kadry kierowniczej.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 potrzeby	2015 potrzeby
Liczba osób pełniących funkcje kierownicze posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej	1	137	148	144	147	152	154	155
Liczba wszystkich osób pełniących funkcje kierownicze	2	175	165	161	163	164	164	163
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	78	90	89	90	93	94	95
Dynamika (%)	4	X	115	99	101	103	101	101

Tabela nr 18. Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 potrzeby	2015 potrzeby
Liczba pracowników socjalnych posiadających wyższe wykształcenie	1	508	545	583	609	636	652	661
Liczba wszystkich pracowników socjalnych	2	907	939	927	932	956	968	976

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 potrzeby	2015 potrzeby
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	56	58	63	65	67	67	68
Dynamika (%)	4	X	104	109	103	103	100	101

Tabela nr 19. Wskaźnik profesjonalizacji kadry.

rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014 potrzeby	2015 potrzeby
Liczba osób pełniących funkcje kierownicze i pracowników socjalnych posiadających specjalizację z organizacji z pomocy społecznej	1	199	213	219	242	257	266	275
Liczba pozostałych osób zatrudnionych posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej *	2	28	36	49	83	b/d	b/d	b/d
Liczba wszystkich zatrudnionych osób	3	3 157	3 209	3 150	3 250	3 298	3 310	3 334
Wartość wskaźnika w1+w2 / w3 x 100% (%)	4	7	8	9	10	8	8	8
Dynamika (%)	5	X	114	113	111	80	100	100

* nieujęci w wierszu 1

Tabela nr 20. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej ogółem (w zł).

Wyszczególnienie	2012		2013		2014 Potrzeby		2015 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	1 307 047 851	100	1 364 910 686	100	1 413 258 802	100	1 377 499 936	100
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	866 256	0	874 038	0	1 103 712	0	1 240 965	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	20 575 550	2	21 327 191	2	22 163 127	2	22 435 897	2
85201 - Placówki opiekuńczo- wychowawcze	55 168 392	4	55 687 473	4	58 098 972	4	56 420 112	4
85202 - Domy pomocy społecznej	141 749 769	11	150 485 393	11	161 687 559	11	154 070 492	11
85203 - Ośrodki Wsparcia	51 899 714	4	53 874 760	4	45 969 755	3	44 101 301	3
85204 - Rodziny zastępcze	46 949 646	4	49 185 122	4	55 079 263	4	54 209 750	4

85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1 890 553	0	1 846 165	0	1 993 843	0	2 064 297	0
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	1 702 121	0	4 852 144	0	6 600 400	0	6 995 590	1
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	516 184 019	39	499 824 868	37	513 659 327	36	511 753 723	37
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	7 330 674	1	7 275 970	1	8 043 347	1	8 115 820	1
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	78 905 676	6	107 924 755	8	110 753 094	8	111 939 373	8
85215 - Dodatki mieszkaniowe	50 452 634	4	53 598 983	4	54 813 869	4	54 398 092	4
85216 - Zasiłki stałe	44 125 420	3	53 976 750	4	55 593 646	4	55 319 340	4
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy	11 629 794	1	11 567 385	1	12 323 052	1	11 186 356	1

Rodzinie								
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	92 711 031	7	97 159 233	7	101 379 523	7	102 427 405	7
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	1 058 176	0	1 161 209	0	1 428 598	0	1 458 069	0
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	26 237 128	2	26 869 920	2	28 817 509	2	29 056 100	2
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	24 500	0	18 100	0	26 000	0	36 000	0
85232 - Centra Integracji Społecznej	784 196	0	867 147	0	1 022 225	0	1 025 820	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	4 224 553	0	343 718	0	38 116	0	24 552	0
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy	62 055 879	5	66 793 019	5	68 152 911	5	67 179 201	5
85305 - Żłobki	11 228 212	1	10 894 580	1	11 426 265	1	11 239 424	1
85306 - Kluby dziecięce	48 480	0	44 858	0	32 727	0	32 727	0
85307 - Dzienni opiekunowie	0	0	4 730	0	4 730	0	4 730	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2 489 813	0	2 482 541	0	2 847 515	0	2 538 733	0
85321 - Zespoły orzekania o	5 141 001	0	4 600 425	0	4 673 899	0	4 443 048	0

niepełnosprawności								
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	986 670	0	924 752	0	996 960	0	928 269	0
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	38 180 717	3	42 393 913	3	48 170 880	3	26 949 431	2
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	32 447 277	2	38 051 544	3	36 357 978	3	35 905 319	3

* procentowy udział w wydatkach ogółem

Tabela nr 21. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – gmina (w zł).

Wyszczególnienie	2012		2013		2014 Potrzeby		2015 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	870 422 992	100	914 974 668	100	947 221 083	100	930 980 384	100
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	789 385	0	813 773	0	1 035 624	0	1 157 879	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	14 660 222	2	15 679 397	2	16 709 128	2	16 981 898	2
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	961 004	0	1 114 814	0	1 295 769	0	1 323 093	0
85202 - Domy pomocy społecznej	25 081 684	3	28 742 670	3	34 673 320	4	35 223 071	4
85203 - Ośrodki Wsparcia	21 358 376	2	25 940 214	3	20 099 830	2	19 703 972	2
85204 - Rodziny zastępcze	298 653	0	1 080 794	0	2 325 514	0	2 719 393	0
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	365 636	0	366 356	0	549 773	0	576 597	0
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	1 336 167	0	3 400 554	0	4 365 370	0	4 759 527	1
85212 - Świadczenia rodzinne,	453 296 589	52	437 096 562	48	450 959 327	48	448 253 723	48

świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego								
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	6 066 886	1	5 963 192	1	6 534 808	1	6 588 320	1
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	67 297 436	8	92 263 487	10	93 788 514	10	94 739 373	10
85215 - Dodatki mieszkaniowe	35 382 959	4	37 460 630	4	38 876 029	4	38 154 092	4
85216 - Zasiłki stałe	35 082 013	4	43 061 347	5	44 214 046	5	43 869 340	5
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	77 084 941	9	81 218 271	9	85 167 577	9	85 886 405	9
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	50 116	0	113 309	0	198 238	0	206 021	0
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	19 326 566	2	20 032 866	2	21 840 965	2	21 913 100	2
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	4 000	0	2 500	0	8 000	0	16 000	0
85232 - Centra	483 171	0	518 076	0	420 225	0	423 820	0

Integracji Społecznej								
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	4 194 559	0	343 718	0	38 116	0	24 552	0
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy	52 859 949	6	58 352 307	6	58 813 803	6	58 230 406	6
85305 - Żłobki	1 578 729	0	1 415 724	0	2 187 882	0	1 968 561	0
85306 - Kluby dziecięce	0	0	4 730	0	11 330	0	11 330	0
85307 - Dzienni opiekunowie	0	0	4 730	0	4 730	0	4 730	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	119 847	0	123 855	0	212 591	0	165 390	0
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	0	0	0	0	0	0	0	0
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	13 101	0	5 500	0	10 000	0	10 000	0
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	24 085 684	3	26 251 707	3	31 024 834	3	16 798 710	2
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	28 645 319	3	33 603 585	4	31 855 740	3	31 271 081	3

* procentowy udział w wydatkach ogółem

Tabela nr 22. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – miasto na prawach powiatu (w zł).

Wyszczególnienie	2012		2013		2014 Potrzeby		2015 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	229 361 424	100	236 025 298	100	240 119 982	100	240 537 946	100
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	76 871	0	60 265	0	68 088	0	83 086	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5 882 548	3	5 603 605	2	5 406 809	2	5 406 809	2
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	16 302 809	7	16 221 207	7	16 261 912	7	16 519 531	7
85202 - Domy pomocy społecznej	24 549 331	11	25 452 909	11	27 664 551	12	28 064 551	12
85203 - Ośrodki Wsparcia	20 357 253	9	18 439 188	8	15 765 452	7	16 269 200	7
85204 - Rodziny zastępcze	8 495 622	4	8 726 036	4	8 951 362	4	9 080 000	4
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	812 784	0	767 533	0	754 000	0	754 000	0
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	365 954	0	1 331 381	1	2 092 993	1	2 094 026	1
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	62 887 430	27	62 728 306	27	62 700 000	26	63 500 000	26
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej,	1 263 788	1	1 312 778	1	1 508 539	1	1 527 500	1

niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej								
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	11 608 240	5	15 661 268	7	16 964 580	7	17 200 000	7
85215 - Dodatki mieszkaniowe	15 069 675	7	16 138 353	7	15 937 840	7	16 244 000	7
85216 - Zasiłki stałe	9 043 407	4	10 915 403	5	11 379 600	5	11 450 000	5
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	15 626 090	7	15 940 962	7	16 211 946	7	16 541 000	7
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	313 007	0	348 571	0	415 397	0	426 400	0
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	6 910 562	3	6 837 054	3	6 976 544	3	7 143 000	3
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	20 500	0	15 600	0	18 000	0	20 000	0
85232 - Centra Integracji Społecznej	301 025	0	349 071	0	602 000	0	602 000	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0	0	0	0	0	0	0	0
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc	8 608 121	4	7 794 924	3	8 724 353	4	8 333 900	3

państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy								
85305 - Żłobki	9 649 483	4	9 478 856	4	9 238 383	4	9 270 863	4
85306 - Kluby dziecięce	48 480	0	40 128	0	21 397	0	21 397	0
85307 - Dzienni opiekunowie	0	0	0	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	354 692	0	372 708	0	424 832	0	424 832	0
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	1 025 319	0	953 563	0	892 000	0	895 000	0
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	112 765	0	96 863	0	84 503	0	90 000	0
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	6 062 275	3	6 183 207	3	6 670 663	3	4 007 613	2
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	3 613 393	2	4 255 559	2	4 384 238	2	4 569 238	2

* procentowy udział w wydatkach ogółem

Tabela nr 23. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – powiat (w zł).

Wyszczególnienie	2012		2013		2014 Potrzeby		2015 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	207 263 435	100	213 910 720	100	225 917 737	100	205 981 606	100
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	0	0	0	0	0	0	0	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	32 780	0	44 189	0	47 190	0	47 190	0
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	37 904 579	18	38 351 452	18	40 541 291	18	38 577 488	19
85202 - Domy pomocy społecznej	92 118 754	44	96 289 814	45	99 349 688	44	90 782 870	44
85203 - Ośrodki Wsparcia	10 184 085	5	9 495 358	4	10 104 473	4	8 128 129	4

85204 - Rodziny zastępcze	38 155 371	18	39 378 292	18	43 802 387	19	42 410 357	21
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	712 133	0	712 276	0	690 070	0	733 700	0
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	0	0	120 209	0	142 037	0	142 037	0
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	0	0	0	0	0	0	0	0
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	0	0	0	0	0	0	0	0
85215 - Dodatki mieszkaniowe	0	0	0	0	0	0	0	0
85216 - Zasiłki stałe	0	0	0	0	0	0	0	0
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	11 629 794	6	11 567 385	5	12 323 052	5	11 186 356	5

85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	695 053	0	699 329	0	814 963	0	825 648	0
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	0	0	0	0	0	0	0	0
85232 - Centra Integracji Społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiolowych	29 994	0	0	0	0	0	0	0
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy	587 809	0	645 788	0	614 755	0	614 895	0
85305 - Żłobki	0	0	0	0	0	0	0	0
85306 - Kluby dziecięce	0	0	0	0	0	0	0	0
85307 - Dzienni opiekunowie	0	0	0	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2 015 274	1	1 985 978	1	2 210 092	1	1 948 511	1
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	4 115 682	2	3 646 862	2	3 781 899	2	3 548 048	2
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	860 804	0	822 389	0	902 457	0	828 269	0

85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	8 032 758	4	9 958 999	5	10 475 383	5	6 143 108	3
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	188 565	0	192 400	0	118 000	0	65 000	0

* procentowy udział w wydatkach ogółem

3. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Sporządzenie oceny zasobów pomocy społecznej ma na celu analizowanie stanu skuteczności pomocy społecznej i wyznaczaniu priorytetów w obszarze pomocy i integracji społecznej. Dokument powstaje w oparciu o diagnozę zagadnień demograficzno-społecznych oraz danych dotyczących pomocy społecznej i szerzej rozumianej polityki społecznej. Realizatorami OZPS są ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, a na poziomie wojewódzkim – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Przeprowadzenie szczegółowej analizy danych przedstawiających poziom, rodzaj i stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców ma służyć do identyfikacji dominujących obszarów interwencji i wsparcia, a także wyznaczenia kierunków działania podejmowanych na rzecz zwiększenia integracji społecznej oraz wzmocnienia rozwoju społecznego zarówno na poziomie lokalnym, jak i wojewódzkim.

Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok dla województwa warmińsko-mazurskiego sporządzona została w oparciu o oceny opracowane przez wszystkie gminy i powiaty. Aby dokument przedstawiał całościowo realizację działań w obszarze polityki społecznej, niezbędne jest przedstawienie informacji na temat zadań realizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Realizacja polityki społecznej na poziomie wojewódzkim odbywa się w oparciu o zapisy głównego dokumentu strategicznego województwa – **Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025**, zaktualizowaną i przyjętą przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 roku. Jednym z celów strategicznych tego dokumentu jest wzrost aktywności społecznej, realizowanej głównie poprzez rozwój kapitału społecznego oraz wzrost dostępności i jakości usług publicznych. Wzrost aktywności społecznej jest warunkiem rozwoju gospodarczego, likwidowania problemów społecznych, budowania nowych więzi, a także realizacji potrzeb i aspiracji poszczególnych jednostek. Akcent kładziony na aktywność społeczną przyczyniającą się do rozwoju społecznego pokrywa się również z celem głównym **Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku**, który mówi, że osoby i rodziny z województwa warmińsko-mazurskiego, ich środowiska lokalne i otoczenie instytucjonalne współdziałają ze sobą i są zaangażowane we wzmacnianie integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej.

3.1 Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich

Realizacja zapisów Strategii polityki społecznej na poziomie wojewódzkim odbywa się m.in. w oparciu o programy wojewódzkie. Opracowywanie i wdrażanie tych programów przebiega przy aktywnym współdziałaniu jednostek samorządu terytorialnego, administracji rządowej, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówek działających w obszarze oświaty, kultury i sportu, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych i in.

Szczegółowe informacje dotyczące wdrażania niżej wymienionych programów wojewódzkich znajdują się w corocznie opracowywanych i przyjmowanych przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego lub Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego **raportach i sprawozdaniach**. Dokumenty te **umieszczane są na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego**.

Poniżej zamieszczono wybrane informacje dotyczące wdrażania poszczególnych programów:

a. Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2012-2016

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizując zapisy ustawy o samorządzie województwa, dotyczące polityki prorodzinnej, przyjął i obecnie wdraża Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2012-2016. W ramach realizacji działań ww. programu, będących odpowiedzią na potrzebę wzmocnienia rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu, istotnym przedsięwzięciem inicjowanym i organizowanym przez Samorząd Województwa są Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny. Odbywają się one corocznie od 1999 roku na przełomie maja i czerwca, służąc integracji rodzin i społeczności lokalnych. W 2013 roku odbyły się XV Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, które przebiegły pod hasłem „Rodzina a przekaz wartości i tradycji”. W ramach przygotowań do przedsięwzięcia, zorganizowano trzy spotkania dotyczące omówienia jego tematu, przebiegu i koordynacji. XV Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny rozpoczęły się uroczystą konferencją zorganizowaną w Olsztynie 17 maja, a zakończyły w dniu 12 czerwca. W październiku zorganizowane zostało uroczyste podsumowanie całego przedsięwzięcia i przedstawione zostały najciekawsze inicjatywy i wydarzenia, jakie miały miejsce na obszarze całego województwa.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie został poinformowany o zorganizowaniu 1.050 wydarzeń w ramach XV Warmińsko-Mazurskich Dni. Przykładowe formy realizacji wydarzeń to: festyny (116), konkursy (98), imprezy sportowe (73), wykłady/warsztaty/seminaria/konferencje (56), spektakle teatralne/koncerty (66), wystawy (61), lekcje w szkole (19) oraz projekcje filmowe (12). Tematyka i zakres merytoryczny wydarzeń odnosił się do hasła przewodniego inicjatywy brzmiącego „Rodzina a przekaz wartości i tradycji”.

Organizatorami Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny był Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz działająca przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Rada ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przy współpracy z Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim. W skład Komitetu Honorowego weszli: Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Wojewoda Warmińsko-Mazurski oraz Metropolita Warmiński.

Przedsięwzięcie to było szeroko upowszechniane i rozgłaszanie dzięki mediom, tj. na łamach „Gazety Olsztyńskiej”, za pośrednictwem Oddziału Terenowego TVP S.A. w Olsztynie, w Radiu Olsztyn i rozgłośniach lokalnych na terenie województwa, z którymi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego współpracuje.

Ponadto w związku z realizacją Dni Rodziny w roku 2013 (podobnie, jak w latach ubiegłych) wydano dwa numery Biuletynu Rady ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz odbył się Wojewódzki Konkurs Plastyczny i Grafiki Komputerowej pod hasłem „Rodzina z tradycjami” i Wojewódzki Konkurs Literacki pod hasłem „Rodzina przekazicielem tradycji i norm moralnych”.

Aby bardziej podkreślić wagę i charakter Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w grudniu 2013 roku zgłosił tę inicjatywę do kolejnej edycji konkursu o Nagrodę Pary Prezydenckiej Dobry Klimat dla Rodziny.

b. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2017

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizuje szereg

zadań w tym zakresie. Jednym z nich jest m.in. opracowanie programu dotyczącego wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz promowanie nowych rozwiązań w tym zakresie.

Wyrazem tej polityki było m.in. przyjęcie Uchwałą Nr XXIV/473/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 lutego 2013 r. Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2013-2017. Program jest realizowany przy współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami i placówkami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny. W ramach realizacji ww. programu podejmuje się szereg działań i inicjatyw mających na celu szeroko rozumiane pojęcia wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Odbyły się spotkania dotyczące m.in. zagadnień z zakresu wspierania rodziny, potrzeby ścisłej współpracy jednostek zajmujących się rodziną w środowisku lokalnym, specyfiki i metod radzenia sobie z trudnościami w pracy asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W obszarze działań na rzecz rodziny w oparciu o zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Samorząd Województwa w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej powołał z dniem 31 grudnia 2011 roku nową jednostkę organizacyjną – Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie. Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie funkcjonuje od 1 stycznia 2012 roku, natomiast jego filie w Ełku i Elblągu funkcjonują od lutego 2012 roku. Ośrodek wraz z filiami kontynuuje wszystkie procedury przejęte ze zlikwidowanych ośrodków, prowadząc jednocześnie Wojewódzki Bank Danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie.

W ramach wsparcia pracy Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, zorganizowano szereg spotkań mających na celu rozwój współpracy m.in. z asystentami rodziny, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, podmiotami leczniczymi, placówkami oświatowymi, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i policją w zakresie określania sytuacji prawnej dziecka, umożliwiającego skrócenie czasu przeprowadzenia procedury przysposobiania.

PRZYSPOSOBIENIA DZIECI W 2013 ROKU (POLSKIE I ZAGRANICZNE)

W 2013 roku do Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie oraz jego filii w Ełku i Elblągu zgłoszono 509 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Do przysposobienia zakwalifikowano 166 dzieci. Dla 114 dzieci pozyskano rodziny przysposabiające, w tym 83 dzieci zostało przysposobionych przez rodziny polskie, natomiast wobec 31 dzieci – orzeczono przysposobienie zagraniczne (Włochy, Hiszpania, USA, Szwecja). Ponadto wobec 20 dzieci sądy wydały stosowne zarządzenia o tzw. preadopcji – dzieci przebywają w rodzinach, przysposobienia będą orzeczone w 2014 roku.

Tabela nr 24. Liczba dzieci przysposobionych w 2013 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		Ełk	Elbląg	Olsztyn	Razem
1	Dzieci przysposobione, z tego wieku:	16	24	74	114
	poniżej 1 roku	5	7	22	34
	Od 1 roku do 4 lat	6	11	26	43
	Od 5 do 9 lat	5	6	20	31
	10 i więcej lat	0	0	6	6
2	Dzieci przysposobione, z tego:	16	24	74	114
	dziewczęta	7	12	40	59
	chłopcy	9	12	34	55
3	Dzieci przysposobione z orzeczeniem o	0	5	14	19

	niepełnosprawności				
4	Dzieci według miejsca pobytu przed przysposobieniem, w tym:	16	24	74	114
	w pieczy instytucjonalnej	2	1	10	13
	w rodzinnej pieczy zastępczej	11	23	63	97
	w rodzinie biologicznej	3	0	1	4

KWALIFIKACJA KANDYDATÓW NA RODZINY ADOPCYJNE

W 2013 roku do Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie zgłosiły się 102 rodziny i osoby samotne, które planowały przysposobienie dzieci. Wstępna diagnoza wykluczyła 20 rodzin kandydatów z powodu niespełniania podstawowych wymagań stawianych kandydatom (brak mieszkania, osoby bez stałego źródła utrzymania, znaczące choroby przewlekłe, np. psychiczne). 82 rodziny zostały zdiagnozowane przez pedagoga i psychologa – opinie określały predyspozycje osobowościowe do pełnienia ról rodzicielskich oraz jakość i trwałość związku małżeńskiego. W wyniku tego etapu postępowania na szkolenie zakwalifikowano 71 małżeństw oraz 6 osób samotnych. W trakcie szkolenia 3 małżeństwa zrezygnowały z dalszej procedury. Po szkoleniu kwalifikacji nie otrzymało 7 małżeństw. W 2013 roku na przysposabiających zakwalifikowano 61 małżeństw oraz 6 osób samotnych.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny zrealizował ponadto następujące zadania:

1. poradnictwo prowadzone dla rodzin przysposabiających,
2. szkolenia dla kandydatów na rodziny przysposabiające,
3. posiedzenia w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka,
4. kwalifikacja dziecka do przysposobienia,
5. wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcyjnym,
6. gromadzenie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione,
7. prowadzenie Wojewódzkiego Banku Danych.

Analiza poziomu wykonania zadań Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie pozwala na stwierdzenie, że zgodnie z założeniami na rok 2013 plan zadań został w pełni zrealizowany.

c. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2012-2015

Wśród wielu problemów społecznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim nadal do czołowych należą te związane z uzależnieniem od alkoholu. Konsumpcja alkoholu, bowiem ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek, jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób nadużywających alkoholu, ale wpływają też na całe rodziny.

W roku 2013 w budżecie Województwa na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zabezpieczone zostały środki w wysokości 780.755 zł.

W ramach ogłoszonego przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego otwartego konkursu ofert na wykonanie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, przeznaczono 100.000 zł. W wyniku postępowania konkursowego 14 ofert otrzymało dofinansowanie z budżetu Województwa. Ogólna liczba uczestników wyniosła 4.955.

W roku 2013 udzielano wsparcia publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, na podniesienie poziomu świadczonych

usług, poprzez modernizacje, remonty oraz doposażenie w niezbędny sprzęt i materiały, przekazując następujące dotacje w wysokości łącznej 212.225 zł.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizując zadania zapisane w Wojewódzkich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii, a także Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, od wielu lat współpracuje z samorządami lokalnymi z terenu województwa. Jednym z elementów tej współpracy jest organizowanie spotkań przedstawicieli samorządów lokalnych, które są podstawą do tworzenia spójnej polityki profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Cykliczne narady przynoszą wymierne rezultaty przede wszystkim poprzez wymianę „dobrych praktyk”, analizowanie bieżących problemów oraz przekazywanie najnowszych trendów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

W dniach 18-19 kwietnia 2013 r. w Miłomłynnie miała miejsce wiosenna narada pełnomocników/koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przedstawicieli powiatowych centrów pomocy rodzinie, na temat profilaktyki i leczenia uzależnień od alkoholu, przygotowana przez Biuro ds. Uzależnień Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W naradzie udział wzięły 34 osoby, głównie gminni pełnomocnicy/koordynatorzy ds. rozwiązywania problemów uzależnień, także kierownicy ośrodków pomocy społecznej, sekretarze gmin oraz przedstawicielka powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2013 przeznaczył środki finansowe w wysokości 134.439 zł na sfinansowanie zadania „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim”. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień (będący w strukturach Szpitala w Węgorzewie) wydatkował ją na: szkolenia indywidualne, staże kliniczne szkolenia grupowe, superwizje pracy terapeutycznej oraz programów terapeutycznych w placówkach, spotkanie kierowników placówek lecznictwa odwykowego.

W wyniku przekazanej dotacji w szkoleniach ogółem wzięło udział 109 osób delegowanych przez placówki odwykowe, w tym 44 osoby uzyskały dofinansowanie do szkoleń indywidualnych, między innymi w następujących szkoleniach: STU, Superwizje, Staż kliniczny, Studium Psychoterapii, Szkoła psychoterapii, SPOPA, Studium interdyscyplinarnym PwR, SPPwR, Psychoterapia Behawioralno-Poznawcza, Studium Psychoterapii Sądowej, Szkoła muzykoterapii, Trening asertywności, Terapia systemowa, a także Szkoła letnia (5 os.).

Ponadto przeprowadzone zostały superwizje programów terapeutycznych i pracy członków zespołu interdyscyplinarnego placówek lecznictwa w 11 placówkach lecznictwa odwykowego.

W roku 2013 przeprowadzone były dwa moduły szkolenia nt. „Praca z osobami uzależnionymi głuchoniemymi – język migowy” – kontynuacja do certyfikatu Kursu Służb Społecznych zakończyły 1 etap szkolenia terapeutów w pomaganiu osobom niesłyszącym. W szkoleniu udział wzięło 40 osób.

d. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2014

W 2013 roku zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy realizowane były w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim lata 2011-2014.

W ramach współpracy z trzecim sektorem, Samorząd Województwa zaproponował w 2013 r. w otwartym konkursie ofert z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, jedno zadanie do realizacji organizacjom pozarządowym, o następującej treści:

profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień – programy profilaktyczne związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w związku z nadużywaniem alkoholu. Sześć ze zgłoszonych projektów otrzymało dofinansowanie na łączną kwotę: 37.000 zł.

W roku 2013 przeprowadzono również szkolenia dotyczące niesienia pomocy i wsparcia osobom i rodzinom doświadczającym sytuacji kryzysowych z powodu przemocy w rodzinie. Łącznie przeprowadzono cztery szkolenia, w których wzięły udział 144 osoby m.in.: pracownicy socjalni, policjanci, pedagodzy, kuratorzy, psycholodzy oraz przedstawiciele innych zawodów.

Samorząd Województwa, w ramach współpracy z Gminą Kętrzyn, włączył się w organizację konferencji w ramach Kampanii „Biała Wstążka” – przeciwko przemocy ze względu na płeć prowadzonej od lat w ponad 55 krajach świata. Konferencja odbyła się 27 listopada 2013 r., a udział w niej wzięło ponad 150 osób zaangażowanych w pracę na rzecz przeciwdziałania przemocy, m.in.: pracownicy samorządów gminnych, powiatowych, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci, kuratorzy sądowi, terapeuci, członkowie zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownicy specjalistycznych placówek zajmujących się pomocą ofiarom i sprawcom przemocy oraz inni zainteresowani. W konferencji uczestniczyła również Pani Agnieszka Kozłowska-Rajewicz Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania.

W roku 2013 na Warmii i Mazurach w dniu 7 grudnia Samorząd Województwa, a także szereg samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych w ramach Ogólnopolskiej Kampanii mężczyzn, którzy sprzeciwiają się przemocy wobec kobiet, zorganizowało „Dzień Otwartych Drzwi”. W dniu tym placówki oraz instytucje niosące pomoc ofiarom przemocy w rodzinie były otwarte i służyły pomocą oraz informacją wszystkim zainteresowanym. Z informacji uzyskanych z instytucji, które włączyły się w kampanię, wynika, że tego typu działania są potrzebne i ważne by uświadamiać ludziom, że są miejsca, w których zawsze otrzymają pomoc. Łącznie z akcji skorzystały 293 osoby, a wszystkie instytucje biorące w niej udział zadeklarowały ponowne przystąpienie do niej w roku 2014.

W celu opracowania w województwie ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowego programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, powołany został w grudniu 2012 roku zespół ekspertów, który wypracował w roku 2013 powyższe programy. Zostały one przyjęte przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr 56/757/13/IV z dnia 12 listopada 2013 r.

e. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2013-2017

Narkomania jest problemem społecznym, który nie tylko dotyka osoby uzależnione, ale również ich otoczenie, rodzinę i najbliższych. W ostatnich latach uzależnienie od środków odurzających uległo zasadniczym przemianom zarówno w aspekcie jakościowym, jak i ilościowym. Stąd też Samorząd Województwa realizuje Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2013-2016, którego celem jest przeciwdziałanie narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim. W ramach realizacji programu podejmowane są działania profilaktyczne zmierzające do zahamowania tempa wzrostu popytu na narkotyki. Osoby uzależnione obejmowane są leczeniem, rehabilitacją, postrehabilitacją. Ponadto prowadzone są badania i monitoring problemu narkomanii w celu zapewnienia dostępu do informacji dla budowania i prowadzenia racjonalnej polityki społecznej w tym obszarze.

W budżecie Województwa w 2013 r. na realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii zabezpieczone zostały środki w wysokości 179.227 zł. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r. ogłosił otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania narkomanii, przeznaczając na ten cel 50.000 zł.. Ze złożonych wniosków, które spełniały wymogi formalne

i podlegały rozpatrzeniu, wybrano 5 ofert do realizacji i dofinansowania w ramach budżetu Województwa. Ogólna liczba uczestników działań wyniosła 816.

W celu polepszenia jakości i poprawy dostępności do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej w roku 2013 Samorząd Województwa przychylił się do wniosku Ośrodka Rehabilitacji Uzależnionych „Doren” im. Berty Trusiewicz SPZOZ w Różewcu i przyjął do dofinansowania realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych, m.in. wymiana kuchni gazowej, wymiana rur centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej na preizolowane, łączących trzy budynki Ośrodka oraz nadzoru inwestorskiego, łączny koszt dotacji wyniósł 55.153 zł.

W 2013 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego kontynuował wsparcie placówki realizującej leczenie substytucyjne przekazując w formie dotacji kwotę 60.000 zł na kontynuowanie programu terapii substytucyjnej. Liczba osób objętych programem substytucyjnym w 2013 r. wynosiła 27.

f. Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015

W zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma informowanie społeczeństwa na temat głównych przyczyn niepełnosprawności oraz opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia. Działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w tym zakresie są realizowane w głównej mierze przez poszczególne Departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

W 2013 r. Samorząd Województwa dofinansował, na łączną kwotę 40.600 zł, zadania w zakresie profilaktyki niepełnosprawności, realizowane przez organizacje pozarządowe. W ramach tych działań zorganizowano m.in.: imprezy rekreacyjno-sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, spotkania, konferencje, turnusy, szkolenia, warsztaty edukacyjne. Łącznie w ww. projektach uczestniczyło ponad 3.600 beneficjentów, w tym ponad 300 stanowiły osoby niepełnosprawne.

Uznając znaczenie sportu w aktywizacji osób niepełnosprawnych, a także mając na uwadze korzyści psychiczne, zdrowotne, poznawcze wynikające z jego uprawiania, w 2013 r. dofinansowano 34 imprezy sportowe o zasięgu międzynarodowym, krajowym i regionalnym na łączną kwotę 72.000 zł. W imprezach sportowych uczestniczyło prawie 700 osób niepełnosprawnych. Ponadto, w ramach rozwoju infrastruktury turystycznej, dofinansowano zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe działające w ww. obszarze, na łączną kwotę 20.100 zł, w tym odnawianie i modernizację odcinków turystycznych szlaków rowerowych, z których korzystają również osoby niepełnosprawne.

Ograniczeniu skutków niepełnosprawności sprzyja doposażanie w sprzęt rehabilitacyjny placówek i instytucji zajmujących się rehabilitacją osób niepełnosprawnych. Mając na uwadze powyższe, Samorząd Województwa uczestniczył w realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami”, który obejmował dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny. W 2013 roku, w ramach tego Programu, dofinansowano doposażenie placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny w 12 powiatach, na łączną kwotę ponad 910.000 zł.

Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska osób niepełnosprawnych w zakresie usług rehabilitacyjnych, Samorząd Województwa, realizując zapisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, dofinansował w 2013 r. ze środków PFRON, roboty budowlane w obiektach służących rehabilitacji. W ramach tych działań przyznano

dofinansowanie 4 podmiotom, na łączną kwotę ponad 3,6 mln zł. Z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzystać będzie dodatkowo ponad 400 osób niepełnosprawnych.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie turnusów rehabilitacyjnych wydano 7 opinii pozytywnych o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Opinie sporządzono po wcześniejszej wizytacji ośrodków pod kątem oceny ich możliwości zapewnienia osobom niepełnosprawnym dogodnych warunków pobytu, jak również oceny zaplecza i jego wyposażenia do prowadzenia różnych form aktywnej rehabilitacji.

Podstawowym warunkiem sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych jest dostęp do informacji. W związku z tym, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie opracował w 2004 r. Bazę placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim, która co roku jest aktualizowana na podstawie informacji zebranych z powiatów województwa warmińsko-mazurskiego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. Baza zawiera 645 adresów podmiotów działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

W zorganizowanych w 2013 r. trzech szkoleniach merytorycznych i warsztatach dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem udział wzięło 81 pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej.

Ponadto, w ramach projektów systemowych PO KL (Priorytet VII), współfinansowanych ze środków EFS, pracownicy tych jednostek, jak również Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych (ponad 200 osób), uczestniczyli w szkoleniu pn. „Język migowy jako klucz do przełamywania barier w komunikacji z osobami z zaburzeniami słuchu i mowy”.

W ramach zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, artystycznym oraz rekreacji i turystyce w 2013 r. Samorząd Województwa podejmował działania w zakresie organizacji imprez, wystaw, przeglądów artystycznych, w których uczestniczyły ww. osoby. W maju odbył się na Starym Mieście w Olsztynie Festyn Integracyjny pn. „Jesteśmy razem”. Głównym organizatorem tego przedsięwzięcia był Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, przy współorganizacji Urzędu Marszałkowskiego oraz dofinansowaniu z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Festyn był połączony z Targami Ekonomii Społecznej, organizowanymi w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną.

Ponadto zlecono 10 organizacjom pozarządowym w trybie konkursowym realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych ze środków PFRON, będących w dyspozycji Samorządu Województwa, na łączną kwotę 184.000 zł, w których uczestniczyło ponad 600 osób niepełnosprawnych.

W ramach wykonywanych zadań, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w 2013 r., ze środków PFRON oraz budżetu Województwa, dofinansowano koszty działania 5 zakładów aktywności zawodowej funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego: w Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim, Olsztynie oraz w Biskupcu, na łączną kwotę ponad 3 mln zł. Na koniec 2013 roku Zakłady te zatrudniały 238 osób, w tym 171 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

W 2013 r. współorganizowano także dwa spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego

z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, których celem było nawiązanie szerszej współpracy Samorządu Województwa z ww. radami w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ponadto uczestniczono w II Ogólnopolskim Spotkaniu Sieciującym Zakłady Aktywności Zawodowej, zorganizowanym przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi w Puszczykowie. W trakcie spotkania odbyła się debata nad kluczowymi problemami zakładów aktywności zawodowej oraz warsztaty dla kadry kierowniczej ZAZ i przedstawiciele instytucji nadzorujących ich działalność.

g. Wojewódzki program na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”

Proces starzenia się ludności jest zaliczany do najważniejszych zjawisk społecznych Europy XXI wieku, a jego skutki stanowią i będą stanowić kluczowe wyzwania w sferze polityki społecznej w najbliższych latach. Zachodzące zmiany ilościowe w strukturze demograficznej ludności wywołują jakościowe zmiany we wszystkich niemal sferach życia społeczeństw. Celową i świadomą odpowiedzią wszystkich sektorów życia społecznego jest kreowanie polityki wobec starzenia się ludności.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, mając na uwadze rosnący odsetek mieszkańców województwa w wieku poprodukcyjnym (w roku 2009 – 14,44% do 15,73% w roku 2012) od wielu lat prowadzi, wraz z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa (Federacja FOSa), szereg działań na rzecz wsparcia i aktywizowania osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim. Podejmowane działania służą przygotowaniu zarówno społeczeństwa, jak i samych seniorów, do życia w zmieniających się uwarunkowaniach społeczno-ekonomicznych.

Rok 2013 był czasem szczególnym w kreowaniu polityki senioralnej dla regionu. Działania związane z realizacją Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach” przeplatały się z pracami nad nowym programem wojewódzkim na rzecz osób starszych na lata 2014-2020. W dalszym ciągu głównym partnerem Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w kreowaniu regionalnej polityki senioralnej jest Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa z Olsztyna.

Realizując w powyższym partnerstwie zapisy Programu na lata 2009-2013, w 2013 roku zrealizowano m.in. X edycję Konkursu Godni Naśladowania w kategorii na najlepszą inicjatywę na rzecz osób starszych i VI Wojewódzką Konferencję z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”. Ponadto w ramach dotacji udzielonych w 2013 r. z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego organizacjom pozarządowym i innym podmiotom uprawnionym, dofinansowano łącznie 23 zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej, z czego 9 zadań, o łącznej wartości przekazanych dotacji 53.300 zł (na 149.000 zł), to zadania polegające na aktywizowaniu osób starszych, budowaniu i promowaniu ich pozytywnego wizerunku.

Należy również zaznaczyć, że w ramach założeń wynikających z Wojewódzkiego Programu na Rzecz Osób Starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”, Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa prowadzi biuro Rzecznika Praw Osób Starszych. Działania Rzecznika dofinansowywane są ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Ponadto wydawany jest bezpłatny dla czytelników kwartalnik „Generacja”, którego problematyka dotyczy szerokiego spektrum aktywności osób starszych.

W grudniu 2013 r. dobiegło końca wdrażanie omawianego powyżej Programu. Naturalną konsekwencją dalszej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

z Federacją FOSa, było podjęcie działań zmierzających do określenia kierunków rozwoju regionalnej polityki senioralnej na lata 2014-2020, odpowiadającej na zachodzące przemiany demograficzne. W ramach podjętej współpracy w 2013 r. zorganizowano m.in. otwarte spotkanie dotyczące określenia priorytetowych kierunków działań opracowywanego projektu Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2014-2020, przeprowadzono cztery spotkania warsztatowe powołanego przez Zarząd Województwa Zespołu opracowującego Program oraz przystąpiono do prac nad projektem dokumentu. Na posiedzeniu w dniu 15 października 2013 r. Zarząd przyjął projekt Programu oraz skierował go do konsultacji społecznych. Wszelkie zgłoszone w trakcie całego procesu konsultacji uwagi, opinie i propozycje zostały rozpatrzone i zgodnie ze sposobem odniesienia się do nich zostały wykorzystane przy opracowywaniu ostatecznego brzmienia dokumentu. W dniu 20 stycznia 2014 roku na mocy Uchwały Nr 4/39/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego został przyjęty Program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”.

3.2 Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej

Ważnym zadaniem przyczyniającym się do wzmocnienia realizacji polityki społecznej w województwie, w oparciu o art. 21 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, jest organizowanie szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej. W ramach realizacji tego zadania, ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w 2013 roku zorganizowano i współorganizowano 7 szkoleń dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej (ośrodków pomocy społecznej, domów pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, placówek opiekuńczo-wychowawczych, środowiskowych domów samopomocy). Odbyły się one w formie szkoleń jedno-, dwu- i trzydniowych, podczas których przeszkolono 301 osób. Kwestie, które zostały poruszone na szkoleniach to m.in. zmiany w systemie polityki społecznej, formy i metody pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie, chorymi psychicznie, osobami starszymi oraz dziećmi i młodzieżą, interwencja terapeutyczna w sytuacjach trudnych oraz socjoterapia.

3.3 Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej

Do zadań Samorządu Województwa, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, należy inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej. Realizując to zadanie, corocznie począwszy od 2001 roku Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyznaje nagrody oraz wyróżnienia pracownikom pomocy i integracji społecznej, a także aktywnym liderom organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności za:

- zapobieganie izolacji, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin,
- aktywizację jednostki i rodziny do rozwiązywania własnych problemów,
- aktywizację środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,
- działania w zakresie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom,
- tworzenie i realizowanie systemu opieki nad dziećmi i młodzieżą,
- tworzenie i realizowanie lokalnych programów służących zapobieganiu i rozwiązywaniu problemów społecznych,
- wdrażanie kompleksowych, nowatorskich rozwiązań we współpracy wielu podmiotów w dziedzinie pomocy społecznej.

W 2013 roku nagrody otrzymało 6 osób, natomiast 8 osobom przyznano wyróżnienia. Ponadto przyznane zostały Odznaczenia Honorowe za Zasługi dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2013 roku Odznaczenia otrzymały 3 osoby.

3.4 Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań z obszaru polityki społecznej

W ramach realizacji Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2013, w grudniu 2012 r. ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu pomocy społecznej oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2013 (Uchwała Nr 62/821/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 grudnia 2012 r.).

Ponadto w marcu 2013 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację w 2013 r. zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, dofinansowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Uchwała Nr 12/187/13/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 marca 2013 r.).

Zgodnie z zapisami Priorytetu X Wzmacnianie integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej osób i rodzin w województwie warmińsko-mazurskim powyższego Programu oraz na podstawie wskazanych ogłoszeń konkursowych organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty mogły ubiegać się o dofinansowanie realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Ogółem wpłynęło 118 ofert organizacji pozarządowych i innych podmiotów uprawnionych. Łączna kwota oczekiwanego dofinansowania wynosiła 2 079 813 zł. W wyniku rozstrzygnięcia ww. konkursów wsparto 47 organizacji pozarządowych, dofinansowano realizację 52 zleconych zadań publicznych o łącznej wartości przekazanych dotacji 483.000 zł, w tym:

1. z zakresu pomocy społecznej, w tym polityki prorodzinnej, dofinansowano realizację 23 zadań zleconych, o łącznej wartości przekazanych dotacji 149.000 zł,
2. z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień dofinansowano realizację 19 zadań zleconych, o łącznej wartości przekazanych dotacji 150.000 zł,
3. z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, ze środków finansowych PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa, dofinansowano realizację 10 zadań zleconych o łącznej wartości przekazanych dotacji 184.000 zł.

Liczba mieszkańców województwa – uczestników dofinansowanych projektów wyniosła 15.482 osoby, w tym:

1. liczba uczestników dofinansowanych projektów z zakresu pomocy społecznej, w tym polityki prorodzinnej wyniosła 9.154 osoby,
2. liczba uczestników dofinansowanych projektów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień wyniosła 5.771 osób,
3. liczba uczestników projektów, dofinansowanych ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa, z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych wyniosła 557 osób.

W ramach dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w zakresie: pomocy społecznej, w tym polityki prorodzinnej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2013 r. dofinansowano m.in.:

1. programy aktywizujące osoby starsze oraz promujące pozytywny wizerunek seniorów,
2. działania wspierające osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością,
3. programy aktywizujące i przygotowujące młodzież do aktywnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie,
4. inicjatywy na rzecz rozwoju wolontariatu w obszarze polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu młodzieży na rzecz osób starszych oraz tzw. wolontariatu 50+ (wolontariat osób starszych),
5. działania promujące i budujące pozytywny wizerunek rodziny,

6. programy i działania mające na celu kompleksową, interdyscyplinarną pomoc skierowaną do rodzin problemowych, zagrożonych dysfunkcjami społecznymi, w szczególności z terenów wiejskich,
7. festyny integracyjne dla osób niepełnosprawnych, promujące politykę prorodzinną oraz aktywizujące i integrujące osoby starsze,
8. programy profilaktyczno-edukacyjno-informacyjne dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, w tym grup podwyższonego ryzyka, realizowane w ramach świetlic i młodzieżowych klubów integracji społecznej,
9. programy profilaktyczne związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
10. programy naprawcze nakierowane na prowadzących pojazdy pod wpływem alkoholu,
11. programy związane z postrehabilitacją i readaptacją osób uzależnionych,
12. programy szkoleniowe przeznaczone dla osób pracujących z osobami zagrożonymi i uzależnionymi od narkotyków, w tym z młodzieżą,
13. zajęcia rehabilitacyjne, warsztaty i kursy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów,
14. poradnictwo psychologiczne, społeczno-prawne oraz porady na temat przysługujących osobom niepełnosprawnym uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej,
15. treningi mieszkaniowe dla osób niepełnosprawnych.

3.5 Wdrażanie Priorytetu VII Promocja integracji społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013

Działania realizowane w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej PO KL obejmują zakres polityki i integracji społecznej, których celem jest zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom wykluczonym, zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz dyskryminowanym na rynku pracy, a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego poprzez przygotowanie do wejścia lub powrotu na rynek pracy. Ważnym elementem wsparcia w ramach Priorytetu jest eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych czy opuszczających placówki wychowawcze i penitencjarne oraz kobiet, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne, jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo.

W ramach Priorytetu VII przewiduje się między innymi realizację projektów systemowych, które mogą być realizowane przez regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie oraz ośrodki pomocy społecznej.

W 2013 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach Priorytetu VII PO KL przyjął do dofinansowania 110 projektów systemowych, z tego 17 projektów w ramach Poddziałania 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz 93 projekty w ramach Poddziałania 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Spośród tych 110 projektów, 105 to projekty dwuletnie, a więc będą realizowane także w 2014 roku. Łączna kwota zakontraktowanych środków dla wszystkich 110 projektów wyniosła ponad 59 mln 469 tys. zł (w tym na rok 2013 ponad 28 mln 704 tys. zł oraz ponad 30 mln 765 tys. zł na rok 2014).

Według danych ROPS w roku 2013 r. udział w projektach systemowych ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie zakończyło 3.809 osób, w tym 2.098 osób zamieszkujących tereny wiejskie. W ramach projektów zawarto 3.770 kontraktów socjalnych. W ramach projektów realizowane są staże zawodowe dla uczestników.

Oprócz realizacji projektów systemowych wiele jednostek pomocy społecznej aplikowało również o środki finansowe w ramach projektów konkursowych, których istotnym celem jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia, w tym w sektorze ekonomii społecznej. W ramach Działania 7.2 łącznie dofinansowano w 2013 roku 5 projektów konkursowych złożonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej na łączną kwotę ponad 3 mln 121 tys. zł. Ponadto w roku 2013 jednostki organizacyjne pomocy społecznej kontynuowały realizację 12 projektów konkursowych, które zostały dofinansowane w latach poprzednich. Do końca roku zakończonych zostało 7 z nich. Udział w tych 7 projektach zakończyło łącznie 275 osób. Pozostałe 5 projektów będzie kontynuowane w następnych latach.

3.6 Realizacja Projektu systemowego ROPS pt. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizuje w latach 2013-2014 własny Projekt systemowy pn. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach” w ramach Działania 7.1, Podziałania 7.1.3, Priorytet VII Promocja integracji społecznej PO KL. Celem Projektu jest podniesienie kompetencji przedstawicieli instytucji działających na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Warmii i Mazur w zakresie aktywnej integracji. Jednym z głównych zadań realizowanych w ramach Projektu systemowego ROPS są specjalistyczne szkolenia skierowane do pracowników publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej, które mają przyczynić się m.in. do rozwoju kierunków pracy socjalnej oraz rozwoju form aktywnej integracji w województwie warmińsko-mazurskim.

W 2013 roku w ramach Projektu systemowego zorganizowano łącznie 10 modułów szkoleniowych, w których uczestniczyły 964 osoby, a także rozpoczęto realizację 2 kierunków studiów podyplomowych: „Ekonomia Społeczna” oraz „Asystent rodziny oraz Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” dla łącznie 120 uczestników. Ponadto zorganizowano „Warmińsko-Mazurskie Dni z Ekonomią Społeczną” w ramach kampanii informacyjno-promocyjnej Regionalnego Planu Działań na Rzecz Promocji i Upowszechnienia Ekonomii Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim połączone z wydanymi dwoma edycjami Biuletynu „Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach”.

Drugim głównym zadaniem przewidzianym w Projekcie jest specjalistyczne doradztwo indywidualne i grupowe dla powiatowych centrów pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społecznej oraz innych instytucji pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. W 2013 roku udzielono 1.126 usług doradczych, natomiast w 2014 roku planuje się udzielenie min. 1.274 usług (łącznie w latach 2013-2014 2.400 usług doradczych).

Ponadto ROPS zapewniał obsługę organizacyjną prac Zespołu ds. wdrażania i promocji ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim, do którego zadań należy w szczególności ocena stanu rozwoju ekonomii społecznej w województwie, tworzenie przyjaznego klimatu dla jej rozwoju w regionie, opiniowanie aktów prawnych dotyczących ekonomii społecznej, wypracowywanie i proponowanie nowych rozwiązań w tym zakresie. W skład Zespołu wchodzi m.in. przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy, wyższych uczelni, biznesu oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze ekonomii społecznej. W 2013 roku odbyły się dwa posiedzenia ww. Zespołu.

3.7 Realizacja Regionalnego Planu Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2015

W 2011 roku przyjęty został przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Regionalny Plan Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej

w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2015 (RPDES). Plan jest odpowiedzią na potrzebę wzmacniania aktywności zawodowej i społecznej różnych grup społecznych znajdujących się w kręgu zagrożenia wykluczeniem społecznym. Celem głównym Planu jest zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem.

Wdrażanie RPDES stanowiło jedno z zadań realizowanych w ramach Projektu systemowego ROPS pn. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”. Głównym działaniem zaplanowanym do realizacji w 2013 r. była kontynuacja regionalnej kampanii informacyjno-promocyjnej na temat ekonomii społecznej. Adresatami kampanii były głównie władze lokalne (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, starostowie, radni), pracownicy urzędów gmin, urzędów miast i starostw, instytucje pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Ponadto odbiorcami byli przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe, KIS, CIS, ZAZ i in.) oraz instytucje otoczenia ES.

W ramach kampanii w 2013 roku zorganizowano m.in. „Warmińsko-Mazurskie Dni z Ekonomią Społeczną” połączone z Otwartymi Drzwiami i Targami podmiotów ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach oraz wydano dwa Biuletyny ROPS pt. „Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach”.

Ponadto w 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim rozpoczęła się druga edycja studiów podyplomowych na kierunku „Ekonomia społeczna”. W studiach uczestniczy 60 pracowników instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej (OPS, PCPR, KIS, CIS, ŚDS, WTZ, ZAZ, organizacje pozarządowe). Studia realizuje Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie w ramach Projektu systemowego „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”.

W 2013 r. odbyły się dwa posiedzenia Zespołu ds. wdrażania i promocji ekonomii społecznej w woj. warmińsko-mazurskim, zorganizowano trzy spotkania z przedstawicielami instytucji wspierających ekonomię społeczną w celu omówienia bieżących kwestii organizacyjnych oraz wyzwań, które pojawiają się w toku działania i rozwoju systemu wsparcia ES oraz trzy spotkania w siedzibie powstałych Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej.

Oprócz tego doradcy Projektu systemowego podjęli działania w zakresie zainicjowania w województwie procedury nadawania podmiotom ekonomii społecznej znaku promocyjnego „Zakup prospołeczny” zapoczątkowanego przez Fundację imienia Królowej Polski Św. Jadwigi.

3.8 Obserwatorium Integracji Społecznej

Obserwatorium Integracji Społecznej (OIS) działa w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej od stycznia 2010 r. stanowiąc element projektu 1.16 „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Celem funkcjonowania Obserwatorium jest realizacja badań i analiz, które mają służyć, jako narzędzie wspierające instytucje działające w obszarze polityki społecznej. Zadaniem OIS jest badanie, monitoring i analiza zjawisk i problemów społecznych występujących w województwie, formułowanie rekomendacji zmian w prowadzonych działaniach lub proponowanie nowych działań, a także upowszechnianie wyników swoich prac badawczych i analitycznych.

Od początku swojej działalności OIS zrealizował 25 badań i analiz m.in. w takich obszarach, jak: wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży, sytuacja życiowa rodzin korzystających

z systemu pomocy społecznej w województwie, sytuacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych, ubóstwo, piecza zastępcza, uwarunkowania aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, sytuacja osób uzależnionych od narkotyków, potrzeby osób starszych, funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej, sytuacja zawodowa pracowników socjalnych oraz inne diagnozy i analizy dominujących problemów społecznych województwa warmińsko-mazurskiego. W 2013 roku zrealizowano m.in. następujące badania i analizy: „Ubóstwo w województwie warmińsko-mazurskim – charakterystyka zjawiska oraz działania podejmowane na rzecz ograniczenia problemu”, „Rodzinne formy pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim – analiza wieloaspektowa”, „Osoby starsze w województwie warmińsko-mazurskim – aktywność społeczna i korzystanie z pomocy społecznej”, „Działania skierowane do osób starszych w gminach i powiatach województwa warmińsko-mazurskiego”, „Problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2001, 2005-2012 w ujęciu statystycznym. Materiały porównawcze na podstawie sprawozdań MPiPS-03” oraz „Dominujące problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w ujęciu powiatowym. Materiał porównawczy za lata 2008-2012 na podstawie sprawozdań MPiPS-03”.

Wszystkie opracowane raporty i materiały dostępne są na stronie internetowej OIS, będącej integralną częścią strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

3.9 Realizacja zapisów ustawy o świadczeniach rodzinnych

Samorząd Województwa realizuje zadania z zakresu świadczeń rodzinnych jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, na podstawie art. 21 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1456 ze zm.), w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej, Norwegii, Szwajcarii, Lichtensteinu i Islandii.

Załatwianie spraw odbywa się w oparciu o następujące przepisy:

1. Przepisy unijne:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 166/1 z 30 kwietnia 2004r. ze zm.);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 284/1 z 30 października 2009r. ze zm.);
- Przepisy wykonawcze do ww. rozporządzeń, w tym m.in. decyzje Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

2. Przepisy polskie:

- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1456, ze zm.);
- Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2013r., poz. 267);
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2012 r., poz. 1015, ze zm.)
- przepisy wykonawcze do ww. ustaw.

W ramach powyższego zadania do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie wpływają dokumenty, które dotyczą m. in.:

- załatwiania formularzy z serii E 400 oraz standardowych dokumentów elektronicznych tzw. SED-ów stosowanych w korespondencji między instytucjami właściwymi ds. świadczeń rodzinnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Norwegii, Islandii, Lichtensteinu i Szwajcarii;
- prowadzenia postępowań dotyczących ustalania, czy w sprawach mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;
- prowadzenia spraw, opracowywania projektów decyzji i wydawania decyzji w sprawach świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z koordynacją systemów zabezpieczeń społecznych;
- prowadzenia spraw, opracowywania projektów decyzji i wydawania decyzji w sprawach nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych wypłaconych przez organ właściwy w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji świadczeń rodzinnych;
- dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, w tym wystawiania upomnień, a następnie tytułów wykonawczych do urzędów skarbowych;
- umarzania w całości lub w części kwot świadczeń nienależnie pobranych, w przypadku potrącenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych wypłaconych zgodnie z przepisami koordynacyjnymi przez państwo pobytu klienta;
- sporządzania kwartalnych sprawozdań rzeczowo-finansowych dla Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zawierających informacje o realizacji zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dotyczących świadczeń rodzinnych zgodnie z terminami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 kwietnia 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 345).

W roku 2013 do Biura ds. koordynacji świadczeń rodzinnych ROPS wpłynęło 10.571 spraw osób indywidualnych. W ramach realizacji powyższych zadań w 2013 r.:

- wydanych zostało w imieniu Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2.663 decyzje administracyjne, w tym 347 decyzji ustalających nienależnie pobrane świadczenia rodzinne;
- załatwiono 2.856 formularzy z serii E 400 oraz SED-ów;
- ustalono, że w 3.826 sprawach mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 30 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego dochodzi wypłaconych w Polsce nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych do 10 lat wstecz od momentu ich wypłaty. W związku z powyższym w wyżej wymienionych sprawach prowadzone są postępowania, które obejmują okresy zasiłkowe od 1 maja 2004 roku, tj. od dnia obowiązywania w Polsce przepisów wspólnotowych.

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

Ocena zasobów pomocy społecznej na poziomie wojewódzkim została sporządzona m.in. w oparciu o dane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego oraz informacje dotyczące realizacji polityki społecznej na szczeblu wojewódzkim. Wnioski z oceny zasobów pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim i wyznaczone w jej ramach dominujące problemy społeczne oraz potrzeby związane z zasobami kadrowymi i instytucjonalnymi pomocy społecznej, znajdują odzwierciedlenie w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym m.in. w zadaniach realizowanych w oparciu o art. 21 ustawy o pomocy społecznej.

Sytuację społeczną województwa warmińsko-mazurskiego determinują uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne, położenie geograficzne oraz procesy demograficzne. Czynniki te wpływają na charakter i natężenie problemów społecznych występujących w regionie. Szeroki wachlarz kwestii społecznych i zapotrzebowanie na określone formy wsparcia powodują potrzebę wyznaczenia dominujących priorytetów działań oraz obszarów interwencji. Prawidłowe rozpoznanie kluczowych kwestii społecznych stanowi podstawę kierunkowania działań w ramach realizowanej polityki społecznej na poziomie wojewódzkim. Skuteczność działań zależy od zaangażowania wszystkich podmiotów działających w obszarze pomocy i integracji społecznej, a także od wielkości środków finansowych, zarówno na pomoc pieniężną, jak i niepieniężną, a także realizację działań profilaktycznych, aktywizujących, wspierających osoby i grupy w rozwiązywaniu własnych problemów. Należy jednak zaznaczyć, że na stopień rozwiązywania problemów społecznych wpływ ma wiele czynników, w tym m.in. związanych z polityką rynku pracy, ochrony zdrowia, polityką mieszkaniową, polityką oświatową oraz przemianami społeczno-demograficznymi. Znaczące są również zamierzenia i działania realizowane przez inne podmioty polityki społecznej, usytuowane na szczeblu centralnym, regionalnym, jak i lokalnym.

W oparciu o analizę sytuacji społecznej województwa warmińsko-mazurskiego i wnioski z oceny zasobów pomocy społecznej, proponuje się zwrócenie uwagi na następujące kwestie oraz podjęcie działań w ramach realizacji polityki społecznej na poziomie lokalnym, jak i wojewódzkim (w tym w oparciu o Programy Wojewódzkie):

DOMINUJĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – UBÓSTWO

Ubóstwo jest jednym z dominujących problemów społecznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim. Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne skutkują poszerzaniem się kręgu osób zagrożonych ubóstwem. Mała liczba ofert pracy, niski poziom wynagrodzeń przy równoczesnym wzroście kosztów utrzymania i spadku siły nabywczej pieniądza powoduje, że osoby nie tylko bezrobotne, ale również aktywne zawodowo, w szczególności mające na utrzymaniu osoby zależne, zmuszone są do korzystania z pomocy społecznej. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby bezrobotne, niepełnosprawne i przewlekle chore, osoby o niskim poziomie wykształcenia, uzależnione, opuszczające zakład karny, mające problemy ze zdrowiem psychicznym, rodziny wielodzietne. W ramach rozwiązań przyczyniających się do ograniczania obszarów ubóstwa wskazane jest podejmowanie działań aktywizujących społecznie i zawodowo wskazane grupy społeczne. Biorąc pod uwagę ograniczoną ilość środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej, wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki Europejskiego Funduszu Społecznego. Zasadnym jest również realizowanie programów osłonowych na rzecz konkretnych grup społecznych zagrożonych problemem ubóstwa. Ponadto

należy zachęcać samorządy gminne i powiatowe do udziału w konkursach ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej poprzez m.in. propagowanie wśród pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej wiedzy i informacji dotyczących pozyskiwania i wykorzystania środków zewnętrznych na rzecz lokalnej społeczności. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z innych źródeł jest doskonałym rozwiązaniem szczególnie dla tych samorządów, które borykają się z problemami finansowymi.

DOMINUJĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – BEZROBOCIE

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się utrzymującym się stale na wysokim poziomie odsetkiem osób bezrobotnych, w tym również osób, którym nie przysługuje prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Problem ten znajduje odzwierciedlenie w strukturze korzystania ze wsparcia systemu pomocy społecznej. W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy znajdują się osoby młode (do 24 roku życia). W ramach podejmowania działań na rzecz ograniczania problemu bezrobocia rekomenduje się tworzenie uwarunkowań sprzyjających powstawaniu miejsc pracy poprzez prowadzenie polityki wspierającej instytucje rynku pracy oraz tworzenie możliwie najlepszych warunków dla pozyskania inwestorów i tworzenia miejsc pracy. Niezbędna jest dalsza realizacja projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, stosowanie różnych form aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym rozwój form zatrudnienia subsydiowanego takich jak: prace społecznie użyteczne, interwencyjne czy roboty publiczne. Ważnym elementem wspierającym aktywizację zawodową, w tym głównie osób młodych jest realizacja staży zawodowych, które stanowią element budowania kompetencji i umiejętności zawodowych, a także dają możliwość zdobywania praktycznego doświadczenia zawodowego.

W ramach aktywizacji zawodowej osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy zaleca się również opracowywanie i realizowanie programów oraz projektów nastawionych na wyrównywanie szans edukacyjnych i zawodowych grup szczególnie narażonych na problem bezrobocia (osoby młode, osoby w wieku 50+, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby niepełnosprawne). Wsparciem dla tych osób może być: rozwój specjalistycznego poradnictwa zawodowego, zwiększenie liczby oraz wzmocnienie działania Centrów Integracji Społecznej (wskazane, aby funkcjonowały w każdym powiecie), Klubów Integracji Społecznej, jak również Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej, jako efektywnych form aktywizacji społeczno-zawodowej. Coraz większe znaczenie ma także promowanie i wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, jako alternatywnej formy zatrudnienia, a także wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia oraz powstawanie przedszkoli i żłobków ułatwiających rodzicom godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym.

PROCESY DEMOGRAFICZNE – STARZEJĄCE SIĘ SPOŁECZEŃSTWO

Czynnikami determinującymi strukturę korzystania z pomocy społecznej są procesy demograficzno-społeczne zachodzące zarówno na poziomie kraju, jak i regionu. Niski przyrost naturalny oraz wydłużanie się długości ludzkiego życia powodują zwiększanie się zapotrzebowania na zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym (w tym niepełnosprawnym), zarówno samotnym, jak i pozbawionym opieki ze strony rodziny. Istotne staje się organizowanie opieki w miejscu zamieszkania, angażowanie pomocy sąsiedzkiej, aktywizowanie środowiska lokalnego, jak również kierowanie do placówek zapewniających opiekę całodobową. Z uwagi na wzrost liczby osób starszych w województwie, pojawia się potrzeba intensyfikowania rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, dostępności do instytucjonalnych form wsparcia, tj. dziennych i środowiskowych domów pomocy społecznej oraz domów pomocy społecznej, a także podejmowanie działań zmierzających do pobudzenia aktywności społecznej osób starszych, która przełoży się na większą samodzielność

życiową i niezależność w ich codziennym funkcjonowaniu. Realizacja tych działań może odbywać się poprzez m.in. opracowywanie i realizację programów i projektów na rzecz aktywizacji osób starszych, zlecanie organizacjom pozarządowym zadań publicznych i usług z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych, rozwój lokalnych form aktywizacji społecznej i wsparcia na rzecz osób starszych (w tym np. dziennych domów pomocy, klubów seniora, Uniwersytetów III Wieku i in.), promocję i wspieranie wolontariatu na rzecz i wśród osób starszych.

Ważnym elementem prowadzenia działań na rzecz seniorów byłoby również przeprowadzenie w gminach województwa warmińsko-mazurskiego lokalnych kampanii promocyjnych skierowanych do osób fizycznych oraz organizacji pozarządowych zachęcających do tworzenia rodzinnych domów pomocy.

RODZINY WIELOPROBLEMOWE

Funkcjonowanie rodzin jest determinowane problemami społecznymi, z którymi borykają się poszczególni członkowie rodzin oraz całe rodziny. Analiza danych wskazuje wzrost liczby rodzin doświadczających wielu problemów, w tym m.in. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizmu, przemocy oraz różnych sytuacji kryzysowych. Wysokie natężenie korzystania z pomocy społecznej z ww. powodów wyznacza zadania polityki społecznej w zakresie tworzenia warunków do możliwie pełnego rozwoju rodziny i do właściwego jej funkcjonowania. W tym kontekście ważne staje się całościowe podejście do problemów występujących w rodzinie i kompleksowe wspieranie wszystkich jej członków w procesie radzenia sobie z występującymi trudnościami. W ramach wsparcia rodzin wieloproblemowych zaleca się dalszy rozwój i poprawę dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego i rodzinnego), realizację programów i projektów integrujących rodziny oraz wzmacniających więzi między poszczególnymi jej członkami, a także wzmocnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny oraz tworzenie interdyscyplinarnych zespołów mających na celu kompleksowe podejście do wspierania i rozwiązywania problemów w rodzinach dysfunkcyjnych. Ponadto należy rozwijać i wzmacniać rolę asystentów rodziny, jako efektywnej formy pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi lub znajdującymi się w kryzysie.

BEZDOMNOŚĆ – ZAPEWNIENIE LOKALU MIESZKALNEGO ORAZ SCHRONIENIA

Dane statystyczne oraz informacje przekazane przez poszczególne gminy województwa warmińsko-mazurskiego potwierdzają stopniowo zwiększającą się liczbę osób bezdomnych oraz osób zagrożonych bezdomnością i eksmisją. Jednym z obowiązków gmin jest rozwijanie zasobów mieszkaniowych (mieszkań chronionych, mieszkań komunalnych, lokali socjalnych). W związku z powyższym niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do poprawy infrastruktury mieszkaniowej gmin województwa, zarówno tej o charakterze socjalnym, jak i mieszkań w zasobach gmin. Należy to realizować równolegle z podejmowaniem kompleksowych działań przez gminy i powiaty na rzecz zmiany postaw klientów oraz zwiększania ich aktywności i współuczestnictwa w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych.

OPIEKA NAD DZIECKIEM – REALIZACJA USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Obowiązująca ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na powiaty i gminy szereg zadań, których realizacja jest niezbędna w procesie kompleksowego i skutecznego wsparcia rodzin problemowych m.in. w celu zapobiegania procesowi odbierania dzieci rodzinom niewydolnym wychowawczo i kierowania do placówek całodobowych. Z uwagi na występujące problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, dysfunkcyjność nieumiejętność

samodzielnego radzenia sobie z problemami, istnieje duże zapotrzebowanie na zatrudnienie asystentów rodziny, których zadaniem jest wspieranie rodziny w codziennym funkcjonowaniu i w procesie wychodzenia z sytuacji problemowych. W tym kontekście ważne jest też tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

Należy także zauważyć, że z uwagi na wysoką liczbę dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, umieszczanych na podstawie orzeczeń sądów rodzinnych w zastępczych formach opieki, należy rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej, szczególnie rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze, w tym specjalistyczne rodziny zastępcze, gdyż oferują one dzieciom wyższą jakość usług opiekuńczych (zbliżoną do rodziny naturalnej), niż całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze. Zasadnym jest również rozwijanie dziennych form opieki środowiskowej nad dziećmi i młodzieżą (np. świetlice środowiskowe, ogniska itp.).

WSPÓŁPRACA RÓŻNYCH PODMIOTÓW NA RZECZ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Aby można było mówić o skutecznym rozwiązywaniu problemów społecznych, należy promować i wspierać aktywne uczestnictwo oraz współdziałanie wszystkich mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, ich środowisk lokalnych oraz otoczenia instytucjonalnego. Wspólne działanie w celu poszukiwania skutecznych form pomocy wykracza poza zakres działania i możliwości pojedynczych organizacji i instytucji i przez to przyczynia się do skuteczniejszego działania na rzecz osób i środowisk znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Ważne jest również zwiększanie udziału organizacji pozarządowych w życiu lokalnych społeczności i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy i przedsiębiorcami. W tym kontekście równie ważne jest podejmowanie działań w partnerstwie lokalnym i dążenie do zwiększania liczby umów na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej zleczanych organizacjom pozarządowych.

WZMOCNIENIE KADRY POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Zróznicowanie problemów społecznych oraz specyfika uwarunkowań wojewódzkich decyduje o złożoności sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim i stawia wysokie oczekiwania wobec kadry pracującej w obszarze pomocy i integracji społecznej. Dlatego też zasadnym jest wzmocnianie osób pracujących we wskazanym obszarze, zarówno poprzez realizację kształcenia i doszkalania w oparciu o zgłaszane potrzeby, a także wzmocnienie poprzez zatrudnienie specjalistów z zakresu prawa, psychologii, pedagogiki, doradztwa zawodowego. Istotnym elementem wspomagającym pracę kadry jednostek pomocy i integracji społecznej jest realizowanie zatrudnienia subsydiowanego, a także wsparcie w postaci staży zawodowych czy pracy wolontariackiej. Tego typu formy zatrudnienia i współpracy dają ponadto możliwość aktywizacji zawodowej i zdobywania doświadczenia podnoszącego kompetencje i umiejętności zawodowe osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, osoby młode, osoby niepełnosprawne itp.).

Ważną staje się również profesjonalizacja kadry poprzez realizację szkoleń oraz standaryzacja pracy socjalnej poprzez dostosowanie oferty usług do zmieniających się potrzeb indywidualnych i lokalnych oraz stałe podnoszenie jakości usług kierowanych do różnych grup społecznych. Zmieniające się potrzeby i możliwości w zakresie korzystania z pomocy społecznej wpływają również na wielkość zapotrzebowania na korzystanie z usług pracownika socjalnego i wpływają na zwiększające się oczekiwania dotyczące liczby zatrudnionych osób na tym stanowisku.

Spis map, tabel i wykresów

Spis map:

Mapa nr 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	8
Mapa nr 2. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.	40
Mapa nr 3. Środowiskowe Domy Samopomocy funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim 2013 roku.....	42
Mapa nr 4. Dienne Domy Pomocy funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.	43
Mapa nr 5. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim – stan na dzień 31 grudnia 2013 r.....	44
Mapa nr 6. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.....	45
Mapa nr 7. Wybrane podmioty ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim – stan na dzień 31 grudnia 2013 roku.	47

Spis tabel:

Tabela nr 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2012-2013.	9
Tabela nr 2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII).....	13
Tabela nr 3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)...	23
Tabela nr 4. Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR (w całym okresie sprawozdawczym).....	26
Tabela nr 5. Powiat – zadania PCPR oraz MOPR (w całym okresie sprawozdawczym).....	29
Tabela nr 6. Inne rodzaje pomocy i świadczeń.	37
Tabela nr 7. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia (środki finansowe wyrażone są w zł). ...	49
Tabela nr 8. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, stan na 31 grudnia).	60
Tabela nr 9. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku).	61
Tabela nr 10. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w jednostce pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku).	61
Tabela nr 11. Środki finansowe (w zł) na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone).	67
Tabela nr 12. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w roku 2013.	75
Tabela nr 13. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym).....	80
Tabela nr 14. Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy – gmina i miasto na prawach powiatu.	81

Tabela nr 15. Wskaźniki korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych – gmina i miasto na prawach powiatu.....	81
Tabela nr 16. Wskaźnik wykształcenia kadry kierowniczej.....	82
Tabela nr 17. Wskaźnik profesjonalizacji kadry kierowniczej.....	82
Tabela nr 18. Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych.....	82
Tabela nr 19. Wskaźnik profesjonalizacji kadry.....	83
Tabela nr 20. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej ogółem (w zł).....	83
Tabela nr 21. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – gmina (w zł).....	86
Tabela nr 22. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – miasto na prawach powiatu (w zł).....	89
Tabela nr 23. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej – powiat (w zł).....	91
Tabela nr 24. Liczba dzieci przysposobionych w 2013 r.....	97
Tabela nr 26. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym).....	117

Spis wykresów:

Wykres nr 1. Zmiany w strukturze bezrobotnych według grup wiekowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2013.....	10
Wykres nr 2. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2012 i 2013 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody* wraz z prognozą na 2014 rok.....	16
Wykres nr 3. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2012 i 2013 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody* wraz z prognozą na 2014 rok.....	17
Wykres nr 4. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2011, 2012, i 2013 wraz z prognozą na 2014 rok.....	19
Wykres nr 5. Struktura wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – gminy.....	62
Wykres nr 6. Struktura wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – powiaty.....	64
Wykres nr 7. Struktura najważniejszych wydatków na politykę społeczną w 2013 roku – miasta na prawach powiatu.....	65

Załączniki

Załącznik nr 1.

Tabela nr 25. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE z EFS					
Ogółem liczba osób objętych projektami	1	8 670	6 677	6 068	5 948
W tym:					
"Akademia Aktywnych" Projekt Konkursowy PO KL Poddziałanie 7.2.1	2	20	0	0	0
"Aktywna Rodzina- Aktywna Gmina"	3	33	15	13	13
"Integracyjny Klub Osób niepełnosprawnych" Projekt Konkursowy PO KL Poddziałanie 7.2.1	4	15	0	0	0
"Otwarta Droga – Aktywna Integracja" 7.1.1	5	0	0	72	71
"Twoja szansa-aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji"	6	108	88	0	0
"Wzrost integracji społecznej oraz wzrost skuteczności pomocy społecznej w gminie Barciany" – projekt systemowy	7	61	33	27	26
Akademia Młodych Inżynierów	8	0	0	48	96
Bądź aktywny – zainwestuj w siebie (termin realizacji 01.03.2010 - 28.02.2011)	9	54	0	0	0
Edukacja szansą na rozwój uczniów z Gminy Gietrzwałd	10	72	72	0	0
GOPS projekt systemowy "Aktywność i Integracja szansą na przyszłość" – Liczba objętych osób	11	61	34	28	27
Indywidualizacja Procesu Nauczania i Wychowania Uczniów kl. I-III Szkół Podstawowych w Gminie Gietrzwałd	12	0	0	72	0
Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej	13	30	0	0	0
Niepełnosprawni, Niepowtarzalni – w poszukiwaniu indywidualnych predyspozycji (termin realizacji 01.09.2011 - 30.08.2014)	14	0	29	84	86
Od bierności do aktywności (projekt systemowy)	15	38	38	91	105
Od wykluczenia do usamodzielnia	16	494	325	320	312
Pilotaż na realizację Modelu Lokalnej Współpracy	17	0	0	0	100

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie aktywnie integruje (projekt systemowy)	18	67	49	24	41
Program aktywizacji społeczno-zawodowej w Gminie Świątki	19	28	20	16	16
Projekt "Odkryjemy przeszłość dla przyszłości"	20	0	15	0	0
Projekt "Żyj aktywnie w Krainie Druglina"	21	0	15	0	0
Projekt Klub Integracji Społecznej "Aktywni Razem II edycja" w gminie Ełk	22	54	54	0	0
Projekt konkursowy "Aktywni młodzi z perspektywami na przyszłość"	23	0	0	17	17
Projekt konkursowy "MKIS – inkubatorem aktywności społecznej i zawodowej"	24	26	26	0	0
Projekt konkursowy "Stacja aktywizacja"	25	12	0	0	0
Projekt konkursowy "Świadomie w przyszłość"	26	45	0	0	0
Projekt konkursowy – Inkubatory Ekonomii Społecznej	27	0	0	120	135
Projekt konkursowy – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	28	0	0	345	450
Projekt konkursowy - Praca zamiast zasiłku	29	0	544	0	0
Projekt konkursowy – Program Operacyjny Kapitał Ludzki "Dobry start dla najmłodszych"	30	279	146	0	0
Projekt konkursowy – Program Operacyjny Kapitał Ludzki – „Na dobry początek”	31	0	0	109	110
Projekt konkursowy - Program Operacyjny Kapitał Ludzki - "Przyszłość w Twoich Rękach"	32	209	215	215	0
Projekt konkursowy - Program Operacyjny Kapitał Ludzki - "Wykwalifikowani strażacy – bezpieczni mieszkańcy"	33	0	15	15	0
Projekt konkursowy – Trzy kroki	34	0	15	15	17
Projekt konkursowy pod nazwą: "Będę samodzielny"	35	40	0	0	0
Projekt konkursowy pt. "Aktywni, kreatywni – razem" realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy społecznej w Małdytach w latach 2013 - 2014	36	0	0	15	15

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Projekt konkursowy – podnoszenie poziomu aktywizacji zawodowej na obszarach wiejskich – „Nasza inicjatywa”	37	6	0	0	0
Projekt partnerski konkursowy nr konkursu 2/POKL/7.2.1/2013 "Ełckie Centrum Aktywizacji i Streetworkingu"	38	0	0	0	30
Projekt systemowy „Uwierz w siebie – aktywizacja społeczno-zawodowa podopiecznych jednostek pomocy społecznej”	39	35	25	23	14
Projekt systemowy pt. "Można żyć inaczej" realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Małdytach w latach 2008-2014	40	23	12	11	11
Projekt systemowy "Aktywna rodzina"	41	33	28	19	25
Projekt systemowy "Aktywniej w życiu"	42	1	1	1	1
Projekt systemowy "Aktywność szansą na lepsze jutro"	43	136	78	66	65
Projekt systemowy "Osiągnijmy Cel Razem"	44	22	19	14	13
Projekt systemowy "Program aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych w gminie Budry"	45	23	0	12	12
Projekt systemowy "Program aktywnej integracji w Gminie Wieliczki"	46	25	14	22	22
Projekt systemowy "Twoja szansa" realizowany przez MGOPS Kisielice	47	33	20	18	0
Projekt systemowy "Uwierz w siebie"	48	0	30	0	0
Projekt systemowy "Wszyscy mamy równe szanse – aktywizacja osób wykluczonych" w ramach POKL	49	31	18	15	21
Projekt systemowy – „Nowy Horyzont”	50	589	425	476	342
Projekt systemowy – Program Operacyjny Kapitał Ludzki "Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania dzieci w szkołach podstawowych w gminie Płońsk"	51	0	98	72	0
Projekt systemowy – Program Operacyjny Kapitał Ludzki - "Uwierz w siebie - aktywizacja społeczno-zawodowa podopiecznych jednostek pomocy społecznej"	52	35	30	31	14
Projekt systemowy CRZL – Schematom stop! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy – pilotaż	53	0	0	0	60

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Projekt systemowy POKL "Masz okazję – pomóż sobie"	54	103	71	65	78
Projekt systemowy POKL 7.1.1 "Jutro idę do pracy!"	55	183	107	93	91
Projekt systemowy Twoja szansa	56	30	19	0	0
Projekt systemowy pod nazwą: "Szansa na lepszą przyszłość"	57	22	15	7	15
Projekt systemowy pt. "Twoja Szansa"	58	29	15	0	0
Projekt systemowy „Wyrównywanie szans w dostępie do zatrudnienia” współfinansowany z EFS.	59	95	56	52	41
Projekt systemowy „Postaw na siebie – wybierz aktywność”	60	52	33	29	33
Projekt systemowy	61	178	111	98	84
Promocja integracji społecznej -"Razem do celu"	62	0	20	40	20
Przystanek aktywność	63	20	0	0	0
Standardy w pomocy	64	0	42	104	0
Uczestnicy projektu systemowego Uwierz w siebie – aktywizacja społeczno-zawodowa.	65	173	153	81	56
W ramach projektu "Modelowy system na rzecz integracji społecznej"-projekt innowacyjny realizowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Org. Socj. (WRZOS)	66			11	0
Wsparcie do kwadratu – praktyczna nauka do zawodu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej (termin realizacji 01.04.2011 - 30.06.2012)	67	37	0	0	0
Współpraca przy realizacji projektu "Inwestuj w siebie – reintegracja zawodowa i społeczna" Federacja Organizacji Socjalnych	68	0	15	0	0
Zmienić siebie	69	81	44	49	59
Projekt innowacyjny	70	0	0	12	0
Projekt konkursowy "Prawo jazdy kat. C naszą szansą"	71	10	0	0	0
Projekt konkursowy - "Czas na Zmiany"	72	22	0	0	0
Projekt konkursowy - "Szansa dla Kobiet"	73	24	0	0	0
Projekt konkursowy 1	74	45	57	57	0
Projekt konkursowy 2	75	0	0	0	15
Projekt konkursowy 3	76	0	0	0	25
Projekt systemowy "Program Aktywizacji Społeczno-Zawodowej Bezrobotnych w Gminie Frombork	77	17	14	13	16

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Projekt systemowy – "Otwieramy Drzwi w Przyszłość"	78	73	46	33	36
Projekt systemowy POKL	79	43	30	25	24
Projekt systemowy: Program aktywizacji społeczno-zawodowej w Gminie Działdowo	80	57	46	46	48
Projekt systemowy	81	108	68	49	51
Razem można więcej	82	16	16	0	0
„Program aktywizacji społecznej i zawodowej bezrobotnych w Gminie Wilczęta”	83	18	16	14	14
UDZIAŁ W KONKURSACH OGŁASZANYCH PRZEZ MPiPS					
Ogółem liczba osób objętych projektami	84	3 738	13 343	19 911	21 998
W tym:					
"Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	85	0	44	39	45
"Asystent rodziny" – II edycja	86	0	1	1	1
"Program asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej" - Asystent rodziny	87	0	22	22	16
"Wyprawa PO-MOC"	88	0	120	0	0
- Program " Asystent rodziny" realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Małdytach w 2012 r. -Program "Asystent rodziny" w 2013r. -Program " Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej 2014 r."	89	0	152	96	119
Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej	90	0	15	22	30
Asystent Rodziny	91	0	17	14	16
Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej na rok 2014	92	0	0	0	140
Asystent rodziny	93	0	17	45	62
Dofinansowanie placówek wsparcia dziennego	94	0	17	15	16
Gminne programy na rzecz budownictwa socjalnego	95	0	15	15	15
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej nie brał udziału w konkursach ogłaszanych przez MPiPS	96	0	0	0	0
Konkurs koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, projekt: Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – dofinansowanie do wynagrodzenia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	97	0	1	1	3

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Konkurs ofert na finansowanie wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną: projekt Wsparcie istniejących rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych poprzez sfinansowanie prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych i osób prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego	98	36	0	0	0
Konkurs w ramach Resortowego Programu wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013, projekt: Szkolenie dla istniejących form pieczy zastępczej. Naucz dziecko jak rozładowywać złość, opracowanie "Kodeksu złości"	99	0	0	18	0
Konkurs w ramach Resortowego Programu wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013, projekt: Szkolenie dla istniejących form pieczy zastępczej. Wypalenie zawodowe rodziców zastępczych	100	0	0	18	0
Konkurs w ramach Resortowego Programu wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013, projekt: Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe	101	0	0	7	6
Konkurs wspieranie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, projekt: Obowiązkowe zwiększenia wysokości świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinach zastępczych oraz na realizację pomocy na kontynuowanie nauki	102	0	8	0	0
Konkurs wspieranie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, projekt: Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców (szkolenie rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego)	103	0	30	0	0
Konkurs wspieranie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, projekt: Wynagrodzenie dla zawodowej rodziny zastępczej oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka	104	0	1	2	2

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Konkurs wspieranie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, projekt: „Bezpieczna przystań” – szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej	105	0	16	0	0
Nawa konkursu: Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nazwa własna projektu: Przemoc w pytaniach i odpowiedziach.	106	0	0	15	15
Nazwa konkursu: Program asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej na rok 2013.	107	0	0	74	74
Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych – "To mój czas – powrót do aktywności	108	8	0	0	0
Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem ośrodka pomocy społecznej i powiatowego urzędu pracy w realizacji kontraktów socjalnych – edycja 2012	109	0	18	18	15
Program "Asystent rodziny"	110	25	38	39	28
Program „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”	111	0	0	0	15
Program Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu edycja 2011-2015” p. n. „Podmioty zatrudnienia wspieranego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych”	112	10	20	20	10
Program asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej	113	0	12	78	78
Program na realizację zadania – Asystent Rodziny	114	0	71	74	75
Projekt "Bliscy nie krzywdzą-bliscy kochają" w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowanego dla PO PL 14 "Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć".	115	0	0	0	70
Projekt "Nie bądź widzem reaguj na przemoc – kampania społeczna przeciwdziałania przemocy w rodzinie"	116	790	0	0	0
Projekt konkursowy pt. "Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej"	117	0	2	2	2

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Projekt konkursowy pt. "Szkolenie rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego".	118	0	63	9	0
Projekt konkursowy pt. „Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka”	119	0	103	179	179
Projekt partnerski „Mały biznes, duże możliwości – centrum integracji społecznej AlterCIS partnerem MOPS i PUP w Ełku” w ramach Programu MPiPS "Aktywne Formy przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu" – edycja 2013	120	0	0	12	12
Projekt partnerski "Bezdomność – tu nie kończy się życie ... – edycja 2013" w ramach Programu MPiPS "Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności" – edycja 2013r.	121	0	0	20	0
Projekt pn."60+Nadal sprawni i aktywni". W ramach konkursu MPiPS "Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013"	122	0	0	20	0
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej "Asystent Rodziny 2013"	123	0	19	31	21
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej "Asystent Rodziny"	124	0	18	47	47
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej – asystent rodziny	125	0	0	98	60
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej – projekt pod nazwą: "Doszkalanie rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe".	126	0	52	0	0
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej – projekt pod nazwą: "Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej"	127	0	1	1	1
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	128	30	169	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012. Szkolenie rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.	129	30	30	0	0
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2013 – projekt pod nazwą: "Resortowy Program wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013".	130	0	0	20	0
Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2013.	131	0	0	63	0
Resortowy Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	132	0	0	4	0
Resortowy Program dofinansowania standardów placówek wsparcia dziennego w 2013 roku	133	0	0	1	0
Resortowy Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej "Asystent rodziny i koordynator rodziny"	134	62	66	86	60
Resortowy program "Asystent rodziny"	135	0	40	32	30
Resortowy program dofinansowania standardów placówek wsparcia dziennego na rok 2013	136	0	0	20	0
Resortowy program wspierania rodziny i pieczy zastępczej na rok 2012, 2013, 2014 Asystent Rodziny	137	0	16	20	24
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej "Asystent rodziny"	138	0	286	280	359
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej "Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej"	139	0	60	513	520
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny.	140	0	20	31	45
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	141	0	3	3	3
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2012 "Asystent rodziny – druga edycja" – wykazano liczbę rodzin	142	0	113	0	0
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 "Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej"	143	0	0	135	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	144	0	19	51	51
Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 „Asystent Rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”	145	0	0	39	20
Resortowy program wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013	146	0	0	3	0
Uwierz w siebie	147	6	0	0	0
Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w 2011 rok – projekt pod nazwą: "MÓJ DOM = TWOJE MIEJSCE". Pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem i zawodowe niespokrewnione z dzieckiem.	148	5	0	0	0
Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w 2011 rok – projekt pod nazwą: "Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w powiecie oleckim poprzez pomoc w uzyskaniu odpowiedniego standardu warunków życia oraz organizację szkoleń rozwijających umiejętności niezbędne w procesie usamodzielnienia".	149	38	0	0	0
Zadanie "Asystent rodziny"	150	0	14	17	18
Konkurs "Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej"	151	0	0	0	15
Konkurs "Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" – projekt pod nazwą "Mam prawo do..."	152	51	0	0	0
Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności	153	0	0	9	0
UDZIAŁ W PROGRAMACH OSŁONOWYCH (niewymienionych wyżej)*					
Ogółem liczba osób objętych projektami	154	72 910	66 724	85 296	86 191
W tym:					
"Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	155	554	457	430	360
"Program na rzecz społeczności romskiej" (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji)	156	2	3	3	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
„Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	157	839	734	955	937
Centrum Wolontariatu przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Olsztynie	158	55	39	15	20
Europejski Program Pomocy Żywnościowe PEAD	159	680	700	700	700
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2006 - 2013 "Rodzina bez przemocy"	160	2 172	3 746	3 223	0
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Olsztyna – miasta na prawach powiatu na lata 2014 - 2020	161	0	0	0	3 550
Gminny program wspierania rodziny w Olsztynie na lata 2013 - 2015	162	0	0	15 630	13 900
Nie wykazano na terenie Gminy uczestników biorących udział w programach osłonowych	163	0	0	0	0
Program „ dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności Unii Europejskiej „, 2013 (PEAD)	164	0	0	400	300
PROJEKT W RAMACH POKL PN. "TEN CZAS ZMIENIA NAS"	165	39	21	17	16
Pilotażowy program "Aktywny Samorząd" finansowany ze środków PFRON	166	0	8	12	18
Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania	167	439	458	380	400
Pomoc Państwa w zakresie dożywiania	168	3 202	3 022	3 025	3 068
Pomoc państwa w zakresie dożywiania	169	816	800	740	761
Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w Olsztynie na lata 2013 - 2015	170	0	0	805	800
Program "Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej"	171	1 518	1 461	1 533	1 400
Program "Dostarczanie żywności najuboższej ludności Unii Europejskiej"	172	1 200	1 300	1 100	1 200
Program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	173	959	959	891	950
Program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	174	786	697	708	683
Program PEAD	175	2 000	2 000	2 016	2 000
Program Profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego HPV określonego na lata 2013-2018"	176	0	0	19	18
Program dla osób starszych miasta Olsztyna na lata 2010 - 2015	177	2 122	1 473	961	1 000
Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce "Pokrycie kosztów remontu i	178	8	0	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
modernizacji mieszkań rodzin romskich"					
Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce "Pokrycie kosztów ubezpieczenia dzieci romskich od następstw nieszczęśliwych wypadków uczęszczających do szkół na terenie Ełku"	179	41	32	32	0
Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce "Prawo jazdy"	180	0	0	4	0
Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce "Spotkanie integracyjne 2012"	181	0	70	0	0
Program osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" – projekt pod nazwą: "Działania pomocowe skierowane do dzieci oraz młodzieży zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie przebywających na terenie powiatu oleckiego".	182	0	0	0	40
Program osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" – projekt pod nazwą: "Prowadzenie specjalistycznego wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie w powiecie oleckim".	183	126	0	0	0
Program osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" - projekt pod nazwą: "Warsztaty arteterapeutyczne dla dzieci zagrożonych przemocą w powiecie oleckim".	184	14	0	0	0
Program osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" - projekt pod nazwą: Prowadzenie warsztatów dla rodziców w powiecie oleckim "Wychowanie bez klapsa".	185	12	0	0	0
Program osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" - projekt pod nazwą: "Rozwój specjalistycznego poradnictwa dla osób doznających przemocy w rodzinie w powiecie oleckim".	186	0	151	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
Program pomoc państwa w zakresie dożywiania"	187	194	192	277	277
Program pomocy rodzinom zagrożonym eksmisją "Mieszkanie bez zadłużenia"	188	0	43	0	0
Program wieloletni "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"	189	1 044	1 328	1 308	1 334
Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	190	1 139	969	1 050	1 160
Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	191	5 170	5 384	5 578	5 541
Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	192	569	543	567	490
Program włączania najuboższych mieszkańców Olsztyna w życie kulturalne, oświatowe, sportowe i rekreacyjne miasta	193	165	185	170	175
Projekt konkursowy pt. "Bezpiecznie w mojej rodzinie"	194	0	0	0	16
Projekt realizowany w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"	195	818	750	790	790
RZĄDOWY PROGRAM OGRANICZANIA PRZESTĘPCZOŚCI I ASPOŁECZNYCH ZACHOWAŃ „RAZEM BEZPIECZNIEJ” – projekt pod nazwą: "Profilaktyka i edukacja kluczem do rozwiązywania problemów przemocy w powiecie oleckim".	196	0	0	0	3 350
Realizacja programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	197	0	0	0	394
Rządowy Program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania " realizowany w latach 2006-2013; Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020	198	313	406	325	350
Rządowy Program Wspierania osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	199	109	187	147	150
Rządowy Program pomoc Państwa w zakresie dożywiania.	200	2 046	2 124	1 924	2 000
Rządowy Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	201	1 636	1 564	1 436	1 500
Rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego.	202	449	160	175	179
Rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego	203	86	26	31	32

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
System profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem w mieście Olsztynie na lata 2011 - 2015	204	17 845	12 350	15 630	13 900
Unijny Program Dostarczania żywności dla najuboższej ludności.	205	937	1 410	1 412	1 500
Usługi opiekuńcze	206	5	13	16	20
Wieloletni Program Rządowy Pomoc Państwa w zakresie dożywiania	207	1 117	1 111	1 151	1 151
Wieloletni gminny program osłonowy w zakresie dożywiania dzieci dla miasta Olsztyna na lata 2014 - 2020 realizowany w ramach programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014 - 2020"	208	0	0	0	300
Wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania "Pomoc Gminy w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020	209	0	0	5	5
Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie "Lepsza rodzina"	210	0	25	0	0
Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie "Nie bij – pokochaj"	211	37	0	0	0
Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie "Rodzina – najważniejsza instytucja w życiu człowieka"	212	0	0	0	20
Zasiłek pielęgnacyjny	213	116	112	119	125
Projekt w ramach POKL pn. "MKIS-szansą na lepsze jutro"	214	0	0	15	15
Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	215	558	432	420	430
Projekt realizowany w ramach programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	216	491	505	514	500
Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania " Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	217	208	210	179	179

*Uwaga: W tej pozycji można wymienić realizację projektów programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – konieczne jest jednak wyraźne zaznaczenie, że projekt realizowany jest w tym programie